ATEITIS

11

LIUSTRUOTAS
ĖNESINIS
OKSLEIVIŲ
URNALAS

APKRITYS
9 3 5
-TIEJI METAI

PAŠAKA

M. K. ČIURLIO

TURINYS

	Psl.
Pr. Dovydaitis — Antikristo tarnai uniersitetų katedrose	461
Br. Buivydaitė — Rudenį pajūry (eil.)	469
K. Bradūnas — Vakarų pavandeniui (eil.)	469
K. Žirgulis — Confiteor (eil.)	470
K. Žirgulis — * * * (eil.)	470
Stasius Būdavas — Mokytojas Banaitis	471
Eug. Matuzevičius — Iliuzija (eil.)	476
Pranas Kozulis — Išblyškus vasara (eil.)	477
Bronius Balaišis — Žodžiai rudeniniai (eil.)	477
P. Jonaitytė — M. K. Čiurlionis	478
Balys Laukaitis — Gėtė visuomenininkas	485
Prof. F. Kemėšis — Kooperacijos kilmė ir eiga	488
Juozas Lingis — Senoj, laisvoj, kalnuotoj šiaurėj	493
K. Žirgulis — Baironas ir jo kūrybos koloritas	497

Mokykloj ir gyvenime. — Apžvalga. — Literatūros naujienos (K. Zupkos „Balsas žemei" recenz.). — Kūno kultūra. — Kreivos šypsenos. — Šachmatai.

„ATEITIES" REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 15 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams met. 6 lit. — pusmečiui 3 lit.

Užsieny: met. 20 lit. — pusmečiui 10 lit. — Moksleiviams perpus pigiau. Paskiras numeris 1,75 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
pirmadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 val.

1936 m. „Ateitis" bus atpiginta

tiems skaitytojams ir platintojams, kurie nelaukdami šių metų pabaigos, atsilygins už jų vardu siunčiamą žurnalą iki paskutinio cento.

Tad visi skubėkite pasinaudoti šiomis lengvatomis.

„Ateities" Adm-ja

Akc. „Žaibo" B-vės sp. Kaune, Duonelaičio gatvė 24, tel. 20 ir 89.

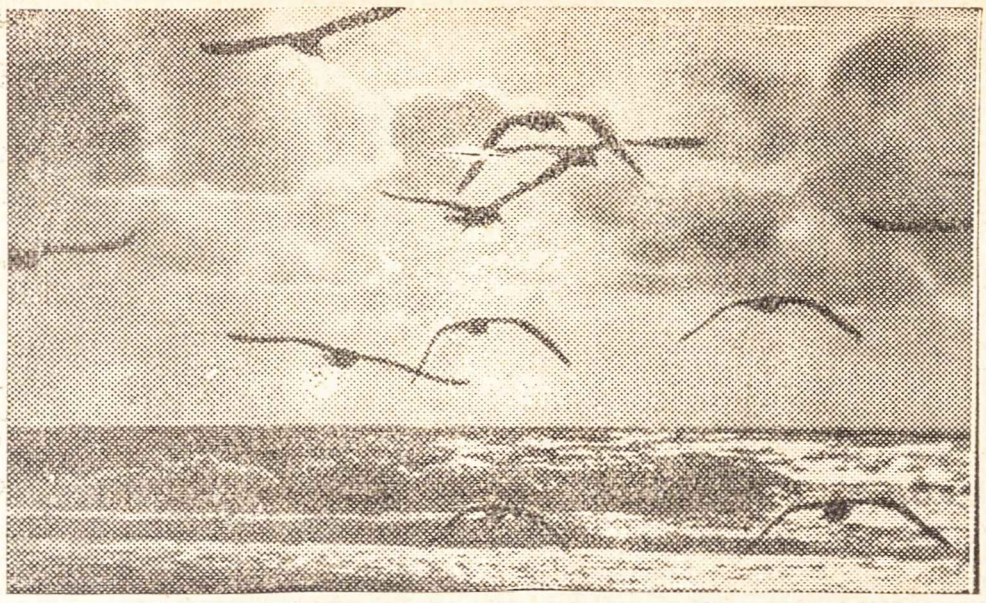

Laisvieji marių paukščiai

ANTIKRISTO TARNAI UNIVERSITETŲ KATEDROSE

*Vakarinėj Europoj ir Rusijoj prieš 100—25 metus**

Perskaičius kai ką iš mano atsiminimų, įdėtų praeitame „Ateities“ sąsiuviny, gali kilti klausimas: Iš kur tie 1905—1906 m. revoliucijos vyrukai turėjo drąsos naikinti Lietuvoje savo tėvų katalikiškąją religiją? Ar jie buvo jau toki dideli mokslininkai, kurie buvo ilgomis giliomis studijomis priėję įsitikinimo, kad religija yra Lietuvos gyvenimui nereikalingas, net žalingas ir dėlto išnaikintinas dalykas? Ne. Dideli ir iš viso bet koki mokslininkai jie nebuvo. Jie tuo klausimu jokių gilių studijų nebuvo darę. Jie buvo tik papūgos, kurios mėgdžiojo tai, ką jų mokytojai buvo garsinę. Artimiausi jų mokytojai yra buvusios storesnės ar plonesnės brošiūros, parašytos ir išleistos specialiai antireligiškai propagandai. Tų brošiūrų rašytojai jas rašė semdamiesi išminties iš storesnių veikalų, kurių autoriai jau ne vienu atveju yra buvę ir universitetų profesoriai. Vadinasi, antireliginė dvasia ir propaganda ėjo ir iš tos gadynės aukštųjų mokslo židinių. Taip tikrai ir yra buvę.

Aure, jau daugiau kaip prieš 100 metų (1822 m.) vienas mokytas vakarinės Vokietijos bibliotekininkas, būtent, K. M. E. Fabritius yra išleidęs knygą tokia antrašte: „Ueber den herschenden Unfug auf deutschen Unversitäten, Gymnasien und Lyzeen, oder Geschichte der Verschwörung gegen Königtum, Christentum und Eigentum (Apie vokiečių universitetuo-

* Tęsinys straipsnių „Lietuvos moksleivių tikrieji keliai ir šunkeliai“ (Ateities 5—9 Nr.) ir „Antikristo karalystės veikėjai Lietuvoj prieš 30—25 metus“ (Ateities 10 Nr.).

se, gimnazijose is liciejuose viešpataujančią durnystę, arba istorija sąmokslo prieš valdovus, krikščionybę ir nuosavybę). Autorius savo tvirtinimus parėmė duomenimis, paimtais iš Kanto, Fichtės, Schellingo ir kitų tos gadynės dvasinių vadovų raštų, kuriuos jis gerai buvo išstudijavęs. Tos gadynės katedrose skelbiamas ateistiškos filosofijos paskutines išvadas darė ir pritaikė gyvenimui žemesnių mokyklų mokytojai ir visiški bemoksliai.

Ateizmo ir antikrikščionybės dvasia Europoj praeitojo šimtmečio pradžioj plito ypač iš Prancūzijos, kame ji jau užpraeitame (XVIII-me) šimtmety gausiai turėjo savo skelbėjų, vadinusių save įvairaus plauko „švietėjais", k. a. enciklopedistais ir kt. Aure, jūs, moksleiviai, ir visuotinosios literatūros istorijos vadovėly sutiksite tokį Voltaire'ą (1694 — 1778); visiems žinomas jo šūkis, paleistas Katalikų Bažnyčios adresu: „Ecrasez l'infâme!" (sutriuškinkit niekšą!). Arba toks prancūzų revoliucijos politikas, advokatas, retorikos profesorius Ch. F. Dupuis (1742—1809), taigi Voltaire'o amžininkas ir pagelbininkas, Kristų sakė esant tik mitinę būtybę (veikale: Origine de tous les cultes ou la Religion universelle 1795). Taip tat jau XVIII-sis šimtmetis paveldėjo XIX-jam kovos šūkį: „Šalin Kristus!". Tas šūkis buvo skleidžiamas į minias įvairiausiais keliais: per parlamentus, spaudą, universitetų katedras, gimnazijas, žemesniąsias mokyklas; visos priemonės tam buvo geros. Kovos vėliavą laikė iškėlęs XIX-jo šimtmečio liberalizmas savo įvairiais pavidalais, kaip naturalizmas, humanizmas, individualizmas, subjektivizmas, monizmas, socializmas, marksizmas, materializmas, modernizmas ir dar kitokių izmų pavidalu.

Pereitų metų pradžioj yra suėję lygiai 100 metų nuo mirties įžymiausio protestantiško teologo naujausiais laikais — Fr. Schleiermacherio (1768—1834.II.16). Jis skelbė religiją be asmeninio Dievo ir dorovės, dorovę — be religijos. Religija jam tėra žmogaus širdies dalykas, tik kiekvieno žmogaus subjektyvus jausmas, kad jis (žmogus) priklauso visatos, o visata Schleiermacheriui yra tas pat, kas ir Dievas(taigi, Schl. yra tikras panteistas). Ant šiokio pagrindo atsistojus, taigi, paskui buvo lengva skelbti, kad religija esąs privatus dalykas. „Nori — tikėk, nenori — netikėk" — tai šimtus kartų kartotas pasakymas ir Lietuvos liberalų bei socialistų spaudoj jau ir draudžiamuoju lietuviškos spaudos laiku. Ir Vincas Kudirka šitokį šleiermacherizmą skelbė (žiūr. Ateitis 1935, 8—9 Nr. 339 pusl.). O tikrovėje šioks posakis tegali turėt prasmės tik visiškai iškreipus tikrąjį religijos supratimą. Su tikruoju Kristaus, jo apaštalų ir Bažnyčios turimu religijos supratimu jis visiškai nesuderinamas.

Nenuostabu tad, kad praeitame šimtmety vakarinėj Europoj iš universitetinių katedrų buvo skelbiama religija be Dievo, do-

rovė be pareigos, krikščionybė be Kristaus... Šios rūšies veikalai koveikiausiai buvo išverčiami ir rusiškai. Tuo būdų vakarinė Europa savo iškraipytomis, nuodingomis idėjomis penėjo ir rytinę Europą, arba Rusiją, kurios universitetuose sėmėsi išsimokslinimo daugumas ir Lietuvos katalikiškojo jaunimo, baigusio prieš tai kad ir Lietuvoj ar jos pasieny esančias, betgi rusiškas gimnazijas.

Tat buvo visai paprastas paprasčiausias dalykas, kad anokios aukštosios mokyklos ir savo lankytojus iš katalikiškos Lietuvos paversdavo ateistais, materialistais, socialistais, pozitivistais ir dar kitokiais istais. Apie tai jau gerai žinome. Šį kartą aš tariuosiu reikiant dar ryškiau pavaizduot, kokios rūšies mokslas ir švietimas buvo skelbiamas vakarinės Europos ir Rusijos universitetų katedrose. Būtent, ne tik per visą XIX–jį šimtmetį, bet net ir XX–jo pradžioj iki pat didžiojo karo buvo skelbiama ne tik „Šalin Kristus!“, bet ir „Kristaus visai nebūta!“, „Kristus tėra mitas!“ ir panašiai. Tatai pavaizdinsime gyvais faktais.

Aure, sakytasis prancūzų revoliucininko D u p u i s'o veikalas po daugiau kaip 100 metų (taigi, šio šimtmečio pradžioj) buvo išverstas vokiškai (Ursprung der Gottesverehrung, 1910) ir patiektas vokiškai skaitančiajai publikai kaip naujausias mokslo žodis. Šiuo laiku Vokietija taip pat turėjo ir savų, vadinasi iš kitur neimportuotų, Kristaus buvimo neigėjų. Jų plačiausiai žinomas yra buvęs Karlsruhė's aukštosios technikos mokyklos profesorius A r t u r a s D r e w s.

Taip daykams esant, vienas Vokietijos katalikų leidžiamas žurnalas apie tą patį laiką (1910 m.), rašė: „Vyrai, kaip profesorius Drews, šiandien savo netikėjimo purvais teršia universitetų katedras ir, kas dar daug blogiau, savo mokinių širdis. Prieš keletą metų vieno pietinės Vokietijos universiteto profesorius Kalėdų metu aiškino savo klausytojams Kristaus ‚mitą'. Ir nebuvo girdėt, kad atitinkamas ministeris būtų sudraudęs tą žmogų, kuris savo turimąją mokymo vietą valstybėj ir visuomenėj naudojo piktam pačiu pragaištingiausiu būdu“.

Kaip per visą XIX–jį šimtmetį ir dar XX–jo pradžioj Vokietijos universitetų katedrose dirbo uolūs Antikristo tarnai, tatai puikiai atvaizdavo viename savo paveikslų žinomas pietinės Vokietijos menininkas tapytojas K a r l a s B a u m e i s t e r'is. Jis yra gimęs 1840.I.24 Viurtemberge ir gyveno Münchene (prieš trejetą metų išėjusiame Herderio naujausios enciklopedijos 2–me tome jis dar pažymėtas esąs gyvas!). Jis piešė istorinius paveikslus. Jo konfesija — ar jis katalikas ar protestantas — man nežinoma. Tat šis menininkas tapytojas ir yra nupiešęs vieną paveikslą, po kuriuo padėtas parašas: „Naujoviška universitetinė katedra“ (Moderner Lehrstuhl).

Technikinės apystovos neleidžia šioj vietoj padaryti nė mažos šio paveikslo reprodukcijos. Tat maloniuosius „Ateities“

skaitytojus(jas) aš norėčiau dvasioj prieš tą paveikslą pastatyti ir jį parodyti. Prašau tat klausyti ir vaizduotis!

Štai, matome puošniai įrengtą auditoriją (paskaitų salę) moderniškuose universiteto rūmuose. Žiūrime į tą auditoriją iš dešiniojo šono: profesoriaus katedra yra mūsų dešinėj, o publika (klausytojai) — kairėj. Auditorijos suolai eina pusračiais ir vis aukštyn (kaip kad mūsų universiteto chemijos-fizikos ir medicinos rūmuose, bet ne pirmuosiuose — teisininkų — ir ne didžiuosiuose — humanitarų ir kt. — rūmuose). Auditorija jau kupina žmonių; nebesutilpę į suolus, kiti sau vietas pasirinko ant grindų prieš pat profesoriaus katedrą. Bet auditorijon vis dar grūdasi nauji neužmatomi būriai iš aukšto koridoriaus auditorijos šone. Klausytojų čia matome prisirinkusių iš visokių luomų bei visokių profesijų; čia matai raumeningomis rankomis fabrikų ir laivų darbininkai, sunkiai ant grindų susėdusius ir atsirėmusius ant savo darbo įrankių — kujų, inkarų ir kt.; čia pat netoliese jų, taip pat ant grindų įsitaisę išsipustę frantai ir visoki bonvivanai (linksmai gyveną dykaduoniai), įsikandę papirosus, pasidėję šalia pypkes su ilgais kandikliais, arba pasistatę šalia gėrimo, tur būt alaus, ąsočius. Auditorijos suoluose susitelkus pati prašmatnioji publika: cilindruoti storpilviai, prašmatnios damos... Mat, ši prašmatnioji publika atrodo pirmoji atvykus auditorijon ir dėl to jai yra tekusios pačios geriausios vietos — suoluose; ogi darbininkiškoji publika yra atėjus vėliau ir dėl to jai tenka sedėti ant žemės, ant laiptų prie durų ir stovėti koridoriuj savo darbo įrankius laikant iškėlus viršum galvų. Darbininkuose matyt ir moterų su mažais vaikais.

Auditorijoj šen bei ten matyt ir knygų; vienos guli ant grindų išsklaidytos; kitos klausytojų rankose; auditorijos dugne, aukštai suoluose kažkokia moderniška pusplikė panelė beria aukštyn kažkokių spausdintų lapų pundą. O netoliese jos tirštas būrys vyrų iškeltose aukštyn rankose laiko aukštai iškeltą, ant ilgo koto vėliavą su įrašu: Fort mit Christus! (Šalin Kristus!). Visos prašmatniosios auditorijos nuotaika yra orgiastiška; vieni ramiau juokiasi, kiti tiesiai leipdami kvatoja; tik darbininkų veidai ramūs, paniūrę, bet ir jie rodo įtemptą dėmesį.

Kas gi yra taip orgiastiškai nuteikęs šią visą įvairių įvairiausią auditoriją? Na gi jos centras ir širdis — katedroj pasistiebęs, į klausytojus atsigręžęs profesorius. Jis trumpa smaila barzdele, apsisiautęs apsiaustu, teatriška veido išraiška, savo dešiniosios rankos pirštą (o gal rankoje laikomą pieštuką) įrėmęs į savo kaktą, kairiąją rodo į čia pat prie katedros ant grindų nutrenktą kruciriksą, Šventąjį Raštą (Biblia Sacra), parvirtusį kieliką su išniekinta ostija ir vyskupišką mitrą bei lazdą t. y. Bažnyčios pastoracinės valdžios simbolius. Tai bent vaizdas!..

Dabar jau suprantama, kodėl visoj auditorijoj tokia orgias-

tiška nuotaika: nagi tas, kryžių, Šventąjį Raštą, kieliką su ostija ir vyskupišką lazdą su mitra nutrenkęs, profesorius pasisako auditorijai, kad jis esąs tikrojo „moderniojo“ mokslo atstovas ir apaštalas, mokąs viską, o viską išaiškint: ir kaip visas pasaulis „savaime“ nežinia iš ko atsirado, ir kaip žmogus iš pirminės celės taip pat „savaime“, „evoliucijos keliu“ atkeliavo iki keturrankės bezdžionės ir dvirankio žmogaus, ir kaip viskas, viskas „savaime“ taip puikiai pasidarė be kokio ten Dievo ar kokios viršgamtinės galybės. Nesąmonė yra tikėti, kokį ten Dievą ar Kristų! Šalin pasenusi, supelėjusi krikščionybės pasaulėžiūra! Šalin jos evangelija ir evangelistai! Mes turime naujus keturis evangelistus: Kantą, Darwiną, Nietzschę ir Haeckelį! Pirmasis paskelbė Dievą esant negalimą protu įrodyt; antrojo descendencijos teorija išaiškino organinio pasaulio kilmę be Dievo; trečiasis išmokė, kad moderno žmogaus išsigelbėjimas — tai savęs paties išsiaukštinimas, į „viršžmogius“ iškilimas ant silpesnio kito žmogaus sprando pasistojus; ketvirtasis — naujos religijos — monizmo — pranašas paskelbė, kad monizmas tėra vienintelė, mūsų gadynės verta, religijos forma; jis ir dorovės tėra vienintelė gryna versmė! Tat šalin Dievas! Šalin Kristus! Ecrasez l'infâme! (Voltaire). „Dievas yra tik smegenų chimera! (Fichte). „Dievas — gasförmiges Wirbeltier“ (Haeckel)!

Profesoriaus klausytojai nebesitveria džiūgaudami. Jie tiesiog kriokia ir žvengia girdėdami šią naują evangeliją. Arčiau įsižiūrėję čionai matome, kaip sakiau, įvairiausių luomų atstovus: ir draugą studentą, ir nutukusį piniguočių, ir pliką mados damą su savo herbu — bezdžionaite, ir palaidą poną baroną su rapninku kišenėj, ir pasileidėlę panelę spaudą. Taip pat ir didelė darbininkų minia godžiai traukia į savo sielas kalbėtojo išmintį ir tylomis daro išvadas: šalin Dievas ir visi valdovai iš Dievo malonės! O šitos, darbininkų rengiamos, revoliucijos nesulaikys būrėlis tų ginkluotų vyrų, kurie šalia profesoriaus katedros stovi aplink valdovo vėliavą. Nes už jų plieninius kardus yra galingesnis raudonas pinigas to žilabarzdžio masonų ložės brolio, kurs, kaip koks Mefistofelis, tūno už profesoriaus ir valdovo karūną murdo į masonišką kubilą. Bet nei šio viso triukšmaujančio dūkimo, nei viso to džiaugsmo nepaliestas, nekrutėdaams auditorijos prieky ramiausiai sėdi „dabar esamo dievo“ t. y. valstybės* atstovas ir saldžiai sau miega kaip niekur nieko nuleidęs galvą ant įstatymų knygos ir ant skersai kelių pasidėto, makštyse įkišto kardo. Miega jis, miega ir jo kardas.

Taip jam bemiegant iš šalies girdėt šaukimas: „Ekscelencija, atbusk! Jau dega! Portugalijoj vienas sostas jau supleškėjo“** Bet veltui šauksmas! Ekscelencija teikiasi ir toliau knarkt, iki bus per vėlu atbusti...

---

* Hegelis sako, kad valstybė yra „der präsente Gott“.

** Čia turima galvoj Portugalijos revoliucija (1910.X.4), nuvertusi monarchiją ir valdžią atidavusantikatalikiams, kurie tuojau pradėjo persekioti Bažnyčią.

Toks tat yra šis K. Baumeister o giliai prasmingas ir pranašiškas paveikslas. Kai kas pasakys, kad čia juk yra karikatūra! Taip, karikatūra, bet ne tokia, kuri gyvenimą iškraipo, bet kuri jį tik paryškina.

Pranašiškas šis paveikslas yra todėl, kad nuo kalbamo laiko (1910 m.) jau yra susilikvidavę ir keleto kitų, pirmiausia karą pralaimėjusių valstybių valdovų sostai: Austrijos – Vengrijos, Rusijos, Vokietijos, Turkijos, o paskui dar Ispanijos. Ir visi žinome, koki to rezultatai: Rusiją šiandien smaugia bolševizmas, paskelbęs išnaikinimą bet kuriai religijai, patsai būdamas taip pat... religija, tik religija su minuso ženklu; Vokietiją smaugia hitlerizmas, aršiai persekiojąs katalikus ir gyvendinąs naują germanišką pagonybę. Austrija – Vengrija tik didelėmis aukomis bolševizmui šiaip taip atsilaikė; Ispanija — vos beatsilaiko.

Taip pat Antikristo tarnai universitetų katedrose pasidarbavo Antikristo karalystei kurti. O katalikybės vadai, kaikuriose valstybėse darė dideles klaidas, kad jie Kristaus altorius buvo perdaug suartinę su valdovų sostais ir kad katalikybės reikalus buvo perdaug surišę su katalikų valdovų reikalais. Bet tai jau atskira tėma, kurios čia nenagrinėsime.

Dabar dar grįžkime prie K. Baumeisterio paveikslo „Naujoviška universitetinė katedra“. Paklauskite manęs, kam aš jį čia rodžiau, apie jį pasakojau. Nagi tam, kad jis labai paaiškina ateitininkijos, vadinasi naujos katalikiškos inteligentijos kilimo apystovas anos gadynės inteligentijoj. Dirstelėjęs į „Ateities“ 1-jo sąsiuvinio kaip ir programinį straipsnį „Trįs pamatiniai klausimai“, tenai 14—17 puslapiuose randi klausimų ar atsakymų pavidalu sustatyta tokio „mokslo“, kurį kaip tik dėsto anas Baumeisterio paveikslo ponas profesorius. Atrodo, lyg to straipsnio autorius patsai yra buvęs panašioj auditorijoj, ten girdėjęs tokį „mokslą“ dėstant ir, juo pasipiktinęs iki pat savo sielos gelmių, pakėlė prieš tai kokį tik jis galėjo smarkesnį protestą. (Tikrumoje apie Baumeisterio paveikslą to straipsnio autorius sužinojo tik daug vėliau).

Dabar tat mums susipažinus su tąja „naujoviška universitetine katedra“ bus visai aiškus ateitininkijos atsiradimas. Nes dabar visai neteks stebėtis tuo, kas vyko Rusijos centro didmiesty Maskvoj 1909 ar 1910 metų pradžioj, kame ir kuriuo laiku susikristalizavo ateitininkiškoji mintis. O vyko ten štai kas.

Maskvos mieste tais laikais buvo didelė lietuvių kolonija, o dideliame ir įžymiame Maskvos universitete bei kitose augštosiose mokyklose studijavo daug lietuvių studentų. Prie šv. Petro ir Pauliaus bažnyčios Miliutinio gatvelėj (Lubiankos rajone, netoli Lubiankos aikštės) Maskvos Lietuvių Susišelpimo Draugija turėjo (bažnyčios namuose) išsinuomojus kambarėlį. Į tą kambarėlį pareidavo lietuviškų laikraščių. Laikraščių paskaityti ir šiaip įvairiais savo lietuviškais reikalais pasitarti tat ir rinkdavosi Maskvos lietuviai ir inteligentai ir šiaip visi

kiti. Ypač čia daug kas užeidavo sekmadieniais ir šventadieniais po pamaldų bažnyčioj, kuri buvo ir „lietuvių“ bažnyčia, kadangi prie jos gyveno ir vienas kunigas lietuvis, ir buvo sakomi lietuviški pamokslai.

Taigi šion tat nedidelėn, bet jaukion patalpon vieną kartą, rodos, taip pat kokio sekmadienio ar šventadienio popietėj buvo susirinkęs lietuvių studentų būrelis. Susirinkimas, rodos, buvo atsitiktinio pobūdžio. Bevartant ir bežiūrinėjant čion atėjusius naujus laikraščius ir vienintelį tuomet lietuvišką žurnalą — A. Jakšto–Dambrausko „Draugiją“, kalbos nukrypo į sociologinius klausimus (Draugijoj tuomet kaip tik buvo nesenai išspausdinta eilė straipsnių — paskaitų, kurias nesenai buvo skaitę Kaune to meto profesoriai kunigai a. a. J. Matulevičius, dabartiniai vyskupai Būčys, Paltarokas ir kt.). Sociologiniais klausimais besikalbant, kažkaip buvo užkliūta už Kristaus. Ir šiąja proga vienas to būrelio studentų maždaug šiaip išsitarė: „Kristus mums nėra toks visuotinas autoritetas, kad viskas, ką tik jis yra pasakęs, jau mums būtų ir šventa. Kristaus mokslas kitados gal ir buvo labai tinkamas gyvenimui, bet mūsų gadynei daug kas jame jau paseno ir nebetinka“.

Šiokiu pasakymu stebėtis neteko nei tuomet, nei šiandien netenka. Nes šių žodžių autorius yra buvęs vienas aktiviųjų Rusijos revoliucininkų; ir kadangi jis buvo dirbęs revoliucijos darbą, tai, nors gimnaziją (Lietuvoj) buvo jau senokai baigęs ir į Maskvos universitetą įsiregistravęs, betgi egzaminus laikyt buvo dar tik neseniai pradėjęs. Jo pasauližiūra buvo gryno vandens marksistinis socializmas, Vadinasi ir jis, kaip ir visi to meto „pažangūs“ ar „pirmeiviški“ (o kitokių pasaulionyse ir iš viso nebuvo) studentai, buvo Baumeisterio atvaizduotos auditorijos lankytojai ir jos profesoriaus klausytojai, nebūtinai iš lūpų į ausį priėmę ten skelbiamą „išmintį“, bet jos įvaliai prisisėmę iš atitinkamos literatūros. Dėl to tokį ano seno studento pasakymą, kurio pagrindinė mintis „Kristus — man ne autoritetas“, galima vadint dar visai švelniu ir mandagiu. Jis galėjo lygiai gerai pasakyti, ir kad „Kristaus visai nėra buvę“. O gal ką panašaus jis ir yra nelabai garsiai ištaręs. Manyti ir šiaip galėjus jį pasakyti, kiek tiek pagrindo duoda tas sureagavimas, kuriuo buvo atsakyta į šitokį atsiliepimą apie Kristų be tinkamos jam pagarbos. O tas sureagavimas pasireiškė tuo būdu, kad 1910 m. pradžioje kitas, dar tik neseniai Maskvos un–tan įstojęs studenčiokas iš to paties būrio, pradėjo rašyt ir „Draugijoje“ spausdint jo plačiai užsimotą ir pradėtą, bet ir likusį nebaigtą ir niekuomet nebūsiantį baigtą savo darbą „Problemą apie Kristų“ (atskirai jį išleidus — Šv. Kazimiero Draugijos leidinys, Kaunas 1914, 152 pusl. — buvo padėta taisyklingesnė antraštė: Kristaus problema).

Šis tat darbas savo esme ir siekimu buvo protestas prieš visas to meto antikristiškas nuomones apie Kristų. Tas darbas

M. K. Čiurlionis tėvų šeimoje

buvo užsimotas labai plačiai. Pirmiausia kibta į tą literatūrą, kurioj buvo Kristus iš viso neigiamas, paskui imta svarstyti Kristų įrodomieji dokumentai. Pakeliui buvo užkliuvusi dar „Biblijos ir Babelio" problema, kuri taip pat, dar pirmiau kaip „Kristaus problema", iš „Draugijos" buvo atspausdinta ir kaip atskiras leidinys (Kaunas 1911, 142 pusl.). Vadinasi, pirmoji ateitininkiškoji literatūra išėjo gint Kristų, krikščionybę, krikščionybės istorinius dokumentus ir pan. nuo antikristiškų puolimų to laiko naujausiame moksle, skelbiamame ir iš universitetinių katedrų ir šalia jų,

Netrukus, gretimai su sakytais darbais, spausdinamais „Draugijoj", pradėjo eit ir pati „Ateitis", pakvietusi visą Lietuvos moksleiviją ir studentiją į dideli darbą: Omnia instaurare ir Christo — Visa atnaujinti Kristumi! Kaip įvyko „Ateities" patsai gimimas iš to laiko lietuviškos studentijos ir moksleivijos idėjinio pajėgumo ir visos jų galvosenos, apie tai papasakosiu kitame, jau paskutiniame šių metų „Ateities" sąsiuviny.

1935.X.25. *Pr. Dovydaitis*

BR. BUIVYDAITĖ

RUDENĮ PAJŪRY

Dunda, lyg pragaras ugnį spjautų,
Stichija atkakli.
Sklinda garsai, lyg perkūnai dūktų
Ir arti ir toli...

Bangos, kaip pulkas stirnaičių jaunų,
Plakas, akėjamos vėtros nagų,
Supasi jūra ant audros sparnų
Tuščia aplink tik į glėbį bangų

Svyra saulė šilta,
Taip didi, taip didi!
Ir žuvėdra balta.
Vėjas — fleita skardi.

K. BRADŪNAS

VAKARŲ PAVANDENIUI

Nešk, mergele, ilgesį
Į upelio vandenis —
Tegu plaukia, teliūliuoja
Vakarų pavandeniui...

Jau juokies, jaunoji.
Jis giliai paskendo.
Nereikėjo jo nunešti
Vakarų pavandeniui.

Tai abiem bus linksma!
Lyg varpeliais skambina?..
Tegu vargas vienas plaukia
Vakarų pavandeniui.

KAZYS ŽIRGULIS

CONFITEOR

Iš parengto rinkinio Mea Kulpa

Kad laimės laimėje nerandu,
Ir vargo varge nepažįstu,
Kad gyvenu tiktai legendoj,
Tiktai nualpusioj jaunystėj
Confiteor tibi, Domine!

Per toli kryžkelėm nuklysta... —
Ir kryžkelių jau nebeliko.
O maldos lūpose jau vysta,
Jau vysta žalias žalume vainikas
Confiteor tibi, Domine!

Buvau altorių pamilėjęs,
Šventų žaizdų ieškojau —
Tik ūžiamas žaliųjų vėjų
Per greit pamyniau jas po kojų.
Confiteor tibi, Domine!

Dabar gyvenimą nors myliu,
Dabar jo džiaugsmo nepakenčiu,
Nutrūko, nužaidė graži idilė,
Gražiausioji gyvenimo ta šventė...
Confiteor tibi, Domine!

*
* *

Tavo liūdno kipariso šypsena,
Tavo veidas pasakingosios Helanos,
Tavo balsas — grožio giesmė amžina
Tik suvirpint dvasios lyrą mano.
Tavo liūdno Kipariso šypsena.

Tau dalia — žvaigždžių šypsojimo dalia.
Tau dalia — ant žemės kurti rojų.
Apolono veido saulė neužgęs tau, ne,
Kol tik tujen, kol tik žemė žydi ir lapoja.
Tau dalia — žvaigždžių šypsojimo dalia.

Rašytojas Stasius Būdavas

MOKYTOJAS BANAITIS

Ištrauka iš baigiamo spausdinti Stasiaus Būdavo romano „Mokytojas Banaitis“

Su gegute miškuose, auksu varvančia saule pačioj dangaus širdy ir šviežia sultinga žolele išsiskleidė gražus gegužis.

Buvo sekmadienis. Tą dieną viso valsčiaus mokyklos Gėluvos miestelio aikštėje rengė mokinių sporto šventę. Tos šventės Jarmonavičius baisiai nenorėjo. Jis net prikalbinėjo kaimo mokytojus, kad jie prie šventės neprisidėtų. Kai čia nieko nepešė, užgulė mokytoją Banaitį. Bet kai ir Banaitis nieko nereagavo, jis pasakė, kad pats nepridėsiąs nė vieno piršto. Banaitis įsižeidė ir pasakė, kad apsieisią ir be jo. Jarmonavičius smarkiai užsigavo....

Visa šventės ruoša krito ant vieno Banaičio pečių, nes kiti mokytojai gyveno kaimuose ir negalėjo kiekvieną valandą būti Gėluvoj. Pačiomis paskutinėmis dienomis jam pagelbėjo šiek tiek Butkūnaitė ir Valerija.

Šventė prasidėjo tuoj po pamaldų. Orkestras prie bažnyčios sugrojo „Senus draugus“ ir beveik visus žmonės nusivedė į mokyklos aikštę. Čia buvo parengta estrada, į kurią bematant

sulipo: inspektorius, klebonas, viršaitis ir visi Gėluvos įstaigų įstaigėlių viršininkai ir viršininkėliai... Didelė žmonių minia užkimšo visus aikštės pakraščius. Tuoj keli šimtai mokinių orkestrui grojant tuos pačius „Senus draugus“ pradefiliavo pro žiūrovus ties estrada, iškeldami dešinę ranką. Nuovados viršininkas buvo neapsakomai patenkintas. Nors saulė pašėlusiai degino ir prakaitas bėgo gražia srovele, tačiau ponas Selevičius užsidėjo iškilmių kepurę, su pauksuotu bokšteliu ties pačių kaktos viduriu, išlindo į estrados prišakį ir visą laiką su rimčiausia mina išstovėjo pridėjęs ranką aukščiau dešiniosios ausies...

Sportininkai netrukus susibėgo į dvi kolonas, berniukų ir mergaičių, ir laisvai atsisisuko prieš estradą.

Visi nutarė, kad šventę turi atidaryti Banaitis. Daug neatsikalbinėjęs, jis išėjo į priešakį, keliais paprastais sakiniais pasveikino vaikus ir paprašė poną inspektorių tarti žodį. Inspektorius taip pat pasislinko į priekį ir trumpai pakalbėjo apie sportą. Po to pašoko Banaitis ir pribėgo prie Selevičiaus:

— Ponas viršininke, dabar jums žodis, kaip jau žinote.

Viršininkas nusigando, smarkiai krūptelėjo ir pašokęs paklausė:

— Kaip tai, ar jau man, negali būti taip greitai?...

— Taip, ponas viršininke, jūs pakalbėsite visuomenės vardu....

— Ponas Jankau, — pašaukė viršininkas Drėgnučių mokytoją, — tamstele man pasufleruosi...

Drėgnučių mokytojas paėmė iš viršininko nervingai sulankstytą ir nuo delno prakaito sudrėkusį lapelį. Jį išviniojo ir pasižiūrėjęs pakraipė galvą:

— Nežinau ar aš suskaitysiu...

— Ar jau galima pradėti, tamstele? —nerimsta viršininkas išsitempęs prieš publiką ir vaikus.

— Pala, pala, — glamžė Jankus popieriuką — kur čia pradžia, aš nerandu pradžios?...

— Ką tamstelė darai, ne toj pusėj, — ėmė karščiuotis viršininkas, — ot čia žiūrėkite, kur parašyta „Mano vaikai...“

— Aha, vot, čia „Mano vaikai“... Gali pradėti — aš skaitau.

Tada gigantiškas viršininkas smarkiai atsikvėpė, žengė žingsnį pirmyn, pasižiūrėjo į vaikus ir ten pamatęs dvi savo dukreles, vos vos tik nenulipo nuo estrados. Tačiau susilaikė ant pat lentos krašto, smarkiai tekštelėjo batais, pridėjo prie kaktos ranką, paskui vikriai nuleido ir sušuko į sportininkus:

— Mano vaikai, — ir tuoj nutilo.

— „Mano vaikai...“, ir, ot, toliau ir nebesuskaitau, — ėmė erzintis Jankus.

Viršininkas drožia nieko negalvodamas.

— Mano vaikai, ot toliau nebesuskaitau, — tik švyst ir paraudo susigriebęs.

— Ar pašėlai, sakyk, „aš čia atėjau...“ — sufleruoja Jankus.

— Aš čia atėjau pamatyti, kaip jūs sportuojate ir aš noriu, noriu, noriu.... Skaityk, skaityk... — mina viršininkas ant Drėgnučių mokytojo kojos.

— Visa estrada traška, girgžda... Banaitis pripuolė prie Jankaus ir ištraukęs iš jo rankų popieriaus lapelį skaito toliau. Viršininkas smarkiai rėkia:

— ... nors jųsų čia ir nedaug susirinko, bet man labai malonu, vaikai, kad iš jūsų išaugs Kudirka, Basanavičius, Tautos Vadas ir mūsų didžiai gerbiamas klebonas...

— Žiūrėk, tu manęs čia nekišk... — iš užpakalio nugąsdino viršininką klebono balsas.

Banaitis taip pat nebegalėjo suskaityti ir prislinkęs arčiau prie viršininko pažnibždėjo:

— Žinai, aš daugiau nebesuskaitau... Imk, užbaik ir padėkok vaikams ir publikai...

Raudonas veršininkas atsisuko į Banaitį ir paprašė:

— O gal tamstelė užbaigsi? Aš daugiau nieko nebežinau, būk geras, užbaik, tamstele, — tai pasakęs jis vėl išsitempė prieš publiką, suplakė batais ir pridėjęs prie kaktos ranką tuoj pasitraukė nuo estrados...

Publika ėmė ploti, šaukti valio, tuo tarpu estrados užpakaly vienas suolas taip kvatojo, kad nebeišlaikė pusiausvyros ir dvi ponios su dviem ponais jau būtų nusiritę žemyn, jeigu ne augalotas mokyklos sargas ir klebono bernas, kurie nelaimingą valandą šoko į pagalbą ir už tai gavo iš valsčiaus sekretoriaus papirosų dėžutę:

— Te, pasidalinkit...

Už estrados pakilo triukšmas, tačiau viršininkas šito linksmiausio numerio nebematė, nes iš karto dviem nosinėm šluostėsi kaktą ir akis...

Po to vaikai pradėjo šventę pirmuoju pratimu „Noriu miego“. Sporto numeriai praėjo labai įdomiai. Visų mokyklų vaikai buvo rūpestingai parengti ir judėsius kūrė beveik visai be klaidų. Paskui pasirodė paskiros mokyklos, kiekviena stengdamos kiek galint prašmatniau pralenkti savo kaimynus ir, svarbiausia, atkreipti pono inspektoriaus dėmesį. Inspektorius buvo labai patenkintas, o po nuovados viršininko kalbos jis jau nebeišlaikė savo padėties rimtumo ir pamatęs po akimis besisukinėjantį Selevičių juokėsi ir kvatojo, kaip mažas šėlstantis berniukas.

Sporto šventė buvo baigta bendra mankšta. Po to sportininkai, griežiant orkestrui maršą „Du broliukai“, palengva išsivaikščiojo, vėl, kaip ir pradžioj praeidami pro estradą vėl pakeldami dešinę ranką ir vėl vargindami poną viršininką, kuris stovėjo išsitempęs ir nekrutėdamas, kaip nepriklausomybės paminklas...

Pasibaigus sporto šventei, vaikai buvo paleisti namo ir čia pat aikštelėje prasidėjo gegužinė... Gegužinei prižiūrėti ir tvarkyti buvo pastatyti keli šauliai, o visi ponai, su ponu inspektorium priešaky, nuėjo į parapijos salę pasivaišinti.

Vaišės, arba kaip gėluviškiai vadino, balius, buvo tikrai iškilmingas ir puošnus. Stalai buvo parengti ir apkrauti karališkai. Inskeptorius, pamatęs ant stalo gražų, riebų lyną, kurį jis čia pamatė visai netikėdamas, bet kurį vergiškai mėgo, tuoj cinktelėjo šakutę į lekštelę ir pasakė:

— Gerbiamieji pedagogai ir svečiai, man, taip sakant, malonu patirti ir matyti taip gražias tamstų pastangas, gražų tamstų sugyvenimą...

— Pasiutęs sugyvenimas... — kažkas prasižiojo nusikreipęs į pastalę.

— .... tamstų, taip sakant, vieningumą auginant ir auklėjant Lietuvai naują blaivią kartą...

— Ot, šiandien, tai pasiblaivinsim, — pasakė viršaitis ir susmeigė akis į rimtai stovintį geltoną krupniką...

— ... ir malonu man buvo matyti gražių sportininkų eiles, kurie tokiu nuostabiu sutarimu ir, pasakyčiau, susiklausymu, parodė savo lietuvišką grakštumą.... Užtat šia proga aš visiems ponams pedagogams labai dėkoju, ypatingai esu dėkingas mokytojui Banaičiui ir visiems tiems, kurie parodė inicijatyvos šiai šventei surengti...

Žinoma, inspektoriui visi plojo, šaukė valio. Ir Jarmonavičius ir tas daužė delnus, nors savo širdy susiriesdamas keikė inspektorių, kam prie visų akių jis net komplimentą Banaičiui pasakė. Jarmonavičius prižadėjo to niekuomet neužmiršti ir kokia nors proga visvien inspektoriui išmetinėti.. Jis pasijuto baisiai nuskriaustas, baisiai išniekintas, kur jaunesnis jam lipa ant galvos ir, atsiprašant, teršia jo rimtą amžių ir didelį pedgoginį patyrimą...

Visiems gerai įsismaginus ir įsiūžus, atsistojo Banaitis ir suskambino lėkštelę:

— Pone inpektoriau, gražiosios ponios, žavinčio skonio šeimininkės ir malonūs ponai! Aš trumpai. Dėkoju ponui inspektoriui už malonų dėmesį. už sveikinimus ir atvykimą. Prisipažįstu, kad mums taip pat linksma, jei jaunosios kartos auklėtojų pastangos yra mūsų viršininkų teigiamai pažymėtos. Be abejojimo, tai dar labiau nuteiks ateities darbui. Mes ir manome, kad diena, kuri, anot pono inspektoriaus, parodė jaunosios kartos grakštumą, bus stiprus impulsas, mums, kolegos pedagogai, širdingai sutapti su sportu, auklėti mūsų mažuosiuose ne tik grakštų kūną, bet taip pat ir grakščią, lietuviškai kvepiančią sielą...

— Vot, vot, taip tai ir aš suprantu, — dar nespėjus Banaičiui baigti sušuko jau gerokai įtraukęs Selevičius...

Nuplojo ir Banaičiui. Vėl atkūto ūžėsys ir lermas...

Už langų, mokyklos aikštėje, sukosi klumpakojis, paskui ratelis, paskui pora valsų, o ponai vis vaišinosi, vis kalbėjo ir vieni kitiems pasidarė labai mandagūs, o kai kurie net labai meilūs..

Saulė apsigėrė raudonu vynu ir svirduliuodama traukėsi už

Dubysos. Pagaliau prie pat žemės susimąstė ir kaip šviežias apelsinas graudžiai pasismeigė ant Broniškių dvaro topolių...

Muzikantai taip pat suprato momento graudumą ir pasmigusiai saulei sugrojo gedulingą valsą „Sunku gyventi ant svieto....“ Vėl pasisuko suknelės, kelnės ir aikštelė gražiai padulkėjo.:

Vaišių salėje dar daug kas kalbėjo. Kalbėjo sekretorius, tarė žodį pašto viršininkas ir, kadangi gražiai pasisekė, tuoj išsitraukė savo raudoną tabokinę ir bematant surutuliavo labai gražų papirosą. Labai trumpai kalbėjo klebonas, pagaliau pašoko laiškanešis ir visiems pasiūlė uždainuoti „Trink, trink, Brüderlein, trink“, bet mažai jo kas beklausė, nes visi ūžė ir tratėjo. Pagaliau kaž kas ėmė kumščiuoti Jarmonavičių, prašė tarti porą žodžių, bet jis griežtai atsakė:

— Nereikia, glupstva, ir be manęs visokių niekų prikalbėjo... — tai taręs jis tuoj paėmė šaukštą ir prisikrovė pilną lėkštę vinigreto. Tačiau į Jarmonavičių niekas nekreipė dėmesio ir visi buvo užimti kaimynais ir pajutę savo galvose malonų smilkimą pasidarė tik smagūs ir laimingi...

Vieną tarpelį, kai malonūs svečiai jau buvo šiek tiek pratilę, kitame stalo gale valsčiaus sekretorius užtraukė labai aukštu tenoru:

— „Grafinčik, golubčik, grafinčik ty moi....“, bet toliau jau nebegalėjo ir kaktą padėjo ant stalo krašto..

Tuo tarpu kažkoks juokdarys pasisuko į nuovados viršininką ir žiobtelėjo:

— Ponas viršininke, dar jūs nekalbėjot.

— A, taip, žinau, žinau, — karštai atsakė viršininkas, — atsiprašau, aš kalbėsiu pačioj pabaigoj...

Iš tikrųjų viršininkas kalbai pradėjo ruoštis labai rimtai. Nuo to momento jis daugiau nė su kuo nebekalbėjo, sėdėjo nuleidęs galvą ir jau nė keno neberaginamas iš karto gėrė vis dvigubą porciją. Kažkaip pamatė žmoną, kuri sušuko per visą stalą:...

— Felička, aš tau sakiau, girdėjai?

— Prašau nemokyti, aš dar gerai žinau, — įsižeidė viršininkas dėl žmonos pastabos ir be pertraukos dar tris stiklelius.

Jis vėl pasėdėjo nuleidęs galvą, kelius sykius dar bakstelėjo kankton, vėl sėdėjo, dar išmėtė porą stikliukų ir pašnibždėjo Drėgnučių mokytojui:

— Aš dabar noriu kalbėti....

Mokytojas Jankus suskambino lėkštelę ir atsistojęs pasakė:

— Gerbiamieji, prašau dėmesio, dabar nori kalbėti nuovados viršininkas, ponas Selevičius...

Visi nutilo ir laukė. Selevičius atsistojo, ilgai apsidairė aplinkui ir sušuko:

—Mano vaikai... — po to smarkiai pasvyravo ir sudribo tarp stalo ir suolo...

EUG. MATUZEVIČIUS

ILIUZIJA

Aš norėčiau viską, viską išsakyti
Apie skurdžią dalią vienišo klajūno,
Kurs paklydo liūdnas tarp žaliųjų liepų,
Tarp nakties beregės plazdančio kartūno.

O kokia gi laimė nieko neturėti
Ir žmonėm sakyti, jog aš karalaitis,
Pamedžiot į šičia atėjau iš tolo,
Arba — pasipiršti kuriai nors mergaitei.

Ir tai būtų juokas, vien gardus tik juokas
Iš jaunos mergaitės ir iš tų piršlybų.
Bet vistiek rūpėtų man dalykas tokis,
Ko gi ant jos veido ašaros sužibo.

Ko gi per jos veidą ašaros gintaro
Taip tyliai patylom, kaip karoliai, rieda
Gal tada nuskinčiau jai neužmirštuolę,
Arba šiaip gražesnį vasarinį žiedą.

Nesakyčiau nieko, nieko ir neklausčiau.
Eičiau aš sau vienas takeliu į mišką.
Ir šlamėtų pušys lieknos, žalios pušys:
„Pažiūrėk, kiek uogų raudonų pritiško!“

PRANAS KOZULIS

IŠBLIŠKUS VASARA

Lapus vis pilki vėjai blaško,
Greit dienos nuskuba per lauką...
Sakyk, kur liūdėsi man nešti,
Ir kur tos vasaros nuplaukia?

Graži juk meilė, ievom žydint,
Jaukiai vadinosi į širdį,
Lakštučių lydima ji žengė.
Balti žiedai jausmus nugirdė...

Ir aš sakiau: tikrai čia laimė—
Mane ji lanko jau iš lėto!...
Ir ėmė džiūgauti vėl kaimai;
Balti žiedai kaip žvaigždės krito.

Bet... kas iš to smagaus žaidimo,
Kad ištuštėję visos lankos.
Ruduo pageltęs viską ima —
Klevus šalikelių nulenkia.

BRONIUS BALAIŠIS

ŽODŽIAI RUDENINIAI

Pakluonėj topoliai palinko
Ir šakos liūdesiu parymo.
Nebėr laukuose jau žalumo
Ir verkia vėjuose arimai.

Tu, prisiminusi palaukę
Gražaus žydėjimo žieduose,
Tikėsi: vasarą atšauksi,
Tikėsi: vėliak pasiguosi.

Bet neskambės daina šilojuos,
Trapiausias džiaugsmas lapais vys.
Ir brįsim nerime, mieloji,
Į laimę žadančias šalis...

Ir tu tik būkštausi pravirkus,
Ko taip trumpai težaliavai,
Ir kam pas tėvo seną pirkią
Nuliūdę supasi klevai.

P. JONAITYTĖ

M. K. ČIURLIONIS

MOTO: Gal būt, Dievas, kurdamas visatą, pergyveno svyravimus, abejojimus, gal būt, priešvisatinėse kūrybinėse Jo svajonėse mirgėjo kitoki paveikslai, kitoks gyvenimas... Jis išrinko... Jo pasaulis vienalytis, puikus; bet kažkur ten, toli už galimumo ribų, liūdėdamos buities, galbūt, skrajoja nemąstomos dieviškos svajonės, šmėklos... ir kai kas pasiekia ir mus iš tų sielvartingų šauksmų.

Valenrian Čudovskij

Vieni žmonės eina tiesiu keliu, jausdami po savo kojom tvirtą pagrindą ir džiaugdamies, kiti visą laiką mato, kaip pamažu nyksta tolumoj kiti keliai, ėję kitomis kryptimis. Tačiau nė vienas iš jų nežino, kas pasirinko tą kelią, kuriuo einama.

Čiurlionis buvo tolimų dvasios pakraščių keleivis. Visą gyvenimą jis ieškojo apleistų, amžinai mums nepasiekiamų kelių. Jis surado naujus takus, naujas išreiškimo formas ir bū-

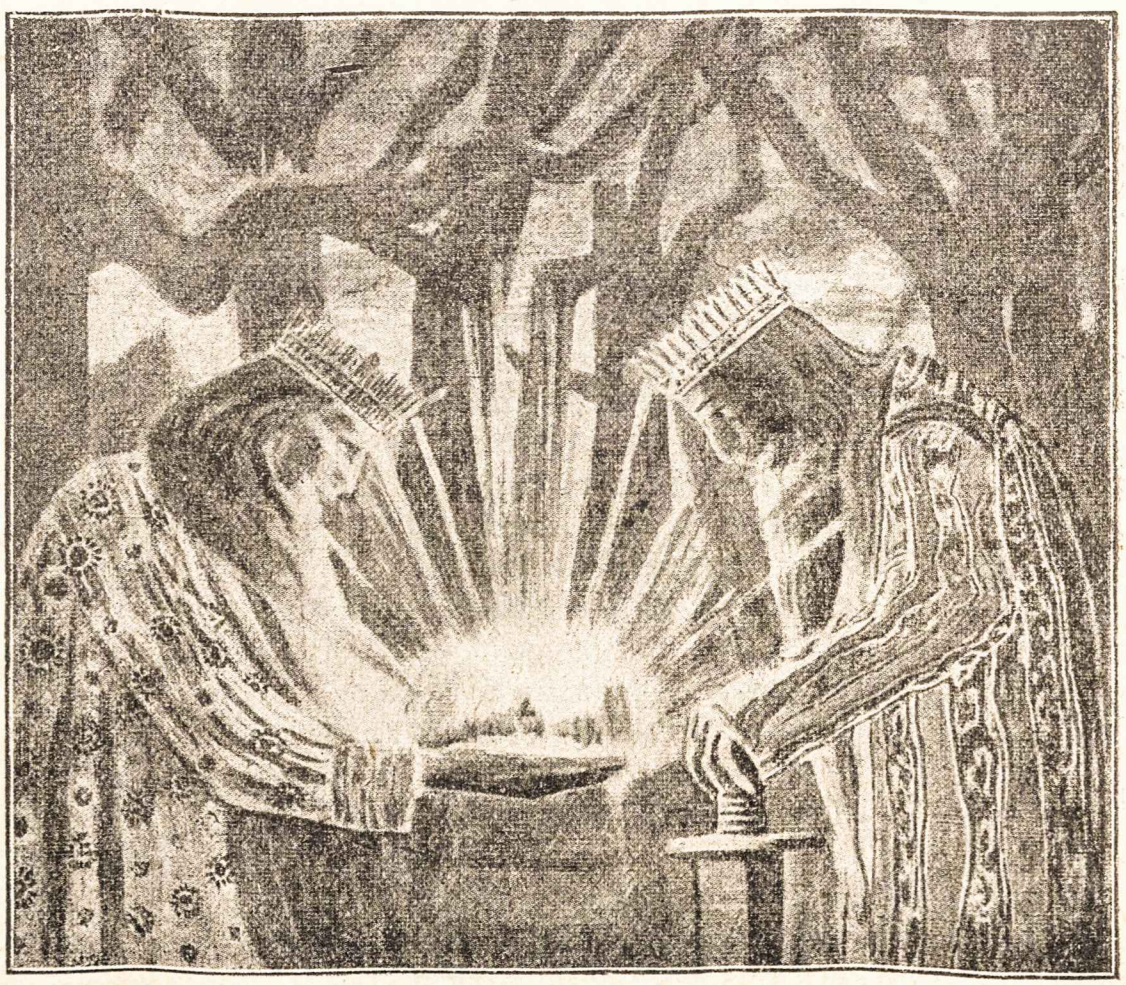

Karaliai *M. K. Čiurlionis*

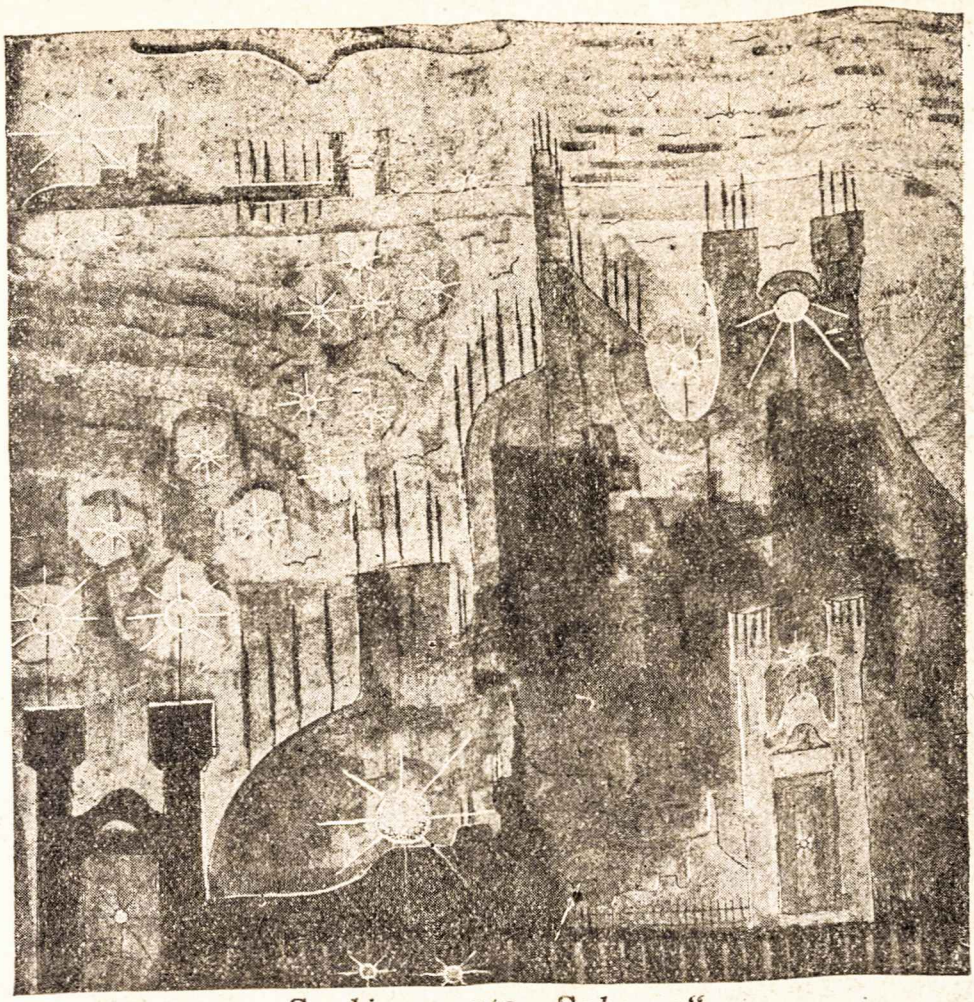

Saulės sonata „Scherzo“

M. K. Čiurlionis

dus. Apie šio menininko kūrybą galima pasakyti daug labai gražių, bet miglotų žodžių. Norint tinkamiau įvertinti kūrybą, reikia arčiau pažinti Čiurlionio asmenį ir tą atmosferą, kurioj jis gyveno.

Gimė Čiurlionis 1875 m. rugsėjo mėnesį, paprastoj lietuvių šeimoj, gerokai sulenkėjusioj. Tėvas buvo vargonininkas. Jaunutis Mikalojus — Konstantinas dėka kunigiakščio Oginskio, pateko muzikos mokyklon. Baigęs ją įstojo Varšuvos konservatorijon, kur dideliame kultūros cetre studijavo mokslo ir literatūros veikalus. Galvodamas apie pasaulio ir visatos reiškinius, stebėdamas niekad akim neišmatuojamą dangų, Čiurlionis studijuoja astronomiją ir kosmografiją. Šalia šių studijų jį domino psichologinio turinio veikalai. Ypatingai stiprios įtakos Čiurlioniui padaro Dostojevskio, Mereškovskio ir Edgar Poe kūriniai.

Likimas leido jam pažinti platesnį pasaulį, aplankyti žymiausius Europos meno muziejus, iš kurių išėjęs jis atsidėjo rimtesnei kūrybai. Tačiau per savo trumpą gyvenimą Čiurlionis nebuvo vien tik mūzų glostomas. Badas ir neturtas, daugelio menininkų palydovai, palietė ir Čiurlionį Jis rankiojo dažus, kad ant kartono gabaliukų užfiksuotų savo brangias vizijas. Nepakenčiamos gyvenimo sąlygos greit pakirto menininko jaunas jė-

gas. Mirtis nusinešė su savim žmogų, kurs, tiek daug meno pasauliui davęs, troško svajones drobėje įamžinti.

Čiurlionio kūryba visiškai savarankiška, tolima ano meto impresionistų ir realistų ieškojimams. Jeigu jis ir žavisi Böcklinu ar Vrubeliu, tai rodo tik jo žmogiškos sielos kilnumą, o ne šių menininkų sutapinimą su jo kūryba. Čiurlionis nepanašus į savo amžininkų kūrybą, nes jis pasirinko visiškai naujus, niekam dar nežinomus kelius. Galbūt, jo sielai šiek tiek artima tolimųjų, pasakiškų Rytų dvasia, kuri suteikia mistiško atspalvio indų, japonų ir kinų kūrybai. Tačiau formos ir siužetų išvystymo atžvilgiu Čiurlionis turi visai savitą charakterį. Žy-

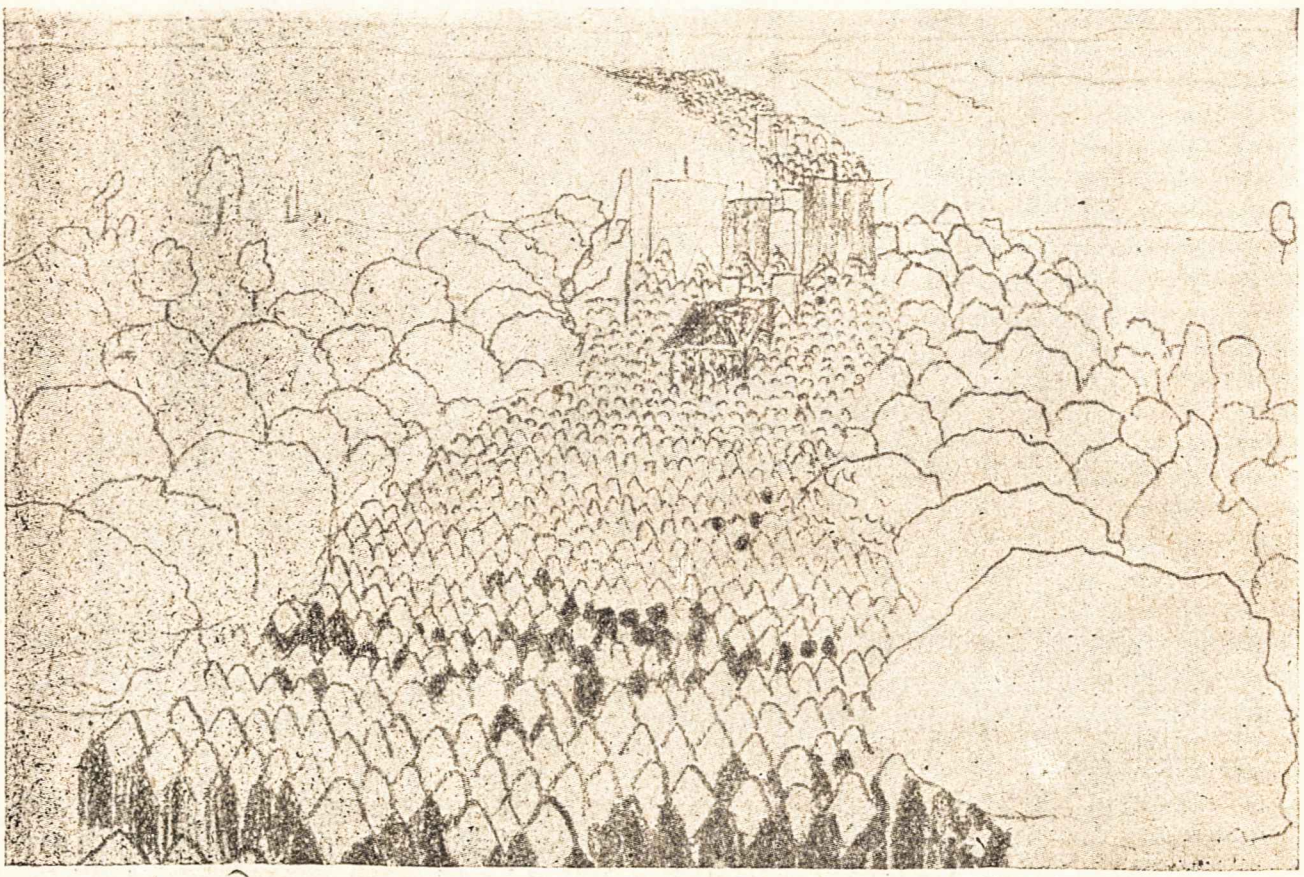

Procesija *M. K. Čiurlionis*

mesnės įtakos jam yra turėjusi lietuvių liaudies dvasia, kuri jį žavėjo dainomis ir pasakomis.

Tam tikra prasme galima teigti, kad Čiurlionis realistas. Jis keistas tik tiems, kurie realizmu laiko gamtos fotografiją. Aplinką šis menininkas stebėjo akylia akimi ir kalbėjo apie tai, ką jis yra matęs. O jeigu jis matė daugiau, negu regi kiti, už tai mes šiandieną ir garbinam jį, už tai ir vadinam genijumi.

Čiurlionis savo paveiksluose ieško Gyvenimo ir Tiesos. Jis sugeba atitrauktas, aukštas vertybes įvilkti į suprantamą, regimą formą. Tačiau kūryboj jis nesprendžia filosofinių sistemų, neieško pasaulio priežasčių, o žiūri į gyvenimą iš savo gilios sielos taško.

Šaulys *M. K. Čiurlionis*

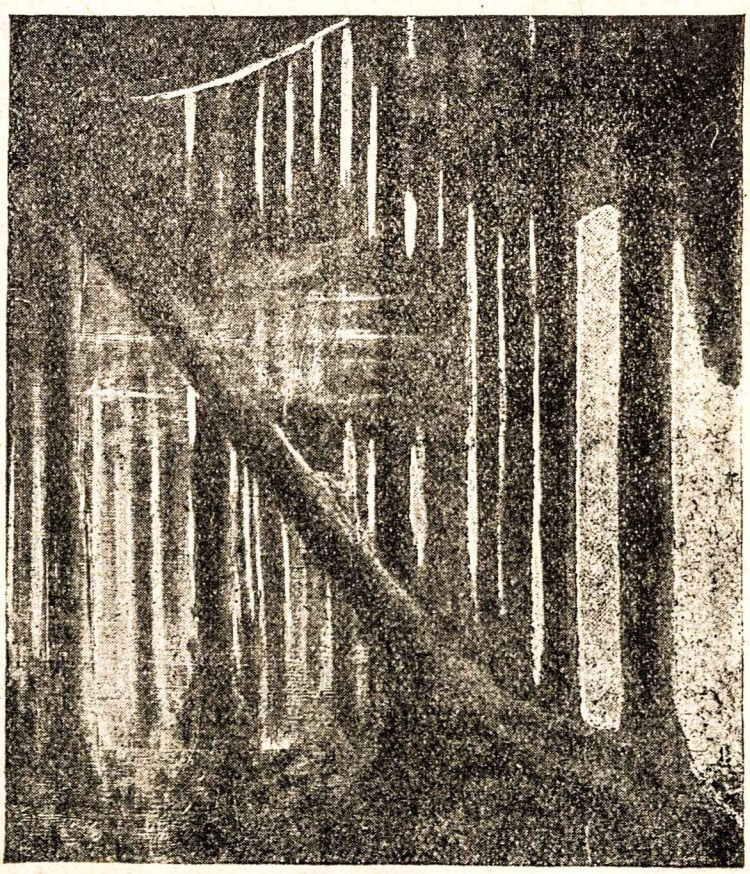

Miškas *M. K. Čiurlionis*

Gamta retai atskleidžia savo paslaptis. Dažnai mes žiūrime į dangų ar mišką, bet nieko jame ypatingo nematome, visa atrodo taip permatoma ir aišku. Tačiau yra ir tokių momentų, kada miškas pasidaro klaikus, o karštą vasaros dieną stebėti reginiai ima mirguliuoti, lyg mažos vandens bangelės. Tačiau sieloj mes kartojam, kad niekas nepasikeitė, kad visa tai tik apgaulė.

Čiurlionis nevengia gamtoj iliuzijos. Jo sudvasintam žvilgsniui atsiveria paslėptų daiktų prasmė, kurios jis ieško kiekvienam, net paprasčiausiam reginy. Gamta Čiurlionio akimis žiūrint atrodo viena didelė šventovė, kurioje pilna dvasių ir žiburėlių. Daugelis vardan realizmo bėga nuo tokios šventovės, nes ji neturinti tikrovės pagrindo. Čiurlionis tačiau nevengia sieloj tos šventadieniškos nuotaikos, kada visas pasaulis atrodo kitaip.

Šio genijaus kilimą aukštyn pabrėžia vertikalinė linija, kuri vyrauja visoj jo kūryboj. Čiurlionis pastebi gamtoj tą biologinį dėsnį — gyvojo pasaulio kilimą aukštyn. Medžiai, augalai ir žmogus kovoja dėl savo egzistencijos, stiepiasi į bendrą jėgų šaltinį — saulę, kuri visam pasauliui teikia gyvybės. Čiurlionio kūriniuose daug horizontų ir saulių, kurių ieško galingi karaliai, šakoti ir tamsūs medžiai ir net negyvos kalnų viršūnės. Kilimas aukštyn vaizduoja ir žemiškojo gyvenimo neigimą, ieškojimą dangaus.

Čiurlionio mėgiamiausias kūrybos žanras — sonatos. Šią formą jis pasisavino iš muzikos. Tačiau klaidinga manyti, kad jo sonatos — tai muzikos kūrinių iliustracijos. Sonatose daugiau vyrauja regimas turinys, o ne tonų vaizdingas perteikimas. Šią formą pasirinkdamas, jis turėjo galvoje tai, kad sonata duoda daug galimybių, be to, ji parodo meno temą vykstant tobulėjimui. Temų statymas sonatoj duodamas kaipo dialektinis išsivystymas, nelyginant, kaip Hegelio tirada: thesis — antithesis — synthesis. Čiurlioniui savo ciklišKuose kūriniuose pavyko įkūnyti „viršmuzikalinę“ sonatos formą.

Kai kurios jo sonatos duoda gana tobulą temos išsiplėtojimo formą. Tai — „Jūros“ sonata. Ji turi tris dalis. Pirmojoj daly smulkus jūros vandenų bangavimas — Allegro. Kaipo antitezė šiam bangavimui, ant vandens siūbuoja didelis, baltas paukštis ir žuvys, kurios plaukia priešinga bangoms kryptimi. Trečiojoj daly jūros judėjimas suvestas į vienos galingos bangos sintezę, kurios centre žymu Čiurlionio inicijalai. Apačioj maži laiveliai sūpuojasi ir skęsta gilumon, nes didžioji banga negali sustoti dėl kažkokių laivelių.

„Saulės“ sonatoj Čiurlionis sintezės ieško ne judėjime, o skaičiuje. Pirmojoj daly jis vaizduoja chaotingą pasaulį, kuriame tiek daug netvarkingai sustatytų trobėsių ir saulių. Jeigu iš to chaoso nebūtų išėjimo į vieną lygybę, gyvenimas pasidarytų tamsus, lyg be Dievo. Antrojoj daly matome Saulę, debesyse paslėptą. Beribėj jūroj plaukia žemė, o Saulė ilsisi ant savų spindulių atsirėmusi.

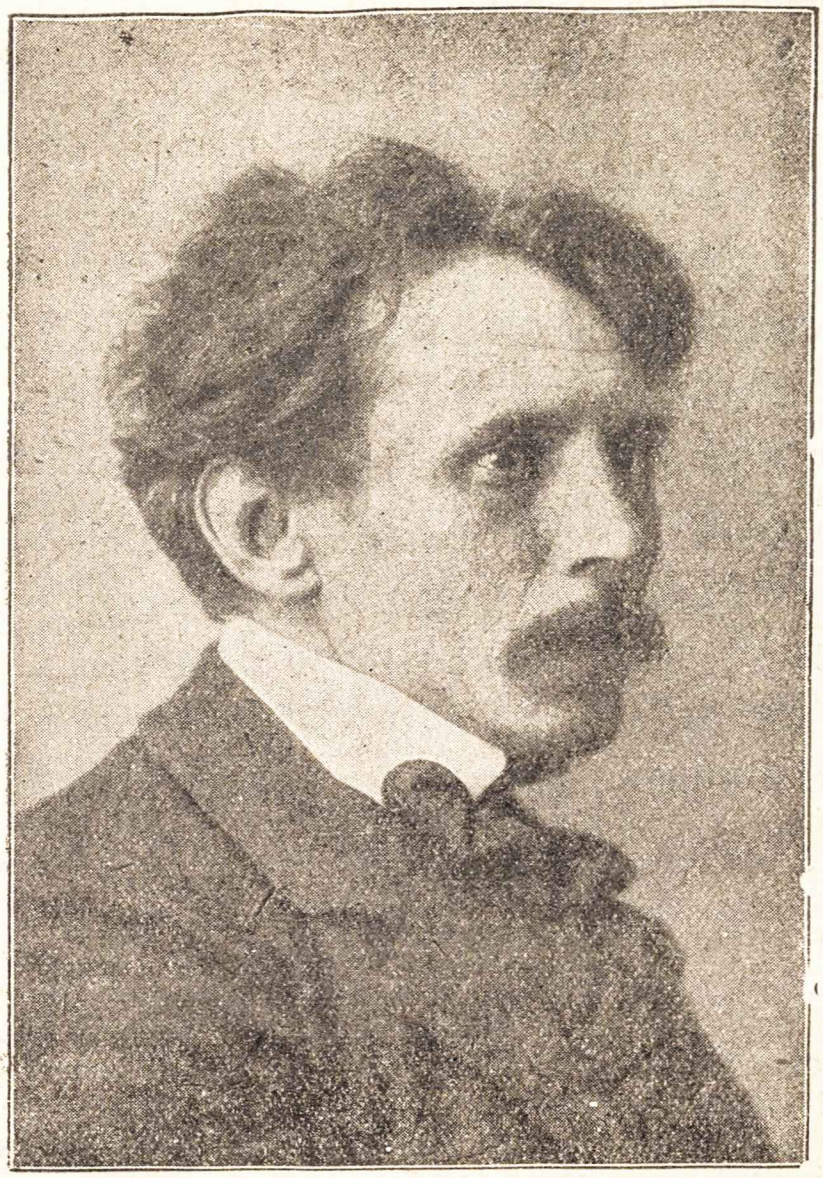

M. K. Čiurlionis

Paskutinė dalis rodo gyvenimą be Saulės. Pasaulis, didžiulio varpo išvaizdoj, nurimo, neskamba, nes jį apraizgė voratinklis — Saulė. Apačioj ant trijų kalnų sėdi nuleidę galvas karaliai ir ilsisi. Paveikslo viršuje pasikartoja pirmosios dalies motyvai.

Žymiai sudėtingesnė tema „Žalčių" sonatoj. Žaltys — simbolis slėpiningos gyvybės, gudraus pergalėjimo, kurio forma labai paprasta, bet aiški.

Pirmoj daly stovi trys pasauliai, ant atskirų stulpų, kiekvienam atskiras dangus. Peizažas suprastintas iki minimalės ribos, tik vienam Čiurlioniui pasiekiamos. Viršuj ugniakalnis, aplink kurį apsirangė žaltys, tų pasaulių dievas. Kitoj daly žaltys ant vandenų ištieseęs galvą, klausosi tylėjimo harmonijos. Paskutinė dalis reikšmingiausia. Žaltys išsitieseęs drąsiai skrenda virš uolų. Čia jis — kalnų tvaksėjimas, kurie stiepiasi į dangų.

Kaitriųjų dienų miglotumas — „Vasaros sonatos" tema, kurią Čiurlionis puikiai išsprendė.

Gana žymią vietą užima Čiurlionio kūriniuose „Zodiako“ ciklas, kuriame vaizduojama saulės kelio ženklai. Šiuose paveiksluose žiūrėtojas pajunta dvylikos dievybių paslaptingą nakties gyvybę, kuri apjuosusi žemę slenka kaip akimirkos.

Trumpai peržvelgę Čiurlionio kūrybos žanrus, turime sustoti ties medžiaga, kurią jam teikė aplinkinis pasaulis. Kiekvienas gyvas reiškinys Čiurlioniui buvo lyg gyvybė.

Žmogus, kaipo estetinio pasigrožėjimo aukščiausias punktas, Čiurlionio kūryboj beveik neegzistavo. Yra tik du atsitikimu, kada jis vaizduoja tiesioginiai žmogų. Tai „Šaulys“ ir „Mergelė“ iš Zodiako ciklo.

Čiurlionio estetinių ieškojimų svarbiausias tikslas — erdvė. Jis sugeba kontūrus apibendrinti iki to laipsnio, kad ir žmogus, ir kalnų siluetai atrodo atskiros vienos pasaulinės gyvybės apraiškos.

Čiurlionio erdvės platybėj daug statinių, kurie tačiau nedaro architektūrinio įspūdžio. Jo miestai tušti, ramūs. Kupolo, kuris apibrėžia statinių ir bokštų kilimą aukštyn, Čiurlionis vengia savo kūriniuose.

Jis teigia erdvės ir gyvybės tapatybę. Erdvė iš esmės yra buities galimybės arba potencialinė gyvybė. Čiurlioniui pakanka nubrėžti erdvėje keletą linijų, kad aprėžtam tury užgimtų gyvybė.

Kartais jis vaizduoja reiškinius, kurie išsilieja per galimumo ribas. Pav., jo pasaka „Karaliai“, kuriame vaizduoja klaikią naktį. Miško tankumoj žiburėliai kurie prasiskverbia pro tankias šakas ir nušviečia ant jų stovinčius miestus. Kokie turėtų būti tie medžiai, ant kurių šakų telpa miestai? Tik pasakose mes girdim apie aukščiausias pilis, tankiausius miškus, o gyvenime to nėra. Čiurlionis šį paveikslą ir pavadino pasaka, nes jame atvaizduotas fantazijos pasaulis.

Čiurlionio tapybinį maestriškumą sudaro nemokėjimas perteikti medžiaginio pojūčio ir nuostabus erdvinių santykių pajautimas. Daiktų formų jis ieško ne iš skulptūrinės pusės, kaip įprasta tapytojams. Technika Čiurlioniui antraeilis dalykas.

Čiurlionis išdirbo trumpas, bet subtilias spalvų gamas, kurias panaudodamas neišeina iš vienos spalvos ir jai artimų ribų.

Čiurlionis — erdvės ir gilumos pajutimo meisteris. Gilumą jis kartais panaudoja net kaip kompozicijos priemonę.

Jo peizaže atsispindi sunkios gamtos valandos, kurias nuskaidrina sudvasintos šviesios kalnų viršūnės, kurios veržiasi aukštyn.

Visa Čiurlionio kūryba yra lyg toji didžiulė banga, kuri užlieja kasdieniškus realistų ieškojimus. Ji galingai iškyla aukštyn ir siekia vieno daiktų esmės.

Genijų pasauly gimsta nedaug. Jie yra tos galingos bangos, kurios savy paskandina istorines epochas, išgarsina tautas, kurios genijus pagimdė.

Goethe gėrisi Italija

GĖTĖ — VISUOMENININKAS

1776 m. Karalius Augustas paskyrė dvidešimt septynių metų Gėtę etatiniu slaptuoju pasiuntinybės patarėju slaptojoj taryboj, kur jis turėjo balsavimo teisę, po trijų metų pakėlė slaptuoju patarėju, pavesdamas jam, šalia ministerio pirmininko von Fritsch, pirmininko pareigas ministerių taryboj. Šioje vietoje Gėtė įvykdė visą eilę ekonominių uždavinių, kur parodė didelį šioj srityj sugebėjimą ir uolumą. Poezija šiuo metu buvo padėta į šalį. 1779 m. pradėta „Ifigenija" neėjo toliau. „Toji drama man visiškai nebeeina. Prakeiktas dalykas. Karalius Tauris turi taip kalbėti, lyg kad nė vienas mezgėjas nebadautų Apoldoje. Bet ir sugrįžęs į Veimarą, jis ilgą laiką ėjo švietimo ministerio, dvaro teatro direktoriaus ir dar kitokias pareigas, kurias pildė su dideliu pasiaukojimu. Ligi savo gyvenimo galo jis save laikė bet kokios statybos viršininku. Jei didžiojoje hercogijoje buvo tiesiamas plentas, statoma bažnyčia, mokykla arba net bepročių namai, — tai Gėtė turėjo pirmiausiai peržiūrėti tų darbų planą — ir tai ligi aštuoniasdešimtų savo amžiaus metų.

Veimaro kunigaikštija su savo provincijomis buvo maža ir neturtinga. Teturėjo apie 100.000 gyventojų. Svarbiausias pragyvenimo šaltinis buvo žemdirbystė, kuri, esant blogoms kalnų dirvoms ir žiauriam klimatui, teatnešdavo maža vaisių. Gelumbės bei drobės audimas, kojinių mezgyklos bei stiklo fabrikai tesudarė, palyginti, tik kuklią pramonę. Buvo galima rasti že-

mėje ir šiek tiek sidabro. Valstybės finansai buvo menki ir netvarkoj.

Taigi akcizo sutvarkymas, gelumbės gaminimo taisyklės, gatvių tiesimas, prieglaudų namų taisymas, dvarų dalinimas, pievų drėkinimas ir visa eilė kitų darbų buvo kasdienis garsaus „Verterio Kančių" autoriaus užsiėmimas. Jį interesuoja visi ūkio klausimai bei sritys: skardos, porcelano, kojinių, kepurių ir deguto gamyba. Ypačiai jam rūpėjo kasyklų reikalai ir tam tikslui pats atsidėjęs studijavo gamtos mokslus. Jis šia proga taip išsireiškia: „Kalnai ir kasyklos žada man duoti daug užsiėmimo". Gėtė sutvarkė ir savo kunigaikštystės finansus, žinoma, po ilgų kovų su savo lengvapėdišku valdovu. Po dviejų metų viskas ėjo, kaip patepta.

Tačiau Gėtė suprato, kad statant tiktai fabrikus ir kasyklas nepagerins viso tautos ūkio. Tautos gerovei pakelti reikia tobulinti ir žemės ūkį, reikia laikyti tinkamoj aukštumoj žemės gaminių kainos, didinti gyvulių kiekį ir t. t. O kadangi patys pavaldiniai nesugebėjo pagerinti savo būklės, tai juos reikėjo verste versti.

Bet šalia rūpinimosi ūkiu, Gėtė aukštai statė ir prekybą. Savo pirmoje knygoje „Wilhelm Meister Lehrjahre" (10 skyriuje) jis taip sako: „Aš nežinau, kieno dvasia galėtų būti platesnė kaip pirklio. Kokį aiškumą teikia mums toji tvarka, kurioje mes atliekame prekybos reikalus! Jos pagalba galima viską pramatyti, nesusipainiojant smulkmenose. Kokią naudą atneša pirkliui pajamų ir išlaių knygos! Tai yra gražiausias žmogaus proto išradimas, ir kiekvienas geras šeimininkas turėtų šį dalyką įvesti į savo ūkį."

Goethe taip pat susidūrė ir su politiniais bei ekonominiais reikalais. Šioje srityje jis iš pradžių dar laikėsi absoliutizmo dėsnių, nors jis anaiptol nebuvo diduomenės šalininkas. Jis neigiamai žiūrėjo, tiesa, į Francūzų Revoliuciją su jos laisvės idėjomis, bet dėl to, kadangi revoliucija įneša į valstybės gyvenimą netvarką, o Goethė buvo didelis tvarkos mėgėjas.

Tačiau tuo tarpu pradėjo iš ano revoliucijos chaoso formuotis nauja politinė ir ekonominė santvarka. Vidurinis luomas, kuris ligi šiol užsidaręs gyveno, buvo stipriai išjudintas. Patriarchalinė santvarka, kuri Gėtei buvo artima, paliko tiktai istoriniu reiškiniu. Ne tiktai piliečiai reikalavo teisės dalyvauti šalies valdyme, bet jau prasidėjo ir pramonės amžius, — deja, su savo naujomis problemomis. Devynioliktasis amžius tapo masių, demokratijos, stambiosios pramonės ir patobulinto susisiekimo amžiumi. Pavienis žmogus buvo ištrauktas iš savo užsidarymo kaime ar miestely, taip pat ir iš politinio tingumo; dabar jis buvo įstatytas visai nauju būdu į didesnį, virš jo susidariusį organizmą, — ar tai buvo didmiestis, ar fabrikas, ar visuomenės klasė, politinė partija ar pagaliau tauta.

Šiuo klausimu Gėtė plačiai kalba savo veikalo „Wilhelm Meister Wanderjahre" trečioje knygoje, kuri buvo baigta 1828

metais; taigi Gėtė jau turėjo 80 metų, ir todėl čia mes randame labiausiai subrendusias jo pažiūras į visuomenės gyvenimą. Iš pradžių, tiesa, Gėtė manė, kad atskiri asmens privalą tik savimi rūpintis, neatsižvelgdami kitų gerovės. Tačiau ilgainiui jis pastebėjo, kad toks auklėjimosi bei lavinimosi idealas jau nebeatitinka pakitėjusias sąlygas. Žmonės reikalingi visuomeninio išmokslinimo sąryšyj su jų aplinka. Tai yra jau naujas objektas Gėtės „Wanderjahre", ir drauge yra toji problema, kuri sprendžiama „Fausto" II-sios dalies pabaigoj.

Trečiojoj knygoj savo „Wanderjahre" Goethe kalba apie centralizuotą, planingai sutvarkytą pramonę. Jis patenkintas, kad mašina palengvina ir pagreitina darbą. Tačiau jis mato mašinoje ir pavojų, todėl jo minėtame veikale skaitome šiuos pranašiškus žodžius: „Kas mane... slegia, yra... susirūpinimas prekyba, tačiau ne šiuo momentu, o ateityje. Mašinų vis didėjanti galybė mane kankina ir baugina, atslinkdama iš lėto, lyg audra; tačiau ji turi savo kryptį, ji ateis ir pataikys..."

Žinoma, negalima kartais pilnai išsiaiškinti, kai kurių Gėtės „Fausto" ar „Wanderjahre" posakių. Ten yra dar daug paslapčių. Kai kurie Gėtės tvirtinimai bei pranašavimai vėliau pasirodė esą klaidingi. Pav., Gėtės nuomone tie, kurie į Naująjį Pasaulį, į Ameriką išvyksta, esą išvengsią mašinų. Tas pavojus būsiąs tik Europoje. Ir čia jis apsiriko. Jis mašinos nekenčia, ji jį kankina, ir vis dėlto jis mato vienintėlį kelią — „griebtis pačių naujausių mašinų ir taip pagreitinti pražūtį".

Kokią gi išvadą būtų galima padaryti iš to atskiriems žmonėms? — „Vieną dalyką gerai sugebėti reiškia daugiau, negu mokėti šimtą amatų". Taigi kiekvienas atskiras asmuo privalo specijalizuotis, o tuo pačiu jis jau pasidaro visuomenės nariu. „Išmok tobulai groti smuiku ir būk tikras, kad orkestro vedėjas tau su malonumu paskirs orkestre vietą". Ką atskiras žmogus daro yra, tiesa, visuomet tik dalis, bet „jei jis vieną dalyką atlieka, — viską atlieka". Tokiu būdu susidaro ryšys tarp individo ir visuomenės. „Atskiras žmogus negali patenkinti savo reikalų, kiekvienas padorus žmogus reikalingas visuomenės. Visi darbui tinkami žmonės privalo būti glaudžiuose santykiuose, kaip, pav., kad rangovas ieško sau architekto ir kitų specialistų".

Gėtė taip pat pripažįsta privatišką nuosavybę, bet drauge ir reikalauja, kad toji nuosavybė būtų ne tiktai valdančiųjų sluoksnių malonumui, bet ir visuomenės naudai. Ateičiai Gėtė tikisi sumažinti turtų reikšmę, o jų vietoje pastatyti darbą.

Taigi Gėtės visuomeninis idealas yra sutartinis darbas visų vienam dideliam tikslui pasiekti; o tas tikslas — visų piliečių gerovė. Ir „Fauste", kuris buvo baigtas paskutiniais metais, Gėtė išreiškia tas visuomenines idėjas. Faustas kviečia tautą bendru darbu suvaldyti galingą jūrą ir iškovoti iš jūros žemės, kur piliečiai galėtų laimingai gyventi.

Parengė *B. Laukaitis*

PROF. F. KEMĖŠIS

KOOPERACIJOS KILMĖ IR EIGA

Redakcijos prierašas. Turėdami omeny didelę kooperacijos reikšmę gyvenime, pasistengsime savo skaitytojams, kurie ir šiaip yra linkę į kooperatinį veikimą ir palaiko gimnazijų kooperatyvėlius, duoti eilę sąmoninančių tuo reikalu straipsnių, kuriuos mums specialiai pritaikintai parašė Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijos prof. F. Kemėšis.

I. *Kooperacijos sąvoka.* Lotyniškas žodis *co-operari* reiškia bendrai veikti, bendradarbiauti. Kada žmonės bendro tikslo ar bendrų reikalų vedami sueina į talką, kad dirbtų išvien — jie tuomet kooperuoja. Tiesa, kooperacijos ir kooperavimo terminas dažnai esti pavartojamas ir tokiuose ekonominiuose santykiuose, kurie eina kapitalistinių principų pagrindais, t. y. pelno, vienų iš kitų pasipelnymo pagrindais; tačiau tokiais atvejais to termino vartojimas nėra tikslus ir teisingas. Kada žmonės sueina į bendrą darbą neteisingumo pagrindais tam, kad vienas kitą išnaudotų — apie juos negalima pasakyti, kad jie kooperuoja. Kooperuoja žmonės tada, kada vienas kitam padeda, kad abiem ar visiem bendrai dirbantiems būtų lengviau, kada anaiptol vienas kito nesiekia išnaudoti, kada kiekvienas gauna sau tikrąją dalį, ar atlyginimą.

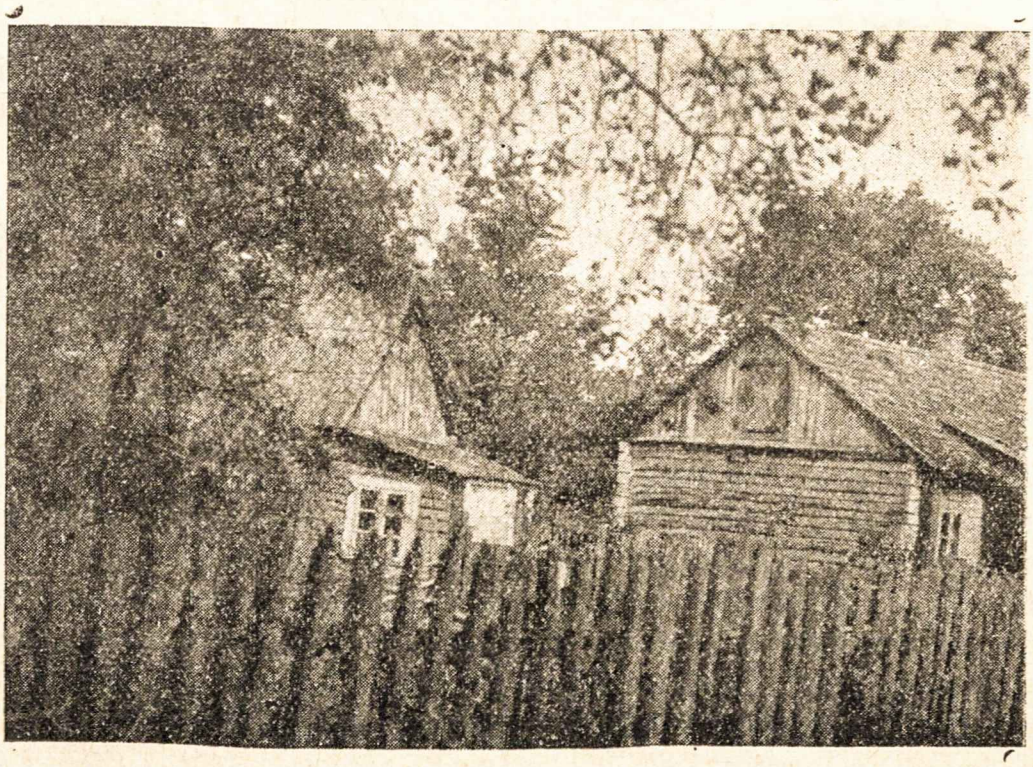

M. K. Čiurlionio gimtinė Druskininkuos

Senoji kapitalistinė sistema į ekonominių santykių pagrindus padėjo pelno, t. y. kitų naudojimo motyvą. Kooperatinė idėja siekia vietoj pelno motyvo padėti į ūkiškos veiklos pagrindus žmonių solidarumo ir bendradarbiavimo motyvą.

Kooperatinio judėjimo pagrinduose yra tam tikra filosofinė solidaristinė pažiūra į gyvenimą. Žmogus — tai socialinė būtybė, (animal sociale), reikalaujantis draugijinio gyvenimo, draugijinės veiklos. Visa žmonija, tai viena didžiulė šeima, kur visi tarp savęs turi jaustis, kaip broliai ir sesers. Žmonės turi nuoulat ūgdyti ir stiprinti savytarpy draugijinius ryšius, nes tik tuo būdu ir individai gali gauti pilnutinį savo jėgų išugdymą. Kadą žmonės savitarpio santykius pagrindžia skriaudomis ir išnaudojimu — jie tuomet nestiprina draugiškumo, o ardo jį iš pagrindų. Tada žmogus žmogui nustoja būti broliu, o darosi vilku. Ekonominiai žmonių santykiai todėl ir turi būti paremti draugiškumu ir solidarumu, nes tuomet jie kaip tik ir pradės žmonijai megsti ir ūgdyti visuotina brolybę. Įtakoj tos pažiūros į gyvenimą ir žmones ir susidarė pasaulinis kooperacijos judėjimas.

Kooperatinė ideja keliama ir aiškinama įvairiose mokyklose, propaguojama literatūroj ir perijodinėje spaudoje, vykdoma praktiškai įvairių rūšių kooperatiniuose susidraugavimuose. Kaip yra didelis žmonių ekonominių reikalų įvairumas, taip esama ir įvairių rūšių kooperatyvų. Mažus kasdieninius savo reikalus kiekvienas ir pats savo jėgomis aprūpina Tačiau yra reikalų stambesnių, kuriuos žmonės tik grupėmis susidėję gali tinkamai aprūpinti. Tais reikalais jie ir dedasi į kooperatyvus. Sudėję, sujungę savo perkamąją jėgą, jie gali įsigyti sau tų dalykų ir geresnės rūšies ir pigesnėmis kainomis.

Kaipo gamintojai įvairių prekių ar maisto produktų — žmonės dedasi į įvairius gamintojų kooperatyvus. Dedasi į savo kooperatyvus ir paprasti darbininkai, kurie susibūrę į darbo kooperatyvus — gali geriau sau patikrinti teisingą atlyginimą už darbą. Per kitus kooperatyvus žmonės parūpina sau pigų kreditą, dar per kitus apdraudžia savo sveikatą, gyvybę, trobesius nuo ugnies, gyvulius ir t. t.

Įvairių įvairiausių kooperatyvų pasaulyje jau ir dabar yra keli šimtai tūkstančių. Judėjimas nuolat auga. Greitai jų skaičius viršys vieną milijoną. Tie kooperatyvai neveikia izoliuotai, bet turi tendencijos vienytis, jungtis į vieną pasaulinę organizaciją. To bendrojo didžiojo visapasaulinio kooperatinio organizmo ląstelės ir yra atskiri kooperatyvai. Kooperatyvu mes vadiname laisvą susibūrimą žmonių, siekiančių bendru darbu aprūpinti savo reikalus, remiantis teisingumo, solidarumo ir broliškumo principais.

2. Kaip kooperacija plečiasi. Bet kuriame krašte kooperatinį sąjūdį pagimdo žmonių vargai ir reikalai. Pirmojoj 10-ojo šimtmečio pusėj, miestų pramonei išbujojus — Anglijos fab-

rikų darbininkai buvo atsidūrę didžiausiame varge ir skurde. Ročdelio miesto audėjų būrelis nusitvėrė idejos jungti savo perkamgją jėgą, kurti vartotojų bendrovę. Pradžia buvo varginga ir menka. Tačiau pasisekė. Jų bendrovė išaugo, sustiprėjo. Ilgainiui jų darbas paplito po visą pasaulį.

Netrukus panašiame varge atsidūrė Europos ūkininkai, kada pigūs Amerikos grūdai užpylė Europos rinkas ir jų javų kainas numušė pusiau. Ūkiniknkai gelbėjosi pigaus kredito kooperatyvais. Vokiečių ūkininkams teko garbė būti pirmaisiais kredito kooperacijos pionieriais. Kiek vėliau, būtent, 10-jo šimtmečio pabaigoj Danijos ūkininkai davė pasaulio ūkininkams gražų pavyzdį, kad, organizuodamies kaipo gamintojai, jie gali atsiekti puikių rezultatų. Greitai pagarsėjo danų ūkininkų kooperatinės pieninės, skerdyklos, kiaušinių pardavimo bendrovės ir k.

Gražus pavyzdys patraukia kitus, pasisekimas gimdo naujus pasisekimus, ir tuo būdu kooperatinis darbas nuolat plečiasi.

Geriausiu pavyzdžiu gali būti vartotojų kooperacijos plitimo istorija. Būrelis žmonių, gyvenančių vienoje apylinkėje, vienas kitą pažįstančių, sudeda reikiamą pinigų sumą, išrenka iš savo tarpo valdybą ir steigia krautuvę, kur laiko reikalingiausių kasdieniniame gyvenime daiktų. Visi nariai renkasi bent keturis syk į metus, kad apsvarstytų bendrovės ir krautuvės reikalus, gi valdyba renkasi kas mėnuo, arba dažniau pagal reikalą. Visi nariai perkasi gyvenimo reikmenų tik iš savo krautuvės. Iš susidedančio perviršio (narių sutaupų, kurias jie palaiko savo vardu bendrovėje) krautuvė didinama, bendrovės kapitalas auga. Visos panašios krašto bendrovės vienijasi, kūria didmenų sandėlius, gi iš priaugintų kapitalų ima kurti pramonės įstaigas.

Žymaus amerikiečių kooperatininko J. D. Warbasse knygoje „The Cooperative Democracy" randame aprašymą, kaip per kelias dešimtis matų išsiplėtė vieno Anglijos miesto (Leeds) vartotojų bendrovė. Toji bendrovė, anot jo, nėsanti nei didžiausia, nei seniausia Anglijoj. Tačiau tarp daugelio sekmingų Anglijos vartotojų bendrovių ji yra tipinga. Leedso miestas turi 430. tūkstančių gyvventojų. Vietinei vartotojų bendrovei priklauso 96.000 narių, atstovaujančių didesnę pusę miesto šeimų. Bendrovė turi mieste 246 savo šakas; tarpe jų yra 98 valgomųjų daiktų krautuvės, 19 galanterijos krautuvių, 19 batų krautuvių, 16 anglies sandėlių, 6 vyrų drabužių krautuvės, 5 žuvų ir daržovių rinkos ir 6 žemės ūkiai priemiesčiuose. Bendrovė samdo 3000 darbininkų. Be to, bendrovė turi 4 batų dirbtuves, 7 rakandų dirbtuves, 8 šepečių dirbtuves, 10 muzikos instrumentų dirbtuvių, 3 skalbyklas, 1 kilimų valymo ir dažymo įstaigą, 9 odinių prekių krautuves, 2 kepyklas, 5 rūbų siuvyklas, 6 kojinių dirbtuves, 14 vežimų dirbtuvių. Malūnas pagamina 20.000 c. miltų per metus. Batų dirbtuvės padaro per metus

70.000 porų batų ir pataiso 130.000 porų. Bendrovė turi 156 arklius, 216 vežimų, 21 automobilį, 183 vagonus, 23 baržas anglims ir grūdams ir 1 laivą.

Toji bendrovė parduoda kasmet už 240 milijonų litų prekių. Savo dirbtuvėse ji pagamina prekių už 50 milijonų litų į metus. Už antra tiek ji perkasi prekių iš Britanijos Didmenų Koop. Bendrovės, kurios ji yra dalininkė. Ji turi per metus perviršio (t. y. pelno) 25 milijonus litų. Ji išmoka nariams dividendų kasmet 22 % nuo jų įpirkimo. Jos pajų kapitalas siekia 75 milijonus litų. Pajaus didumas 50 litų. Tačiau kiekvienas narys turi imti bent 5 pajus, už 250 litų. Tie pinigai gali būti sumokėti iš nario sutaupų, beperkant prekes. Nė vienas narys negali turėti daugiau, kaip 40 pajų. Bendrovės draudžiamasis skyrius išmoka kasmet apdraudos 5.000 žmonių — iš viso apie 2,5 milijono litų. Visi nariai apdraudžiami veltui — be jokio ypatingo primokėjimo.

Bendrovės bankinis skyrius turi 50.000 depozitorių, gi vaikų skyrius 7000 depozitorių. Be prekybos įstaigų, bendrovė dar turi salių, knygynų, 1 spaustuvę, mokyklų, turistų klūbų, gamtos tyrimo klubų, literatūros, muzikos ir dailės klūbų. Kasmet ji gauna apie 2.500 naujų narių. Jos moterų gildija turi apie 20 vietinių šakų. Jos namai yra vieni gražiausių visam mieste. Tą bendrovę įkūrė saujelė darbininkų. Štai, ką gali žmonių kooperatinė vienybė.

Šitie faktai neabejotinai sumuša visus pelno sistemos ginėjų priekaištus, kad didelės įmonės gali būti vedamos tiktai pelno motyvais. Šie faktai atmeta taip pat priekaištus, kad šiaip jau žmonės negali varyti didelių įmonių; kaip tik dauguma tų didžiulių įmonių administratorių, su kuriais man teko susipažinti ir kalbėti, yra kilę iš eilinių paprastų žmonių. Aš buvau nustebintas jų charakterio tiesumu ir padorumu ir jų biznškais gabumais".

Panašiai gražių rezultatų yra pasiekę ir įvairių šalių ūkininkų gaminamieji ir parduodamieji kooperatyvai.

Dažnai esti daroma kooperacijai priekaištas, kad, girdi, žmonių masė juk negalinti organizuoti, finansuoti, kontroliuoti ir administruoti didžiulių ir komplikuotų pramonių, varančių milžinišką produkciją, samdančių daugybę darbininkų, gaminių distribucijos, pramonės finansavimo ir visa tai atlikti, viešpataujant pramonėje atkaklioms varžytinėms. Tačiau tenka vis dėl to konstatuoti faktą, jog daugelis atsitikimų rodo, kad kooperacija vis dėlto visa tai atlieka, ir tai ne tik neblogiau, bet dažnai dar geriau negu kapitalistinės įmonės. Priekaišto klaida yra tame, jog yra manoma, kad masė vedanti įmonę. Tuo tarpu visai to nėra. Narių masė neveda įmonės, o tik ją kontroliuoja. Tame didžiausio skirtumo esama. Nariai išrenka valdybą, gi valdyba samdo ekspertus, kurie ir veda įmonę. Išrinktoji valdyba eina užveizdų, administratorių pareigas.

Kooperacija yra toksai metodas, kuriame demokratiniai organizuota masė pašaukia ekspertus tarnauti žmonijai. Tokiu būdu kooperatinėse dirbtuvėse dirba gabiausi inžinieriai, administratoriai, buhalteriai, gydytojai, chemikai, bakterijologai, architektoriai, redaktoriai, įvairių sričių technikai, ir t. t.

Skirtumas tarp akcinės bendrovės akcininkų ir kooperatyvo narių čia yra tik tas, kad pirmieji nekontroliuoja įmonės, kurioje jie turi akcijas, gi kooperatininkai renkasi į savo susirinkimus ir svarsto įmonę vispusiškai, priversdami ją vis geriau ir geriau tarnauti.

Tiesa, narių daugumas dažnai esti pasyvūs, nesidomi, tačiau svarbu, kad jie turi teisę ateiti ir savo balsą prijungti prie draugų balso. Ir svarbiame atsitikime veik visi išsijudina ir sprendime dalyvauja. Tokiu būdu žmonės iš palengva auga ir auklėjasi demokratijoje ir socialiniame veikime .

M. K. Čiurlionis (su papirosu) ir jo draugas Muravskis

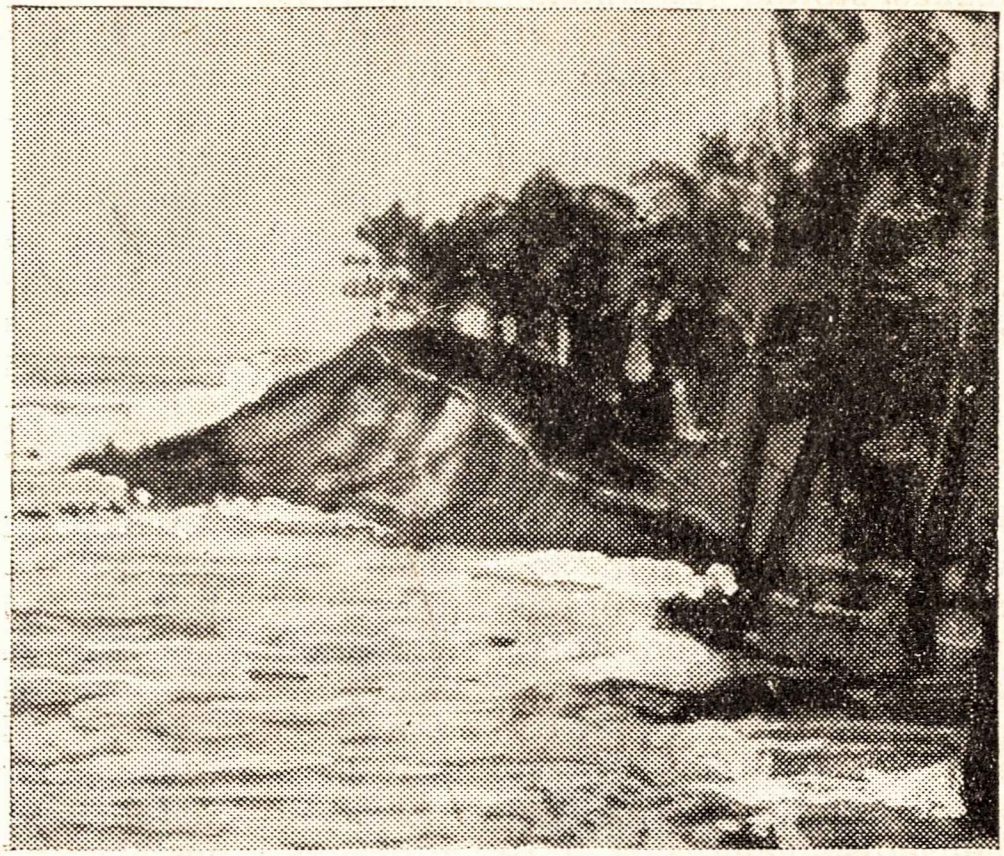

JUOZAS LINGIS

SENOJ, LAISVOJ, KALNUOTOJ ŠIAURĖJ

(Žiupsnelis įspūdžių iš Švedijos)

Aek, jog vill leva, jog vill döi norden[1])

Buvo jau arti vasaros pabaigtuvių, bet dar kaip ir nesimatė, kad ruduo greit užlips ant kulnų. Ir vieną tokį gražų rugiapjūtės vakarą, kada jūs jau tikriausiai buvot pradėję sapnuoti apie pirmąsias naujųjų mokslometų dienas gimnazijoj, aš, pasiėmęs savo visokių lietuviškų niekniekių prikrautą čemodaną, išskubėjau į stotį. Stoty triukšmas, šauksmas, gėlės, tik nemanykit, kad man, ne: mat, tą dieną ir tuo pačiu traukiniu mūsų studentai drožė į Budapeštą — į tarptautinę studentų olimpijadą. Taip kad ir aš pagyvenau tuo linksmu momentu. Bet nuo Radviliškio jie atsiskyrė ir palikau vienas. Na, ir išsitiesiau ant suolo, sakau, pamiegosiu, juk rytoj reikės per marias važiuoti. Nė nepastebėjau, kad jau matosi Rygos gaidys (bažnyčios bokštas su gaidžiu viršūnėje). Susitikau savo prietelius. Jie jau manęs Rygoj laukė.

Truputį užkandau ir skubėjau į „akrontą". Dauguvoj, kaip

[1]) „Ak, aš noriu gyventi, aš noriu mirti šiaurėj". Paskutinė eilutė iš Švedų himno, parašyto Richardo Dynecko (1811—1877).

koks smakas, storais geležiniais lynais buvo pririštas prie kranto mūsų simpatiškas, baltas, mažutis, gražutis garlaivis, pakrikštytas vieno iš vyriausių senovės švedų dievų vardu — „Odinas“. Savo pajėgai ir išvaizdai tas vardas gal ir nevisai tiko — mitologinis Odinas, taip aš vaizduojuos, buvo stipresnis.

Pats vidudienis. Saulė gerokai kepina. Mūsų „Odinas“ išjudėjo iš uosto. Neapsakomo smalsumo pagautas, seilę rydamas sekiau, kada išplauksiu į atvirą jūrą. Laukiu, laukiu, jau ir nusibodo, jau ir žuvėdros pametė mus lydėję, jokio skirtumo, ar Rygos įlankoj ar jūroj. Net pikta! Mat, jūra taip rami, vos mažos bangelės paviršiuj. Tur būt jūra pabijojo — juk dievas „Odinas“ jai nugarą raižė. O mes visi taip norėjome bangų. Vakarop jau pradėjo truputį supti.

Truputį supamam ir miegoti saldžiau. Taip ir pagalvojau apie savo mamą ir supratau, kodėl mane mažą supdavo. Nė nepastebėjau, kad jau saulė pradėjo nurimusiu, tik lengvų bangelių išrumbuotu paviršium ridentis. Iš tolo pamačiau juoduojant. Žemė! — pamaniau sau. Ir įsmeigęs akis sekiau tą tašką, kuris tikriausiai ne jūra. Apsirikau, ne žemė, o uolos, akmenys pašvaistyti po jūrą. Na, ir prasidėjo jų begalės, mažos visai plikos salelės, didesnės su signaliniais švyturių bokšteliais, dar didesnės pušimis apaugusios ir dar didesnės, nes jau ir namai stogais raudonavo. Ir taip visą kelią ligi Stokholmo, kaikur tik siauri tarpeliai laivui pralįsti. Taigi pirmą syk tikrumoj pamačiau dar iš Klimo vadovėlio išmoktas ščeras. Puikus reginys! Daug vietos reikėtų joms aprašyti, o redaktorius Zupka nedaug šiam kartui paskyrė vietos. Pradėsiu geriau apie kitas grožybes.

„Odinas“ sušvilpė, sušvilpė! Jau Stokholmas[1]). Kas tave pirmasis pasitiks svetimam krašte? Muitininkas! Ir malonūs tie muitininkai! Ne pariziejai (žydelių, cigonų ir kitokių smulkesnių žmonių Švedijoj vos 0,4%). Muitininkai mus tuoj paleido, ant čemodanų užlipdė ženklus, kad mes geri ir nekalti studentėliai. Jau prieš muitinę mums pradėjo mojuoti mūsų universisteto švedų kalbos lektorius magistras p. K. O. Falkas Tai tikrai meilus, linksmas ir brangus žmogus (įsitikinsit atvažiavę klausyti jo švedų kultūros ir kalbos paskaitų. Švediškai pramokt patariu visiems, — juk tada galėsit originale perskaityti Selmos Lagerlof „Gesta Berlings saga“, kuri lietuviškai vis dėlto netokia, o kiek, be to, kitokių įdomybių ir naudos, kurias tik švediškai tegalima apturėti).

Nudūmėm į stotį čemodanų pasidėti, mat, kol traukinys eis į Upsalą, turėjome dar apie 4 valandas. Užkandę, atsigaivinę vaisių sultim, movėme pas Lietuvos pasiuntinį Švedijai Ministerį Poną J. Savickį, žinomą Lietuvos rašytoją „apsijovyti“ (Jo „Ties aukštu sosto“, ar „Šventadienio sonetus“, manau, po kelis kartus perbeldėt, jei dar ne — skubėkit, žavėtinas daiktas). Jau

[1]) Apie jį, senąjį Upsalą parašysiu kitą kartą, jeigu skaitytojai paprašys redaktoriaus ir jeigu jums tai bus įdomu. Teks jums atsiliepti.

Kaune žinojau, kad Švedijoj prasilenkti reikia iš kairės pusės, o ne iš dešinės, kaip mūsų krašte, bet vis dėlto sunku buvo įprasti — tekdavo daug kartų susidurti. Blogiausia būdavo su automobiliais: papratęs visada laukti autobuso ar automobilio iš kairės, ir nė nepastebi, kad kažkas sucypia, sucypia! O tai stabdžiai, mat, Švedijoj automobiliai, autobusai, tramvajai nesignalizuoja, kitaip sakant, nedūduoja ir nešvilpia. Jei sušvilpsi — mokėsi nemažą sumelę. Ten ir be signalų žmonės puikiausiai praeina. Pripratom ir mes.

Eidami girdim šaukia lietuviškai: „Palaukit, kolegos!“. Atsisuku, o gi mūsų prietelius kolega Bieleckinas. Ir išvystam visokiais rakandais ir aparatais apsikrovusį baagamzniką. Jis sakėsi buvęs išvažiavęs su žvejais į Islandiją, Norvegiją banginių medžioti. Šis žmogus visada savo atostogas šiaurėj praleidžia.

Nė nepamatėm, kaip atėjo antroji valanda. Įsėdom į elektros traukinį ir dūmėm į Upsalą, tą seną, garbingą ir garsų miestą (apie jį, jei norėsit, kaip minėjau, parašysiu). Visur uolos ir uolos, ant uolų ir namai ir sodai ir miškai, net kartais nuostabu, kaip ten gali kas nors augti. Pavažiavę jau iš tolo pamatėm garsios ir gražios gotiko bažnyčios bokštus. Garsi bažnyčia! (apie ją kitą kartą). Nemažiau akis viliojo ir Gustavo Vazos statyta pilis, kurioj daug svarbių atsitikimų vyko, o dabar ant jos kalno studentai mėnesienoje dūmeles padūmoja.

Upsalos stoty pasitiko mus būrelis studenčiokų, baltom kepurėm su kokarda kaktoj. Taip iš lengvo ir žygiavome ligi universiteto, kur pakui mus visus išdraikė po butus. Aš patekau vienas pas gana simpatišką našlę, visai netoli universiteto. Gana linksma moteriškė. Vokiškai ir angliškai visai silpnai kalbėjo. Užkalbinau rusiškai, lenkiškai — nė iš vietos. Na, pradėjau vogsoti švediškai, šiaip taip susilipdydavo kalba. Paskui, išvažiuojant iš Upsalos, padovanojo man labai dailią mažutę biblija — naująjį testamentą. Užtat toji augalota moteriškė dar nė šiandien neišnyksta iš akių.

Ir prasidėjo darbas univerkoj. Suplaukė iš visos Europos, net 15 valstybių. Atstovų buvo net iš Siamo, Australijos, Honolulų. Sudarėm gana linksmą šeimynėlę. Geriausiai susibičiuliavau su olandais. Viena olandė, jau daktarė, prisistatė norinti išmokti lietuviškai. Pone Dieve! Linksma, ar ne? Ir pradėjau aš jai linksniuotes su asmenuotėm rašyti. Truputį pavyko, bet „ačiū“ ir „labas“ pasakyti pramoko beveik visi.

Paskaitų prisiklausėm visokių ir apie literatūrą ir apie meną ir apie politiką ir apie religiją ir apie finansus ir apie apie... sunku išvardyti. Skaitė geriausieji specialistai.

Priprasti prie švediško gyvenimo šiaip taip pavyko, bet su duona buvo kiek liūdniau. Čia pripratęs prie rūgščios duonelės, o ten nė su šakaliu nerasi, visur saldi arba trapi, kaip sudžiuvęs „plocinėlis“. Taigi po savaitės rašau gromatą savo parapijoniui Vyskupaičiui, prašydamas lietuviškos spaudos ir tarp kitko pa-

brėžiu... „žinai, Antoška, būk loskavas ir atsiųsk man abišalę lietuviškos duonos“. Bet nusiminiau, kad gavau tik lietuvišką laikraštį, o duonos ne. Reikėjo priprasti, ir pripratau. Apskritai, ten viskas saldu: ir duona ir sriuba ir pamidorai ir agurkai ir kiaušiniai ir košė, iš to saldumo ir silkė pasidarė saldi, nors jos daugiausiai suvalgydavau — mat, švedų tautiškas valgis. Na, galvojom galvojom — reikia pavalgyti ir lietuviškai. Užsukome į „Normą“[1]). Iškilmingai nusiteikęs sakau:

— Fröken, for jag filbunke[2]).

Graži smagi šiaurietė atnešė stiklinę lėkštę rūgštaus pieno. Aš toliau:

— Panele, prašau bulvių.

— Bulvių?! suraukė kaktą blondinukė. — Rūgštus pienas tik su duona, — pasakė ji vėl.

— Aš norėčiau bulvių.

Matydama, kad nieko nebus atnešė bulvių ir laukia, kas bus toliau. Aš taip drąsiai paskiau imu nuo stalo druskinę ir noriu užsibarstyti į pieną. Kad gi griebs ji man už rankos, kad sušuks sušuks balsiai ant visos valgyklos:

— Herro, — salt!!![3]).

Aš net kruptelėjau. Pasirodo buvo sensacija. Visi sužiūro. Ji, padavėją, ir kiti pirmą sykį savo gyvenime ne tik išgirdo, bet ir pamatė, kad pasauly ir rūgštus pienas su bulbėmis ir svarbiausia su druska valgomas. Mums būtų keista, jei mes pamatytumėm švedą valgant rūgštų pieną su cukrum, o jo užsibarsto jie storoką sluogsnį. Kad žinotumėt, ta pačia proga prisiminsiu, kad laplandiečiai kavą geria su druska ir pipirais.

Upsaloj visą laiką sėdėti netekdavo: keliaudavom į apylinkes. Daug kur buvome. Apie kiekvieną vietovę, jei bus įdomu ir jei redaktorius duos vietos, parašysiu, nes dabar aprašyti reikėtų daug vietos. Vienas iš įdomesnių išvykimų buvo į Gamla Upsala (senąją Upsalą). Profesorius, papasakojęs apie tos vietos istorinę reikšmę, pasakė, kad kažkas mūsų laukia. Nueiname. Žiūrim — tautiniais rūbais apsirengę žmonės aplink tik švaistosi. Kas čia? Kalniuko vidury kažką apstoję. Aš buvau atsilikęs, mat, su viena vokiečių dama kažkokias problemas sprendėm. Pasileidau ristele. Užlipu. Stalas. Ant stalo ragai pripildyti midaus. Ragai nepaprasti, bet seni iš 16 šimtm., iš kurių karaliai gerdavo. Taip seilė ir nuvarvėjo. Taip be jokios sarmatos kartu su latviais ir paragavau, net iš visų trijų ragų tą senąjį lietuvių gėrimą, kuriuo garsi senoji Upsala.

Dažniausiai vykdavom į Stokholmą. Mat, toji šiaurės Venecija turi daug daug grožybių, kurias čia sunku nusakyti. Kiek čia keistumų kiek netikėtumų! Kiekvienas kraštas savotiški papročiai. (B. d.)

---

[1]) pigiausios ir geriausios valgyklos Stokholme. Jų labai daug. Nuvažiavus patarčiau valgyti ten, nes kitose galima pinigiškai apsirikti.

[2]) Panele, prašau rūgštaus pieno.

[3]) Ponas, druska!

Etijopijos negusas veda savo narsiuosius karius

K. ŽIRGULIS

BAIRONAS IR JO KŪRYBOS KOLORITAS

XIX a. poetą – demoną prof. Elze apibūdina šitaip: „Baironas nesiekė 1 m. 80 c. aukščio. Buvo be galo gražus, grakštus. Mažytė ir visiškai apvali galva styrojo ant ilgo, bet tvirto kaklo ir plačių pečių. Jo išvaizdoje buvo kažkas moteriško. Jo galva primindavo bebarzdį Apoloną; veidas buvo beveik visai be barzdos iki dvidešimt kelerių metų. Turėjo dideles akis, ilgas blakstienas, skaisčiai baltus skruostus ir sodrias lūpas — vis tai greičiau moteriški, ne vyriški bruožai.

Jo charakteris ir išvaizda priešingų kraštutinumų mišinys. Anot garsiojo istoriko Mokoley — „Likimas jį apdovanojo tuo ko žmonės trokšta ir kuo stebisi. Jis kilo iš įžymios giminės, tačiau ji buvo žeminama dėl jos daugelio narių beprotiškų poelgių. Jo tėvas mirė neturte ir tik išsigelbėjo nuo ešafoto. Poetas turėjo didelių gabumų, bet ir nenormalų protą. Buvo dosnus, geras ir labdaringas, bet kartu nervuotas ir atkaklus. Jo galvą skulptoriai kopijuodavo, o gatvės vaikams juokų sukeldavo jo koja. Mylįs ir sykiu neapkenčiąs, neturtingas ir lordas. Kaprizingas likimas davė ir kaprizingą motiną, kuri tarp laukinio pasiutimo ir jautriausio švelnumo nerasdavo vidurio. Pasaulis su juo elgdavosi lygiai kaip motina — kartais meiliai, kartais žiauriai ir niekad — teisingai. Jį tokį išugdė motina, prigimtis, likimas, garbė ir visuomenė“. Bet svarbiausi jo cha-

rakterio bruožai *kraštutinis individualizmas ir nepaprastas garbės troškimas.*

Jis nesijausdavo, kaip daugelis įžymių poetų–rašytojų, esąs organiškai susijęs su gamta, visata. Jis jautėsi esąs kažkur *šalia* išorinio pasaulio, *toli* arba *virš* jo, tik ne *jame.*

Savo aukšta kilme, pasak jo biografų, mėgdavo labiau didžiuotis negu geniališkaisiais „Child – Haroldu" ir „Manfredo" kūriniais.

Jo individualizmas reiškėsi įvairiausiomis formomis, tiek privatiniame gyvenime, tiek ir kūryboj. Aukščiausiame laipsny individualizmą iškėlė „Manfrede".

> „Manfredas, tai mirštąs aimanavimas tik savyje susikaupusios individualybės, kuri nerado laisvės ir laimės tarnaudama altruizmo idėjai".

Svotiškas ir jo *Kūrimo procesas.*

Kurdamas sugebėdavo geniališkai įkūnyti įvairios formos rėmuose savo paties paveikslą. Jo geniališkumas negalėjo objektingai reikštis — nesugebėjo įeiti kito sielon. Tokia kūryba Bironui būdavo visiškai *prieš gimtį.*

Bairono kūrybos akstinai buvo gan įvairūs, kaip ir jo gyvenimas. Jo kūrybos audringumui turėjo poveikio *laiko dvasia ir aplinka.* Jis pergyveno, perjautė charakteringiausią ir tragiškiausią Europos istorijos momentą — Prancūzų didžiąją revoliuciją. Jis matė, kaip kilo ir kaip staiga sugriuvo Napoleono Galybės Kolosalas. To laiko tragizmas dar liūdnesne gama reiškėsi Bairono dvasioj ir kūryboj.

Juo labiau, kad ir jo prigimtis buvo liūdnos spalvos. Niekas taip giliai neperjautė, nepergyveno Weltschmerzo kaip Bironas.

Bet Bairono skausmas, pareikštas geniališkos kūrybos įvairiomis formomis, pasiliko ir pasiliks visoms kartoms kaip atnaujinimas žmonijos sopulingos prigimties žaizdų.

Argi yra bent vienas poetas, rašytojas, ar net eilinis žmogus, kuriam skausmo sąvoka ir jo pajautimas būtų visiškai svetimas.

Pažymėtina, kad „pasaulio skausmas" yra susijęs su antisocijaliniu ir antihumaniniu elementu. Jo principas — žvelgti su nusivylimu į kiekvieną žmogų paskirai ir į visos visuomenės vienetą.

Bairono to laiko kūrybos pagrindiniai bruožai nusivylimas patopulinti žmogų protu, nusivylimas šviečiamuoju amžiumi, siekimas individualinės minties ir sąžinės laisvės, nepasitenkinimas konservatizmu, kosmopolitizmo idėja, gilus pesimizmas ir socijališkai politiškas protestas prieš to meto reakcines visuomenės sroves. Visa šita suglaustai paėmus vadinama *bironizmu.*

Bironizmas užkrėtė visos Europos ir net viso pasaulio literatūrą

Baironizmas įvairių tautų literatūroj reiškėsi gan įvairiomis formomis.

Kai kur baironizmas reiškėsi kova prieš Dievą — vokiečių *Lenau,* kai kur politiniu liberalizmu, opozicija konservatizmui, bjurgeriškumui — prancūzų V. Hugo, Stendhal, vokiečių Freiligrath, H. Heinė, Börne.

Kai kur tautinio išsilaisvinimo ir kovos idėja — Lietuvos ir Lenkijos romantikai Ad. Mickevičius, Slovackis, Krasinskis ir kiti. Italijoj šioj krypty baironizmas reiškėsi Leopardi, Guisti, Monti, Pelliko, Foskali, Nikolini ir k. kūryboj. Amerikoje labiausiai palietė baironizmas Tennisoną ir Longfelową.

Moterys Baironą kartais labai egzaltuodavo, bet kartais jų ir nepakęsdavo. „Aš laikau jas suaugusiais vaikais, bet panašiai, kaip kvaila motina, aš visuomet esu jų vienas vergas". Pirmasias eiles parašęs įsimylėjęs pusseserę Margaritą Parker.

Savo dienyne rašo: „Pirmąją ekskursiją į poeziją padariau 1800 metais, kada išliejau savo meilės aistrą pusseserei Margarietai Parker, visų skaisčiausiam pasaulio tvariniui, Seniai jau užmiršau aš tas eiles, bet man sunku būtų užmiršti ji, — jos tamsios akys, ilgi antakiai ir jos graikiški veido bei figūros bruožai... Ji išrodė tuomet, tarsi, laumės juosta išausta tik iš grožio ir ramybės. Meilės kankinamas aš negalėjau nei miegoti, nei valgyti, nei vietos sau surasti.

Kvailas buvau tada, bet nedaug gudresnis ir dabar".

Įsimylėjęs dvarininkaitę miss Mary Chowort parašė gražų eilėraštį „Dream" — Sapnas, kuriame subtilia forma ir gilia rezignacija atsisveikina su apgaulingąja mylimąja, kuri vėliau ištekėjo už kito.

Su lady Caroline Lambo mylėjosi labai audringai.

Būdamas Italijoj mylėjo grafienę Giuccioli.

Kai pabosdavo trankymasis su moterimis, kai įkūrėdavo jų meilė, dažnai kurčioj vienatvėj ilgėdavosi pirmosios širdies „Dulcinėjos". „Ak, jei likimas būtų sujungęs su tavimi, ...štai šitų kvailybių nebūčiau pridaręs Šito veido, pirm laiko pabalusio nebūtų uždegę geidulių aistra; jis būtų žydėjęs šeimyninės laimės rimtimi".

Reikia pažymėti, kad ir moterys spieste spiesdavosi kiekvienoje vietoje apie Baironą. Jo biografas pastebi: „Ne vien didis vardas, ne vien tik garbė traukė moteris prie jo. Pirmiausia jas žavėjo jo pasakiškas gražumas, kupina slėpiningumo melancholija, jo dieviškai gražiame veide spindinčios didelės žydrios akys dangiška genijaus ugnimi".

Bet vedybos buvo nelaimingos. Tik pirmieji mėnesiai praslinko taikoje — vėliau turėjo išsiskirti.

Įspūdingumas ir aistringumas, orgijos, studentų pokyliai akstinte akstino Baironą kurti.

Kritikos negacija jį neslopindavo, bet nuteikdavo kūrybiškai.

Kai išleido pirmąjį eilėraščių rinkinį (1807 m.) „Hours of idlemers“ (Laisvosios valandos), tai įtakingas žurnalas Edinbourgh Rewiew (Edinburgo Apžvalga) taip atsiliepė: „verčiau meskite poeziją rašę ir kaip nors naudingiau suvartokite savo talentus, kurie nemenki, ir kitus savo privalumus, kurie nenustos būti dideli“. Jis nenusiminė, bet griebėsi rašyti skaudžią satyrą savo teisėjams. „English bards and Skotch reviewers“ (Anglų poetai ir Škotų kritikai).

Konfliktas su Anglija iškilo dėl jo individualybės nesupratimo, kūrybos neįvertinimo ir prigimties judrumo. Ne jo temperamentui miglota, niūri, Anglijos gamta, nė jo psichikai formuotis Anglijos aplinka. Jo temperamentas — italo temperamentas, gal todėl taip ir buvo artimas, taip mylėjo Italiją.

Anglų šaltakraujų konservatyvė aukštoji visuomenė nesuprato jo, šalinosi nuo jo, liaudis viešai įžeisdavo, užgauliodavo jį. *„Jaučiuos, sako Baironas, kad aš ne Anglijai sutvertas, o Anglija ne man“.*

Tad ir buvo priverstas liūdesio apimtas, praradęs pasitikėjimą ir viltį bėgti iš savo krašto, iš savo gimtinės į platų pasaulį išsiblaškyti, pasisemti iš įvairių tautų kūrybos šaltinių, kūrybiško peno. Jo kelionių maršrutas: Portugalija, Italija, Šveicarija, Ispanija, Malta, Albanija, Turkija, Mažoji Azija.

Iš šių kelionių įspūdžių, kuriuos fragmentiški bloknote buvo surašęs, susidarė geniališka, nemirtinga poema „Child-Harolds“ (Caildo-Haroldo kelionė). Šią poemą daugiausią rašė važinėdamas po mėgiamiausius kraštus — Italiją ir Šveicariją.

Visa veikalo kompozicija, varijuoja pagal nuotaiką, landšaftą bei peisažą.

Čaild-Harolde vaizduoja herojų Čaild-Haroldą kankinamą liūdesio, bėgantį iš savo gimtinės į platų pasaulį. Haroldas plaukia į Portugaliją. Jį sužavi Lisabona. Pasipiktina, kad kraštas yra pavergtas. Iš čia raitas vyksta į Ispaniją gražiosiomis apylinkėmis.

Antrojoj giesmėj graudžiai apmąsto šio pasaulio nepastovumą, formų įrumą. Prisimena Graikijos ir Atėnų didybę, bet... tik garsas belikęs: „Be skausmo negaliu žiūrėt į tave, o Graikija! Kieno akys gailiai nerasotų, žvelgdamos į tavo sudarkytą paveikslą?

Trečiojoj giesmėj vėl metasi į svetimus kraštus, vėl širdį gelią prisiminus apleistą dukterį Adą, į kurią graudžiai kreipėsi giesmės pradžioj. „Vėl skęsta melancholijoj. Nerimas neatsilieka nė žingsnio. Gyvenimas nualina: pasenęs nuo skausmo, ne nuo metų, pažinęs sielos kančių gilybę“. Bet Haroldas raminasi: „numiręs ras jis amžiną atilsį“. O čia: „Pasaulio nemylėjau aš, manęs pasaulis nemylėjo, bet pasiliksime teisingais priešais“.

Ypatingai šią poemą paskatino rašyti apsilankymas Vaterloo kovos lauke. Reino slėniuose, ant Lemano krantų dažnai jis

Abisinų vaikai ir moterys visus išleido tėvynės ginti

pajausdavo tai, kas jo plunksną versdavo kalbėti — įdomiai ir graudžiai.

Aplankęs Romą — tą savo „tėvynę", tą savo „sielos miestą", apmetė apmatus ketvirtajai paskutiniajai Haroldo dainai.

Čaild-Heroldas yra Bairono psichikos istorija, kuri reiškiasi gražiausių pasaulio kraštų peizažų fone.

Jo psichika destruktyvi. Pasauly visur darnumas, harmonija. Jis nori prasiveržti pro gamtos dėsnius, jis nori gamtą palenkti savo psichikai, o ne psichiką gamtai. Gamtos ritmas, tikslingumas jo dėstruktyvioj psichikoj kelia tragizmą. Jo jėga, jo kūrybinė galia prieš gamtos gaivalinį pajėgumą tik atošvaistė prieš aušros pazarą. Tad Haroldas kartais nori pabėgti nuo gamtos, išsigąsta jos galybės, bet kartais pailsęs nuo skausmo ieško joj užsimiršimo, ieško jos tvėrimo ritme sau kūrybos pavyzdžio. Kai kada: „aš esu dalelė visos gamtos, kalnų viršūnės 5 džiaugsmas mano, užianti sostinė — kančia".

Čaild-Haroldą pagal jo kontemplatyvinį charakterį ir liūdesio minorinę gamą aidintį turinį galime priskirti literatūrinei krypčiai — filosofiniam psichoanalitiniam romantizmui.

Romantikuoja — prisiminęs didingos poezijos praeitį. Filosofuoja apie pasaulio nepastovumą ir laimės neesimą. Analizuoja žmogaus psichikos subtiliausius pasireiškimus.

Čaildo-Haroldą vertinant *ideologiniu žvilgsniu*, reikia konstatuoti, kad daug kur prasilenkta su amžinosiomis dogmomis.

Poemos herojus netiki jokiomis religijomis — nei Jupiterio, nei Mahometo, net nei Kristaus. Nors apie pastarąją išsireiškia gan neaiškiais fragmentais. Paabejoja ir apie sielos nemirtingumą.

Skaitančios visuomenės ši poema buvo sutikta entuziastiškiau, kaip Napoleono įžengimas į Paryžių aukščiausiame garbės žydėjime.

„Įspūdis, kurį padarė ši poema, — rašo Tomas Mūras, — savo staigumu ir galybe buvo panašus į elektros kibirkštį. Poeto garbė kilo ne laipsniais, bet tarsi pasakos rūmai išaugę viena nakčia. Pirmąją laidą bematant išpirko ir visų lūpose teskambėjo. „Čaild-Haroldo" ir Bairono vardai. Jo stalą kasdien užversdavo šimtais laiškų, reikšdami padėkas, garsiausi filosofai, valstybės atstovai, aukštųjų luomų „žvaigždės" etc. Gatvė, kurioje jis gyveno nuo ryto iki vakaro buvo prisikimšusi blizgančiomis karietomis, besiveržiančiomis prie jo buto.

Taipgi nemirštami jo kūriniai *„Manfredas"* ir *„Kainas"*.

„Manfrede" dramatinės formos rėmuose, parašytos Šveicarijoj 1816 m. įkūnijo

> *kraštutiniausį individualizmą, giliausį antisocijalinį pesimizmą XIX a. pradžioj ir pilną mintijimo laisvę.*

Dramatinis poemos herojus Manfredas atsiskiria nuo minios, neapkenčia žmonių, nelyginant tose Horacijaus odėse „Odi profanum vulgus et arceo". Apsigyvena paslaptingoje, mirtinos ramybės sparnų apsuptoj pilyje Alpėse. Bet ir čia nestoja nerimu bangavusi jo sąžinė, ir čia neranda visiško užsimiršimo — praeities nusižengimai, praeities nuodėmės, kaip kirmėlė nuolat griaužia, kankina...

Jo kentėjimas viršija žmogaus pajėgumą. Šaukiasi pagelbon dvasias. (Magijos imimasis ir dvasių iššaukimas labai panašu „Fauste"). Bet... — veltui. Neatneša dvasiai ramybės. Nori atsikratyti šiuo pasauliu, nušokdamas nuo Jungfrau uolos, bet jį išgelbsti medžiotojas. Šaukiasi į Alpių fėjas, bet jos reikalauja jo paklusnumo, kurio jam negarbė pareikšti. Viskuo nusivylęs, kreipiasi į kadaise jo pražudytosios Astartos dvasią, kuri ir nulemia jo tragedijos finalą mirtimi.

Bironas Manfredo asmenyje pasiekė tragizmo apogėjų.

Jo tragizmas gilus ir platus. Niekas jo pasauly negali patenkinti — nei orgijos, nei ramybė, nei grįžimas magijos pagelba į kūdikystę, nei kūryba, nei moterys — niekas. Tik mirtyje ir užsimiršime temato visokį atpildą. Iš kur tas tragizmas?

> *Gal svarbiausia tragizmo priežastis ta, kad jam reikia pasaulyje gyventi, kada jis jam visiškai atrodo nereikalingas, kada jis turi būti įspaustas jo dėsniuose ir jų laikytis, kurie atro-*

do jam ne laimė, o prakeikimas. Gyvenimas plaukia, viskas progresuoja, o jis nei progreso nei regreso nekenčia, jis nori likti ramybėje, jis nori susilieti su amžinybe ir išdilti.

Kituose, vėlėsniuose kūriniuose jaučiama išsilaisvinimas iš absoliutinio individualizmo į socijalinį gyvenimą. Tuo laiku jo ir asmeninis gyvenimas žymiai pakitėjo. Jis dalyvauja politinėse agitacijose, rūpinasi Graikijos likimu, visuomenės gerove ir p. Tos pažiūros aiškiai kyšoja misterijoj „Kainas".

Kainas nepasitenkinęs gyvenimu, nes visi žmonės turi: „veido prakaitu pelnytis duoną". Jis keikia pirmuosius tėvus, kam jie nusidėjo: „O! Tai tau gyvenimas! Dirbki — ir už ką! Už tai tik, kad tėvas nusidėjo! Kuo gi aš prasikaltau? Manęs tada nebuvo nė ant svieto. Juk aš gimt visai netroškau: man nemielas tas gyvenimas, kurį man dovanojo tėvai!"

Pagautas aistros neigia ir Dievo gerumą: „Tiesa, Dievas visagalis, bet ar privalo jau ir geras būti? Bet vaisiai jo gerumo kartūs, kuriuos aš turiu valgyti už svetimas kaltes". Jis ne tiek savęs gailisi, kad turi kentėti, kiek savo lopšyje gulinčio sūnelio Enecho ir visos žmonijos. Prieina prie miegančio lopšyje Enocho ir graudžiai susimąsto: „Miegok, šypsokis! Dar linksmos tavo valandos ir dar nekaltos dienos!

Nenuskynei vaisiaus ir nežinai, kad nuogas tu esi, bet ateis greit laikas, kada turėsi kęst už svetimas kaltes, kurios ne mano ir ne tavo. Miegok, šypsokis, vaikuti!"

Dėl to neteisingumo, dėl pirmųjų tėvų nuodėmės užtrauktos ant visos žmonijos, Kainas maištauja prieš Dievo neteisingumą ir žiaurumą. Nužudo Abelį ne dėl to, kad jis ant jo pyksta, bet kad jis yra ištikimas tarnas piktojo Dievo.

„Kainas" pasaulinio masto ne tik dėl formos komponacijos, ne tik dėl filosofijos subtilumo, turinio universalumo, bet ypatingai dėl jo idėjos platumo — per savo dvasinį kentėjimą išgelbėti visą žmoniją. „Kaino" altruizmo idėja išsišakojo iki maksimumo.

Baironas savo charakterio nepastovumą, nuotaikų varijaciją, žmonijos meilę ir kartu neapykantą išreiškė Don-Žuano satyrinėje poemoje. Šios satyros pagrindinis tonas — politinė, sažinės ir širdies laisvė. Ją paakstino rašyti pasiskaitymas Pulčio ir Mončio Venecijos satyrikų.

„Don-Juanas" sudaro pusiau heroišką, pusiau bufonišką epopėją, kurioje patetiškumas su groteskiškumu grumdamiesi visuomet išlaiko lygsvarą.

Apie „Don-Juaną" Goethė išsireiškė: „Ši poema be galo genialus kūrinys; savo neapykanta žmonių ji siekia aistraus žiaurumo ir savo meile žmonių — jautriausio prisirišimo gelmių". Baironas rašė ir *grynai lyrinių eilėraščių. Jo eilėraščiai, — jo gyvenimo fragmentų simboliai.* Juose plasta jo širdis, juose spindi jo individualybės spalva.

Įvairus jo gyvenimas, įvairi ir jo poezija. Kada pardavė savo turtą ir nupirko laivą kelionei į platų nežinomą pasaulį parašė „Sudiev", kuriame atsisveikina su savo gimtine ir motina. Skaitant eilėraštį, rods, supies toje jūroje. Jo rimų asonansų giesmė panaši į jūros bangų ūžesį atsimušant į stačias, plikas uolas. Išplaukęs į jūros platybės, Bironas pajautė baisią vienatvę. Aplinkui tik niekur nieko — tik erdvių plotai, tik jūros vaitojimas. O jo laivas tik veržias, tik skuba... Bet kur ir kam? Jam nesvarbu! Jis trokšta audros, užsimiršimo. Jis jūros kauksme nori rasti ramybę, pasaulio tuštybėj nors trumpą atlyginimą. Jis niekur nebijo plaukti, jo laisvė — nuo žemės lig dangaus. Tik bijo grįžti į gimtinę, kur kančios nebaigtos kentėti kur motina senyva nerami, kur žmonės taip įkūrys, taip jo nesuprantą.

Visai priešingo tono ir nuotaikos „Lordo Bairono paskutinė giesmė", kurią parašė prieš mirtį.

Šiame eilėrašty atsispindi ankstyvo jo gyvenimo rudens koloritas. Gyvenimo sodas jau be žiedų. Širdies vulkanas gęsta. Meilės skausmas miršta — palieka tik jos retežiai. Jau girdisi mirties žingsniai. Nori pakilti iš tos negalios, nori dar pražydėti pavasariu, bet veltui: dar akimirksnis ir reiks jau užmigti amžinai. Visi posmai čia dusliai aidi iškilmingais amfibrachijais. Kiekvienas klaustukas, šauktukas, daugtaškis daug daug kalba, ką žodžiais negalėjo pasakyti, išreikšti, ką rimų asonansai neišskambėjo.

Iš eilėraščio „Gėrimo daina" lengva pažinti Bairono linkimą į orgijas, triukšmą, avantiūras etc. Jis taurėj ieškojo meilės, gyvenimo atnaujinimo, užsimiršimo. Gyvenimas — melas, kaip jis buvo įsitikinęs, tad tiesos ieškojo vyne.

Erotinės meilės motyvų randame eilėrašty „Sapnas". Bironas eilėraščių parašė nedaug, bet kuriuos parašė — įamžino.

Parašęs eilėraščius labai mažai taisė, — neturėjo laiko. Visi eilėraščiai neišsvajoti, bet išjausti, išgyventi. Jo visas gyvenimas — nerimuota poema, kurią buvo jis atsiųstas į žemę, kaip muzikalus įrankis surimuoti, suderinti, sukomponuoti.

Bairono nors trumpai gyventa (36 metus turėdamas paskutinį kartą pasakė: „Lei me non Cadendein — (dabar man reik užmigti), bet daug padaryta. O tiek padarė dėl to, kad tikėjo daugiau padaryti, kad daugelio ujamas ir neigiamas nenustojo vilties pasilikti *amžinuoju poetu.*

LITERATŪRA:
H. W. Garrod Byron 1824—1924.
A. Brecknock, Byron, a study of the poesy in the light of newes discoveries.
J. Nichol Life of Lord Byrons.
Donner Lord Byrons Weltanschaung.
Dalgleish W. S. Lower-Gread English.
Weddigen Byrons Einfluss auf die europäischen Literaturen.
Ochsenbein, Die Aufname Lord Byrons in Deutschland.

ALYTUS

Aukštesn. Miškų mok-la

— Šįmet į I-ąjį kursą stojančių skaičius buvo visai mažas, todėl pateko kai kurie ir nebaigę gimnazijos.

— Beveik visi auklėtiniai įstoję į šaulius, kuriems vadovauja patys auklėt. — atsarg. karininkai. Dažnai atliekamos bendros mankštos, rikiuotės. Šaulių spiritus movens — mok-los direktorius p. Rukuiža.

— Kadangi esame atskirti nuo moteriško elemento, tai daugumas reiškia pretenzijų į gimnazijos „silkes" ir Žemės Ūkio mok-los „agurkines". Dėl „silkelių" pernai net kova buvo kilusi, kuri baigėsi abiejų pusių pralaimėjimu. Šįmet su moksleiviais kiek geriau sugyvename. **Miškas**

Gimnazija

— Gyvenimas bėgte bėga ir alytiškiai nuo jo neatsilieka. Gimnazijoj visose srityse jaučiamas veikimas, judėjimas, darbas.

— Po atostogų literatai beveik visą mėnesį snaudė. Mėnesio pabaigoj sušauktas I-masis šiais metais susmas, kuriame išsirinkom v-bą: pirm. — **Alg. Kružas** (53 bals.), sekr. — **Gen. Galvanauskaitė** (22 b.) ir ižn. — **Edv. Veščiūnas** (24 b.). Kai kieno norėta v-bą pasiskirti, bet visiems literatams ir keliems pedagogams tam visiškai nepritarus, buvo visų išrinkta. Norėta kai kuriais sumetimais pakeisti v-bos ir jos narių vardus, bet iš to tik komedijos išėjo. (Jau aiškiai matyti, kad šieji tai tikrai ne literatų dvasios! Red.).

— Šįmet jau tikrai žadame suruošti literatūros varaką.

— Neperseniausiai gimnazijoj pasirodė šapirografuotas laikraštėlis „X-sas", o vėliau jo įpėdinis jau „Dziegas". Abejuose nieko gero bei rimto nėra. Tik pirmajame yra gan vykęs mokyt. Šukio šaržas. Redaguoja „literatas" Juškėnas ir Vasiliauskas. Kaina gan aukšta.

—Šįmet kai kurie moksleiviai vaikšto prisikabinę ilgus peilius. Kai kurie auklėtojai įsakė šių pažibų į klases nesinešioti. Ir tikrai pamatuotas įsakymas. Neseniai vienas VI kl. mok. G. įpykęs paleido savo draugui U. peiliu ir šį gerokai sužalojo.

— Dar lig šiol Alytaus gimnazija neturi moksleivių skaityklos. Veikiančioj prie Valstybės knygyno skaityklo visai nesimato moksleivių žurnalų bei literatūros. Šia skaitykla lankytojais perpildyta, todėl nelengva sulaukti ko nors pasiskaityti. Gimnazijos skaityklos steigimo reikalas visai pribrendęs.

— Šįmet išvykus kai kuriems „neramių sielų" moksleiviams gimnazijoje tarpusavis sugyvenimas žymiai pagerėjo.

— Gyd. Janavičiui išvažiavus į Kauną tautininkų s-gos generaliniu sekretorium, gavome naują prityrusį specialistą dr. Kudirką. Naujas gydytojas daug uoliau rūpinasi moksleivių sveikata.

Biržai. Įvykęs literatūros vakaras išjudino visus moksleivius. Kūrinius skaitė: Bern. Brazdžionis, K. Zupka, Br. Buivydaitė, L. Dovydėnas, Pr. Lemberis, L. Žitkevičius, E. Matuzevičius ir k. Plačiau 12 nr.

Belvederis. Mūsų II kursas susirgo neatsparumo liga. Iš įstojusių 25 mokinių beliko tik 15. Vieni ligos priežastimi laiko meilę, kiti išranda, kad nikotinas kaltas, nes visas kursas beveik in corpore — „liuikiai". Kadangi mergaitės šiomis ligomis (ypač antrąja) neserga, tai jos vyrus kur kas aplenkia.

Pirmakursiai laikosi daug tvirčiau. Matyt, stipresni ir atsparesni kūnu ir dvasia.

Iki šiol daugumas mokinių gyveno Seredžiaus miestely, bet dabar, atsikrausčius čia kariuomenei ir užėmus butus, vargšams pienininkams teko nešdintis į kaimus. Yra vilties, kad kaime bus ramesnis gyvenimas ir teigiamai veiks mokinius.

Svajotojas

KAUNAS

Moksleiviai literatai paminėjo A. Jakštą

— Spalių 20 d. A. Jakšto Meno kuopa paminėjo prel. A. Jakšto-Dambrausko 75 m. sukaktį. Patys moksleiviai skaitė referatų ir atliko kitą programos dalį. Baigiant minėjimą pačiam Jubiliatui buvo pasiųstas sveikinimas su minėjimo dalyvių parašais.

G. Jubiliatas visą būrelį pakvietė pas save arbatėlei (su programa).

Dar norima paminėti Vaižgantą ir Čiurlionį.

— Visi ilgisi choro, kurs pernai turėjo nemaža sėkmingų pasirodymų. Choristai teiraujasi pas buvusį chorvedį ir kitus vadovavusius asmenis, kada vėl bus pasijudinta. Tačiau tas asmuo, kurio šiais metais choras daugiausia priklauso, nerodo jokio susirūpinimo. Todėl daugumas jaučiasi nepatenkinti ir skatina menininkų būrelį suorganizuoti tokį chorą. Sėkmingai chorui vadovavęs **Pr. Markauskas** sutinką jį ir toliau vesti, bet iki šiol jo niekas nepakvietė tam darbui.

— Kažkodėl atrodo visiškai užmirštas socialinis klausimas, kurs anksčiau buvo labai uoliai diskutuojamas ir praktikoje vykdomas. Tos idėjos didžiausias skelbėjas J. G. ir dabar tebėra gyvas.

— Daugumas pageidauja ir bendrųjų pamaldų bei šv. Komunijos.

Alb. Stanelis

Kauno literatai paskelbė boikotą... tinginiams

Šiais metais literatai nutarė daug dirbti: suruošti didelį literatūrinį vakarą, išleisti savo laikraštėlį, paminėti šiais metais sukankančias įžymesnių, literatūrai pasidarbavusių žmonių sukaktuves ir praplėsti savo veikimą visose Kauno lietuvių gimnazijose.

Šių metų šūkis: **Tenelieka nė vieno pasyvaus gimnazisto — literato. Šie mokslo metai literatams tebūnie darbo metai.**

— X. 15 d. Naujoji valdyba, dalyvaujant literatų globėjui, K. Zupkai, posėdžiavo. Pirmiausiai pasiskirstė pareigomis: pirmin. L. Narbutas, vicepirm. Eug. Sakalauskaitė ir sekr. T. Butkytė. **M. Gr. Kniauklys**

T. T. JĖZUITŲ GIMNAZIJA

Turim literatus!

Gerb. T. Rektoriui leidus, gimnazijoje buvo įsteigtas literatų būrelis, kurio globėju yra gimn. mokytojas rašytojas A. Vaičiulaitis. Jo globojami literatai padarė kelis susirinkimus ir išsirinko valdybą. Valdybą sudaro J. Aranauskas ir L. Narbutas.

Sportas

Šiais metais sportininkai smarkiai treniruojasi. Ypatingai daug dirba krepšiasvydininkai. Jie surengė keletą žaibo turnyrų, be to, ir turnyrą gimnazijos meisterio vardui įgyti.

Krepšiasvydininkams nenusileidžia futbolistai, ping-pongistai ir kiti. Šachmatininkai irgi nesnaudžia. Labai įdomu kai jie susėdę suka galvas, norėdami savo priešui duoti matą.

M. Gr. Kniauklys

„Pavasario" gimnazija

Gyvename, taip sakant, lenkiškuose rūmuose. Net nesuprantama darosi, kai pagalvoji, kad čia lenkai taip gerai ir laisvai įsitaisę, kai tuo tarpu Vilniaus krašte visokiais būdais varžomos lietuviškos mokyklos ir kitos kultūros įstaigos, netgi persekioja lietuviškai kalbančius.

Spalių mėn. 12 d. septintokai surengė vakarą Ateitininkų rūmų salėje, kur suvaidino vieno veiksmo komėdijėlę „Viens iš mūsų turi apsivesti". Vaidinimas ir pats vakaras praėjo labai gražiai ir davė gražaus pelno. Pelnas paskirtas tos pačios klasės neturtingiesiems moksleiviams.

Gimnazijos gyvenimas kaskart vis darosi įvairesnis. Naujasis kap. kun. **Strazdas** įvedė specialias gimnazijos pamaldas, kuriose dalyvauja ir Profesinės Mok. S-gos mokiniai. Per pamaldas patys moksleiviai gražiai sugieda. Svarbu dar tas ,kad ir vargonais groja „Pavasario" gimnazijos mokinys, kurs be gimnazijos dar lanko ir konservatoriją. Pamaldos vyksta Karmelitų bažnyčioje. Abiejų gimnazijų mokiniai labai patenkinti tokių pamaldų įvedimu.

Blat-nas

„Kauno Babilonas" nesnaudžia

Aukštesnioji Technikos Mokykla tikrai panaši į senovės Babiloną: mokiniai kalba ne tik visomis lietuvių

tarmėmis, bet ir visomis kaimyninėmis kalbomis.

Eidamas koridorium išgirsti vienur „žematiška rokujantis“ kitur dzūkiškai „dzievulį“ minint, o dar kitur randi kupiškėnų būrį; galų gale žydiškai, rusiškai, vokiškai ir kitaip. Lenkiškai nedrįsta kalbėti, nors yra ir tokių, kuriems labiau pritiktų gyventi „Zakupanėje“, o ne Lietuvoje.

Šis moderniškas „Babilonas“ įvairus ir mokinių pažiūrų skirtingumu: daugiau negu kitose Kauno mokyklose pas mus tikrai praktikuojančių katalikų, tačiau daugiau negu kitur ir tokių mokinių, kurie nepripažįsta nei Dievo, nei velnio, o galų gale yra ir komunistų, kurie kai kada apmėto mokyklą proklamacijomis arba net streikus kelti užsimano.

„Babilonečiai“ pasižymi ne tik savo mokykloje, bet ir toli už mokyklos sienų: jau antri metai mūsų mokyklos „Aviacijos būrelio nariai valdo didžiąją pusę Nidos sklandymo mokyklos (mūsų mokiniai būna sklandymo instruktoriais). Mūsų ir VS skyrius vienas veikliausių Kaune, o šaulių būrys irgi ne paskutinėse vietose.

Technikas

KĖDAINIAI

Poezijos vakaras

X. 12. literatų būrelis, globėjo mok. Rutkausko pastangomis, surengė poezijos vakarą. Savo kūrinių skaitė: **St. Anglickis, K. Jankauskas, K. Zupka, B. Rutkauskas, Sal. Nėris, P. Orintaitė, Docius** (moksleiv. VIII kl.).

St. Anglickis skaitė poemą „Žvejo dukra“ ir keletą eilėraščių. Jo kūryboje justi filosofijos ir individualumo.

K. Zupka skaitė eilėraščius iš knygos „Balsas žemei“. Jo eilės visiems labai patiko.

K. Jankauskas perskaitė fragmentą iš spausdinamo romano „Jaunystė prie traukinio“. Romanas atrodo bus įdomus savo psichologija ir subtilumu.

B. Rutkausko „Eilėraštis Motinai“ visus tiesiog sužavėjo.

Sal. Nėries eilėraščiųs, jai neatvykus, skaitė J. Toločkaitė (VIII kl.).

P. Orintaitė skaitė novelę „Mano draugė“. Novelė buvo feljetoniško pobūdžio: linksma ir įdomi.

Docius taip pat gražiai pasirodė. Jis nuo pernykščių metų jau padaręs pažangos.

Į vakarą susirinko daugumas Kėdainių inteligentų.

O sekmadienį nesuskubę išvažiuoti rašytojai dalyvavo literatų susirinkime ir davė nurodymų. Kalbėjo: St. Anglickis, P. Orintaitė ir K. Zupka.

Gimnazijos kronika

— X. 6. buvo antrasis šiais mokslo metais literatų būrelio susirinkimas. Skaitė **Tiškus** (VII kl.) referatą „Strazdelio kūryba“; **O. Jaugelytė** (VII kl.) fragmentą „Kvailas“.

— Kooperatyvėlis „Skruzdelynas“ rengia visiems gimnazijos moksleiviams buhalterijos kursus.

— X. 20. Šventinome naujųjų gimnazijos rūmų pamatus. Šventino, dalyvaujant minist. inž. Stanišauskui ir žymesnei Kėdainių visuomenei, kun. kap. Sirūnas.

Vijoklis

LAZDIJAI

Atsakymas „Jaun. Lietuvos“ 5 nr. korespondentui Žiogui

Kolega, esi tikras žiogas, nes peršoki per faktus, jų visai nepatyrinėdamas, tik pastebėdamas jų išviršinę formą ir spalvą. Pats rašai: „Girdėjom, kad gimė literatų būrelis. Laukiam krikštynų ir pirmo pasirodymo‘.‘ Kodėl „girdėjom“, bet ne „girdėjau“? Tur būt draugas kaip rusų caras save vadini „mes“?.. Kad toks būrelis gimė, tai tiesa, pirmo pasirodymo sulauksi, tačiau „krikštynų“, kokias supranti ir prie kokių, matomai esi įpratęs, nesulauksi. Apsieisime ir be „krikštynų“, bent tokių, kokias draugas supranti.

Be to, rašai: „Pagaliau ir „Ateities“ garbintojai slapta kreipia žvilgsnį į „Jaun. Lietuvos“ puslapius, ar nesuras įdomesnės korespondencijos, ar „išmokslintą sielą“ viliojančios novelės“. Dėl žvilgsnio kreipimo nesiginčysiu: kreipt tai kreipia, bet reikia pažiūrėti, kokiomis aplinkybėmis tai daroma. Svarbiausia tai tas, kad jos („Jaun. Liet.“) platintojas vaikščiodamas kaišioja kiekvienam, girdamas ją. Kiekvienas pirkėjas prieš pirkdamas apžiūri pirkinį. Taip ir čia. Be to, kolega, kam toks aukštas tonas: „išmokslintą sielą“? Nejau save laikai

„neišmokslinta siela“, o „Ateities“ garbintojus „išmokslinta siela“?... Keista!... Juk, rodos, esi arti gimnazijos baigimo, vertėtų susirūpinti ir savo „sielos išmokslinimu“...

Manievrai

IX. 28 d. buvo šaulių manievrai. Gimnazijos VI—VII ir VIII kl. juose aktyviai dalyvavo. 7 val. prasidėję manievrai tesėsi ligi 14 val. Moksleiviai sudarė atskirą būrį. Pasibaigus manievrams, III-čiam būriui kurio didžiumą sudarė moksleiviai, buvo pareikštas pagyrimas už gražų „atsitraukimą“. Būriui vadovavo karinio parengimo instruktorius ats. leit. p. mok. B. Jurkša.

— Parapijos bažnyčioje 18 val. kiekvieną spalių mėn. dieną bendrai kalbamas rožančius. Katalikai moksleiviai uoliai šias pamaldas lanko. Yra tačiau ir tokių, kurie bevelija „pašlifuoti“ šaligatvį ar prieš mėnulį pasvajoti, kaip pusvalandį pabūti bažnyčioje.

— Žemesnėse klasėse yra keletas tokių, kuriems nepatinka draugų judėsiai ir slapčiausi širdies užkampiai. Neaišku, ar tai „įdomumo“ dėliai, ar „įsakymas“... Be to, „At. Spindulių“ sąsiuvinio demonstratyviu suplėšymu neparodote savo gudrumo, bet tiktai tuščias vietas viršutinėje kūno dalyje.

Silvydis

LINKUVA

— Kurį laiką neturėję tikybos pamokų dėstytojo, pagaliau susilaukėme kapeliono kun. Ant. Baltrukėno. Naujuoju kapelionu esam patenkinti. Susipažinęs su mokiniais, kapelionas suorganizavo skudučių orkestrą. Skudutininkai ruošiasi atitinkamai dalyvauti Kristaus Karaliaus šventės minėjime. Patys instrumentai yra kapeliono nuosavybė.

— Amžinai snaudžianti mūsų literatų valdyba nesistengia pabusti. Veltui lieka visi pedagogų skatinamieji prie vaisingo darbo žodžiai steigiamojo literatų susirinkimo metu, veltui visos pačių mokinių pareikštos mintys pradžioje darbo. Jeigu ir toliau literatai veiks tik sapne, teks linkuviečiams kurti naują literatų būrelį.

— Klasių epitetai yra šie: svajotojai penktokai, futbolistai šeštokai, įvairiaplaukiai septintokai ir lakūnai aštuntokai. (Mat, jie greit išlėks iš gimnazijos).

Šiluvis

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija

Moksleiviai pasiryžę šįmet dirbti ir rimtai pasiruošti ateičiai. Ypatingai stengiasi įsisąmoninti visuomenės moksle, kad pskui, išėję gyveniman, nenueitų klaidingais keliais, o mūsų tautą vestų į šviesią ir garbingą ateitį. Studijuoja dabartinio moralinio ir ekonominio krizio priežastis, stengiasi suprasti vargingosios visuomenės padėtį ir domisi tautos reikalais.

Taip pat neužmiršta kūrybinio darbo. Domisi literatūra ir stengiasi patys pasireikšti savo kūryba. Mergaitės surengė didelį literatūros vakarą. Buvo gausi meno dalis. (Bet kuri buvo įdomesnė — pirmoji ar antroji, meno dalis ar šokiai — nesiryžta spręst. **Sakalas**). Marijonų vyrai jau nuo pačių pirmųjų dienų susirūpino laikraščiu, kurį pasiryžę žūt būt išleist, bet susidūrė su nenugalima medžiagine kliūtimi. Dabartiniu metu buriasi literatų būrelin ir bendromis žada tą kliūtį nugalėt. Tikimės, kad mus parems ir pedagogai, suprantą mūsų reikalus, ne tik moraliniai padės mums, bet ir medžiagine pagalba.

Kadangi ruduo šįmet gražus, o ypatingai gražūs vakarai, daugelis moksleivių išeina į miestą pasivaikščiot. O pasivaikščiojimams yra puiki vieta — Vytauto g-ė (moksleivių tarpe žinoma kitu vardu — Varšavinė). Platūs šaligatviai dyla po mokinių kojomis... Čia atsivėdinam po darbo. (Žinoma, rūpi ir visokios „akutės“ — bet apie tai neužsimoka rašyt, nes tai įdomu tik patiems).

Sakalas

MAŽEIKIAI

Atsiliepimas „J. Lietuvos“ korespondentui A. C. iš Mažeikių

Naujieji mokslo metai atbloškė tave iš kažin kur, „objektingasis“. „J. Lietuvos“ korespondente. Vos su pirmuoju šiais mokslo metais pasirodžiusiu minėtojo laikraščio numeriu, gerbiamasis, malonėjai pasirodyti su savo „objektyvumu“. Bet kažin kodėl, mielasis, taip iš karto užsimojai „objektyviai“ rašyti, tuoj pat nukrypdamas nuo tiesos mažiausiai 90^0 kampu. Štai, žiūrėk!

Sveikas rašai, kad visi mūsų skaityklos laikraščiai skęsta gausingiausiame „Ryte“. O ar taip yra iš tik-

rųjų? Gal būt, mielasis, neturėjai progos pamatyti, kad bene bus tik priešingai. „Ryto“ paprastai būna **tik vienas egzempliorius** (dviejų vienos dienos „Ryto“ egzempliorių dar ligšiol nė kartą nebuvo), o „Lietuvos Aido“ jau kiek kartų būdavo po du tos pat dienos egzemplioriu. Tai kokiu būdu „Ryte“ galėjo nuskęsti kaip jūroje (tamstos žodžiais) „Lietuvos Aidas“ ir kiti laikraščiai? Kad „Lietuvos Aidas“ būna vakarykštis, tai joks stebuklas, nes juk į Mažeikius paštą atveža iš Kauno tik kitos dienos rytą, tai kaipgi gali pas mus būti tos dienos numeris? Tiesa, yra ir vakarykštis (tamstos vadinam. užvakarykštis), bet juk kartais ne kiekvieną dieną mokinys tegali į skaityklą atsilankyti, todėl ne pro šalį būna ir jis perskaityti. Bet pabrėžiu, kad **jis yra greta naujojo numerio.** Toliau sakai: „Paskui „Ateitis“, „Ateities Spinduliai“, „Naujoji Romuva“, „Židinys“... ir t. t. Labai puiku, kad tamsta bent tiek daug susipratai juos į pirmąją vietą padėti, nes jie, iš tikrųjų, yra daugiausia mokinių mėgiami. Gailiesi, kad tik 4 nr. „Jaun. Lietuvos“ skaityklą teišvydęs. Tiesa. Na, o, gal būt, norėjai, kad „J. L.“ visus numerius nuo pat pirmojo būtų skaityklon atgabenę? Gerai, bet tada ir kitus mokinių laikraščius („Ateitį“, „Ateities Sp.“ ir „N. Vaidilutę“) būtų reikėję bent nuo pirmojo šių metų numerio atgabenti. Rašai, kad mokiniai labai pageidauja „Jaunosios Kartos“. Na, štai mokytojai patenkino tamstos gerus norus ir minėtasis laikraštis jau yra. Bet pasakyk, ar jį jau taip labai mokiniai skaito? Sakai, kad mokiniai, o ypač aštuntokai ir septintokai graibsto „Akademiką“, tik, gaila, (tamstos žodžiais), kad jo tik vienas numeris tėsąs ir tas pats sunkiai randamas. Apsirinki, mielasis. Aštuntokai ir septintokai (jau neskaitant kitų mokinių) jau **visai taip jo negraibsto.** O kad sveikas jo negali lengvai atrasti, tai jau **paties tamstos nelaimė.** Pasižiūrėk ant to stalo, kuris yra pas langą. Gal ir pasiseks tamstai jį atrasti. Toliau, mielasis, sakai, kad mes mažai teskaitą ir teturį tautiškosios literatūros, bet nėsą reikalo stebėtis, nes mes daugumoje esame „šiaurės lietuviai“. Gal tamsta ir neskaitai tautiškosios literatūros — nežinau. Gal tamstai jos trūksta, bet mums tai yra jos užtenkamai.

Taigi tamsta matai, kiek daug esi nuo tiesos nukrypęs. Todėl ateityje patarčiau daugiau žiūrėti tiesos, o ne rašyti, kas tik galvon pakliūva. Geriau malonėk būti objektyvesniu, o tokiu savo „objektyvumu“ **nedaug garbės tepelnysi.** **Aretino**

— Žadėtasis radio jau kaukia visu smarkumu. Bet radio ne koks paprastas, bet „glaunas“ — 7 lempų su 575 litų kaina. Su radio atsirado ir reformų skaitykloje. Dabar laikraščiams nurodytos vietos, ir skaitytojai perskaitytą laikraštį turi būtinai nurodyton vieton padėti. Skaitykloje turi būti visiška tyla ir tvarka. Įstatymo nesilaikantiems, taikomos sankcijos — dežūravimas be eilės skaitykloje. Tą pati sankcija taikoma ir neakyliems dežūrams (už nepranešimą triukšmautojų). Radio valdyti turi teisės tik tos dienos dežūras. Kiti jo „čiupinėti“ negali, nes tuoj gręsia sankcijos — uždraudimas kurį laiką po pietų lankyti skaityklą ir „nusikaltėlių“ pavardžių padėjimas „po stiklu“ (vitrinoje). Bet, reikia pripažinti, kad nei dežūrai, nei skaitytojai tų taisyklių ne visada tesilaiko. Kada skaitykloje nieko iš mokyklos „činų“ nėra, tai ir viso ko pasitaiko.

X. 8. įvyko literatų steigiamasis susirinkimas (mat, pernai mokslo metų pradžioje įsisteigęs literatūros mėgėjų būrelis buvo laiko dildomas ir jau gana anksti išnykęs). Gimnazijos vicedir. A. Januševičius nupasakojo veikimo reikalingumą ir jo naudingumą ir pasiūlė būrelį pavadinti humanitariniu, nes jam tada galėsią tilpti literatūros, meno ir istorijos mėgėjai. Pasiūlymą priėmus, slaptu balsavimu valdybon išrinkta **P. Mačėnas, F. Daukantas ir V. Kumpikevičiūtė** („Ateitis“ būrelio pabudimu džiaugiasi).

Paskutiniu laiku išėjo „įstatymas“, liečiąs visas klases: „Plaukit kojas“ Esą galimybių, kad kokį kartą įvyksianti netikėta kojų revizija.

Aretino

PANEVĖŽYS

— X. 15. turėjome progos pamatyti Atlanto nugalėtoją F. Vaitkų, kurs lankėsi Panevėžy.

Moksleivius pirmiausia aplankė Vyrų Gimnazijoj. Įėjusį į salę ltn. Vaitkų mokiniai sutiko su „valio“. Dir. J. Elisonas pradeda sutikimą trumpa

kalba ir pakviečia **J. Klevečką** (8 kl.) pasveikinti Atlanto Nugalėtoją visos gimnazijos vardu. **K. Žuromskis** (8 kl.) perskaito ltn. F. Vaitkaus garbei eilėraštį, o mokiniai paduoda gėlių puokštę. Mokyt. M. Karkos vedamas choras padainuoja keletą dainelių. Kai visa tai pasibaigia, išgirstam pačio F. Vaitkaus kalbą. Juk įdomu. Žiūri ir stebies — jis perskrido Atlantą. Ltn. F. Vaitkus trumpai nupasakoja savo kelionę. Salėje nė balselio. Visi išsižioję klausosi. Pasibaigus kalbai, aštuntokai nusifotografuoja su juo. Kai jis eina iš gimnazijos, gimnazistai net į gatvę lydi, kepurėmis mosuodami ir „valio“ rėkdami.

Iš mūsų ltn. F. Vaitkus vyksta į merg. gim-ziją. Ten jam padovanoja gražų kilimą, kuriuo jo žmona susižavi. Ponia išsitaria, kad ji atvyksianti į Panevėžį mokytis austi tokių kilimų, jeigu apsigyvensianti Lietuvoje...

X. 13. „Lindės - Dobilo M. K.“ darė sus-mą. Buvo mok. Rapševičiaus paskaita apie stiliaus kultūrą.

Po paskaitos išrinkta laikraštėlio „Dobilo žiedas“ red. komisija. Į ją įeina **A. Gaidys** (8 kl.), **K. Gailiūnas** (8 kl.), **J. Petruškevičius** (8 kl.), **Br. Aleliūnaitė** (8 kl.) ir **J. Klevečka** (8 kl.). Komisija, kaip matyti, gabi ir pasiryžusi daug nudirbti.

Pernai pradėjo rinkti medžiagą kuopos almanachui, ją surinko ir jau girdėjosi, kad almanachas greit išeisiąs iš spaudos. Bet jo kaip nėr, taip nėr. Ar jis beišvys gyvenimo šviesą?

Gytis

Atsakymas Panevėžiečiui II „Jaun. Lietuvoje“ Nr. 5

Kažkodėl korespondentai (jie, tur būt, tame dalyke visiškai analfabetai) nemoka „Lindės - Dobilo Meno Kuopos“ vadinti tikru vardu. Kamgi klaidinti? Gal korespondentas dėl fanatizmo užmiršo...

Pats korespondencijos vardas nesiriša su jos turiniu — juk joje aprašomi „Lindės - Dobilo Meno Kuopos“, o ne kokios ateitininkų kuopos pirmininko rinkimai. Korespondentas toliau rašo: „Tačiau slaptosios organizacijos nariai, arba ateitininkai, trokšdavo kuo daugiausia įtakos turėti „M. K.“ (vardas!), pastatant savo valdybą ir pirmininką, **o kokiu būdu, jiems tai nebūdavo svarbu“.** Čia pabrėžiamas rinkimo būdo nesvarbumas. Kada gi rinko taip, kaip norėjo, nesiskaitydami su kuopos taisyklėmis arba įstatais, kurie nustato rinkimų būdą? Prašau faktų!

Paskui charakterizuoja būsimą kuopos pirmininką prieš rinkimus ir rašo, kad jis jau „nuskirtas“ esąs. Aš galiu pasakyti, kad ir skautų buvo jau „išrinktas“ pirmininkas. Taip išsireiškė vienas septintokų skautų net penktadienį prieš rinkimus, sakydamas, kad pirmininkas jau išrinktas J. K. (Faktas. Galiu įrodyti;). Tai kamgi „nuskirtas“. Gal kad vėliau jį išrinko...

Koresp. pažymi, kad IX. 15. sus-man balsuoti atvyko „gal virš dviejų šimtų“. Taip, gal ir atvyko, bet balsavo tik 95 asmenys. O tegalėjo balsuoti nariai. Nenarius dienos pirmininkas per rinkimus iš klasės iškvietė.

Toliau sako, kad „daugumas narių nepatenkinti pirmininku“. Kas tas „daugumas“? Gal koresp. laiko save „daugumu“? Kaipgi galėjo būti daugumas narių nepatenkinti naujuoju pirmininku, jei daugumas narių jį išrinko? Čia jau gryna nesąmonė.

Jis pažymi, kad „meno kuopa gali nukrypti į kitą pusę“. Kur ji kryps? Tiesa, ji būtų nukrypus arba net visai iširus, jeigu būtų buvę renkami tokie pirmininkai, kaip koresp. pageidaujamas. Prašau pasiteirauti, kokie buvo pirmininkai ir ar jų vadovaujama kuopa klaidžiojo. (Pavartyk kuopos protokolus ir knygas!). Apskritai, koresp. nieko neduoda objektyviai. Užtat viskas ir maišosi: ir „daugumas“, ir kažkokie „nariai“ ir t. t. Nevertėtų klaidinti fantazijomis.

Toliau. Juk ir natūralu. Į kuopos pirmininkus terenkami gerai mokąsi, gabūs mokiniai. Niekada nerenkami tokie, kurie, sėdėdami antrus metus vienoje klasėje, dar gauna pataisų (sic!). Taip, tokie nerenkami. Kamgi būti nepatenkintai „daugumai“? Juk ji norėjo išrinkti tokį pirmininką, kuris dar nepriaugęs, kuris, gal būt, ir būtų nukrypdinęs kuopą... Kas kaltas, kad skautai, neturėdami savo žmogaus, liko nepatenkinti? Ar nebuvo pirmininku H. Valavičius? Taip, buvo. Mat, jis sugebėjo. Jis galėjo vadovauti tai kuopai. O dabar kiša tokius analfabetus „literatus“, kuriems lemta treti metai toje pačioje klasėje būti. Kam šmeižti pačią „Lindės - Dobilo Meno Kuopą“, kuri stengiasi išsirinkti gerus pirmininkus?

Apskritai, panašūs žurnalai turėtų patikrinti tokių korespondencijų tikrumą, užuot nepagrįstais plepalais ir šmeižtais žeminę gimnazijos ir garbingos „Lindės - Dobilo Meno Kuopos“ vardą.

Išvykus E. Narvydaitei iš Panevėžio, niekas be Panevėžiečio II ir gal vieno kito, laimės nepajuto, nors koresp. sako, kad ji išnykusi „jų laimei“. Nežinia, ar Panevėžietis II, kuris, kaip jau iš jo korespondencijos matosi, neperdaug benusimano lietuviškoj rašyboj, būtų sugebėjęs geriau vadovauti už Narvydaitę, kuri pernai „M. K.“ daugiausia pasirodė ir savo kūryba kitus pralenkė.

„Jaun. Lietuva“ „nekliedi“, nes rašo, jog. X. 27 Dobilo Lindės Meno kuopa suruošė vakarą. Iš tiesų gi tokio vakaro visai nebuvo, o ir Biržų vakare jų skelbiami rašytojai nėra buvę.

Gytis

RASEINIAI

Š. m. nuo pradžios spalių mėn. gimnazijoj mokytojo S. Slavėno rūpesčiu vyksta tarpklasinis žaidimų turnyras. Pažymėtina, kad apsukriausiai varosi V ir VII klasė, kurios ir daugiausiai taškų turi surinkusios.

X. 7. buvo atsilankiusi p. Rūtelionienė ir skaitė paskaitą „Laiko naudojimas“, kurioje iškėlė daug vertingų minčių. Išvažiuodama, gerb. rašytoja paliko ir savo raštų „Šventuosius rūmus“ ir kt. Už viską mokiniai be galo dėkingi.

X. 12. „Vilties“ kooperatyvėlis, po vasaros atostogų įėjęs į normalų darbą, suruošė propagandinį pasilinksminimą. Referatą „Kooperacija ir moksleiviai“ skaitė **St. Atkočaitis** (VII), o savosios kūrybos **Ant. Pocius** (VI) „Muzikantų kvadratas“, **St. Ambrozaitis** (VI) ir **St. Atkočaitis** (VII) pagrojo keletą smuikų dalykėlių.

Ant. Stancevičius padeklamavo P. Gailiūno eilėraštį „Parduota tėviškė“.

Reikia pastebėti, kad kooperatyvėlis gan gerai gyvuoja. Pereitų m. metų apyvarta siekė virš 2000 litų.

X. 19. įvyko literatų visuotinis narių susirinkimas. **Vc. Šimkus** (V) skaitė referatą „Tautosaka ir moksleiviai“. Valdybos vardu **St. Atkočaitis padarė** pranešimą apie dabartinę būrelio būklę. Baigiant susirinkimą nutarta išleisti gruodžio mėn. ketvirtąjį „Jaunojo Literato“ numerį. Tuo reikalu rūpintis, išrinkta redakcinė komisija: **St. Ambrozaitis, Stp. Kuzmauskas** ir **Ant. Stancevičius.** Be to, būrelio globėjui p. Palekui padedant, apie Kalėdas manoma suruošti literatūrinį vakarą su pakviestais iš Kauno rašytojais. Daugelis literatų jau rimtai galvoja, kaip reikėtų sutikti tokius įžymius svečius.

Gytautas

ROKIŠKIS

— 12. X. susirinko pirmą kartą šįmet literatai. Kūrinių skaitė **Alė Indriūnaitė, Margarita Šulcaitė, Pranas Rimša ir Napalys Greibus.** Kritikavo mokyt. p. Krasnickaitė, mokyt. p. Radžius, **Bronius Kulys, Margarita Šulcaitė** ir **Bajoras.** Viskas, rodos, būtų gerai, tik reikia palinkėti auditorijai disciplinos. Juk tos ovacijos, reiškiamos jau ne tik delnais, bet ir padais, ir pergausios replikos iš publikos, tai savotiška profanacija! Objektytyvaus kūrinių vertinimo tada nesilaikoma ir todėl nukenčia lit. susirinkimų vertė. Reikia susidrausminti ,atskirti literatus nuo balastinės publikos ir dar kaip nors kitaip susitvarkyti...

Mes buvome užsieny

Jau pernai, pavasarį, buvo norima suruošti ekskursiją į Latviją ir vizituoti Daugpilio gimnaziją. Sumanymas vis brendo, brendo ir galop štai realizuotas.

X. 6. Rokiškio kan. Tumo - Vaižganto vardo valdžios gimnazijos mokinių ekskursija, vadovaujama gimnazijos direktoriaus p. M .Kviklio, dviem autobusais patraukė Latvijos link.

Įvažiavus Latvijos teritorijon direktorius ekskursijos vardu pasveikino ekskursiją sutikusius latvius valdininkus. Ekskursija, pagerbdama latvius, sugiedojo Latvijos himną. Ir jau paskiau tiesiog važiavo Červonkon. Čia sustojo ir dalyvavo iškilmingose pamaldose už Lietuvos karius, kritusius kovose su bolševikais 1919—1920 metais. Kapinėse, prie paminklo su užrašu „Praeivi, pranešk Lietuvai, kad mes žuvom už Tėvynę“ mišias atlaikė, atgiedojo „Libera“ ir atitinkamą

pamokslą pasakė dekanas kun. Samušs. Pamaldų metu lietuviškas giesmes giedojo Rokiškio gimnazijos moksleivių choras. Po pamaldų ant karių kapų buvo uždėti devyni vainikai.

Visos ceremonijos užbaigtos Latvijos ir Lietuvos himnais.. Ekskursantai, gavę laisvo laiko, apžiūrinėjo apylinkę. Ypač susidomėjo Lašų pilies griūvėsiais (pilis esanti statyta grafo Pšzdzieckio, Rokiškio grafo brolio).

Apie 7 val. apleido Lašus ir laimingai nuvyko į Daugpilį, t. y. į ekskursijos paskirimo vietą. Čia ekskursantus gražiai sutiko Daugpilio gimnazija. Ekskursantus apsiautė, sudarydamos špalerus, tautiškais rūbais ir buketais pasipuošusios mergaitės.

Gimnazijos salėje į svečius prabilo Daugpilio gimnazijos direktorius p. Davids, sveikindamas ir džiaugdamasis svečiais. Paskiau kalbėjo Rokiškio gimnazijos direktorius p. Kviklys ir Daugpilio mokytojų instituto direktorė. Po kalbų koncertinė dalis. Scenoje pasirodė Daugpilio gimnazijos moksleivių choras. Sugiedojo Lietuvos himną, sudainavo keletą latviškų dainelių. Mok. Kruminš meniškai išpildė su smuiku muzikalinį dalykėlį. Paskiau scenon lipa ekskursantų chorelis.

Po to buvo iškilminga vakarienė. Pabiro susipažinimai, atviros kalbos ir linksmi pasipasakojimai. Po vakarienės daugpilietės salėje sušoko keletą tautiškų šokių, po kurių tęsėsi mišrūs šokiai ir žaidimai. **Svečiai džiaugėsi ir žavėjosi gražiu užėmimu ir sugebėjimu nuoširdžiai visus nuteikti.**

Kitą dieną lankėme miestą.

Galop, aplankę įžymesnes vietas, ekskursantai grįžo Daugpilio gimnazijon. Čia dar pavaišinti ir palinksminti vėl su gėlėm ir maršais palydėti, paliko simpatingą Daugpilį.

TAIP, KULTŪRA TURI LAIMĖTI

(Atsakymas „Ateities“ Redakcijai)

Kai šakės, šluotražiai, ožiai
gal šiandien nešti mus lengvai,
tai, kas negal pakilt aukštyn,
tam smukt reikės tikrai žemyn.
Faustas, 217 p.

Taip, mes gerai žinome, kad kultūra turi laimėti, tačiau vis dar tebematome įkyrėjusį tūpčiojimą vietoje, užuot energingai mūsų brolių latvių pavyzdžiu stoję kovon su visomis negerovėmis.

Ypač skaudu, kad panašaus sporto mėgėjų atsiranda ir tam tikroj moksleivijos daly... Jų spaudoj dažnai užtinkame pasigailėtinų bandymų pajoti ant kultūriškai ir pozityviai nusiteikusios moksleivijos sprando. Norėtume tikėti, kad tat daroma tiktai dėl vaikiškumo, nesubrendimo, nes gi jie ir iš tikro dar tik kūdikiai, deja, išdykę kūdikiai...

Iš tikro, ir mes nesuprantame, kodėl „kartais žmogus išauga tokios kuprotos dvasios, amžinai skelbiąs kovą tam, kas pozityvu ir vertinga, graužiąs kitus ir save kartu“. (J. Grušas, Karjeristai, 250 p.). Todėl moksleivija, būdama dar jauna, sveika (iš gyvenimo nesukuprinta, karštai pritaria ir pritars kiekienam energingam žingsniui, sveikins kiekvieną žygį, tautos garbei ir gerovei atliktą. Ta prasme reikia aiškinti ir nepaprastą jos entuziazmą F. Vaitkų sutinkant...

Nepavydėkime vieni kitiems. Tegu visi dirba. Nuo to mūsų kultūrinis gyvenimas tik pagyvės.

Esame jauni ir kūnu ir dvasia. Mes drąsūs, pilni inicijatyvos ir kūriamai nusiteikę. Eisime ir ryšimės viskam, kas tik mus kvies ir kur matysime darbą, kūriamąjį sugebėjimą ir tikrą jėgą. Mus težavi tik veiksmas, ne žodžiai. Šūkavimai, tušti, be tikėjimo, tesukelia tik pasigailėjimo šypsulį ir nepasitikėjimą. Mūsų šūkis — dirbti, kovoti dėl Lietuvos! Toks yra moksleivių rokiškėnų credo!

Aldra

LAIŠKAI IŠ ROKIŠKIO

Praeitą kartą buvau rašęs kad, jei kūrybinio bendradarbiavimo linkme bus einama, gal teks ką nors linksmesnio ir džiuginančio pranešti. Būtų perdrąsu tvirtinti, kad esama gerėjimo žymių, tačiau negalima tyliai praeiti pro šalį, nepažymint 2-jų svarbių įvykių rokiškėnų moksleiv. gyvenime, daugiau ar mažiau turėjusių įtakos jų kūrybinei nuotaikai. Džiugu pažymėti, kad abu veikė pozityviai ir skatinančiai. Tai buvo ekskusija į Daugpilį ir F. Vaitkaus atsilankymas Rokiškyje.

— 1935. X. 17. vainikais išpintas ekspresas atvežė iš Panevėžio mūsų

mylimąjį Atlanto nugalėtoją Feliksą Vaitkų ir jo malonią žmoną į Rokiškį. Gimnazija nuėjo organizuotai su savo orkestru ir dainomis. Mergelės nešėsi dideles puokštes gėlių, vyrai raudonas jurginų galvas palto atlapuose. Paskui viskas krito p. Vaitkams po kojų. Ir margos mergelių puokštės, ir gražūs, sesučių dovanoti, jurginai.

Vakare buvo iškilmingas sutikimo posėdis. Didelė kino salė pilna žmonių. Kalbėjo — sveikino visi žymieji Rokiškio visuomenės veikėjai. Į kalbas atsakė F. Vaitkus. Papasakojo apie savo kelionę, nuotaiką viršuj Atlanto ir Lietuvoje. Bijąs, sakė, Lietuvoje nuo vaišių numirti! Daug plojome, šaukėme valio! Simpatijos p. Vaitkui tą dieną pašoko 100%. Visuomenė įteikė dovaną. Pabaigoj gimnazijos choras sugiedojo keletą dainelių.

Kitą dieną dar jaunesniu entuziazmu Atlanto Nugalėtoją priėmė gimnazijoj.

Rokišky p. Vaitkai aplankė gražią gotiko bažnyčią, mokyklas, įstaigas ir kitas žymesnes miesto vietas. 17 val. 27 m. ekspresu išvažiavo į Klaipėdą.

— X. 19. įvyko antrasis bendras literatų susirinkimas. Klausytojų, kaip ir paprastai, prisirinko nemaža. Gaila tik, kad kartais net perdaug linksmai nusiteikę... Mok. p. An. Krasnickaitė skaitė apie kritiką. **Margarita Šulcaitė** paskaitė romantiško pobūdžio novelę iš jaunučio menininko gyvenimo, **Balys Serevičius** kelis eilėraščius ir **Bronius Kulys** realistišką novelę: „Onytė ir Genytė“ — psichologiškai išvystytą kaimo vaikų gyvenimo ir charakterių vaizdelį.

Susirinkimas praėjo labai geroj nuotaikoj.

Sveikintini ir tėvų komiteto nutarimai įrengti gimnazijoj užkandinę ir įvesti mergaitėms namų ruošos pamokas. **A.**

SKUODAS

— Skuodo vidurinė mokykla pamažu ruošiasi priimti gimnazijos teises ir vardą, kuriuos tiki gauti jau nuo ateinančių m. metų pradžios. Į tai atsižvelgiant, šiemet jau pradėtas mokytojų pertarkymas. Kol kas, pakeitimų padaryta nedaug, bet už tai jie reikšmingi.

— Visų moksleivių simpatijas pirmiausiai užkariavo naujas lietuvių (III ir IV kl.) ir lotynų (V ir VI kl.) kalbų mokyt. p. Petras **Sūdžius.** Kartu jis yra ir žinomas spaudos darbuotojas (kaipo toks — vienintėlis iš mūsų mokytojų). Reikia tikėtis, kad jis prikels iš miego lig šiol gerokai apleistą mokyklos gyvenimą ir išjudins moksleivius iš buvusio apsnūdimo. Laukiame ir tikimės!

— Daug gyvumo į gimnazijos gyvenimą įnešė ir naujai atkeltas paišybos mok. p. Eugenijus **Moisiejevas,** „Regimosios vaizduotės ugdymo metodikos“ autorius.

— Negalima tylomis praeiti ir pro vieną pamoką, kurią aukštesniosios klasės praminė „Babelio bokšto statymu“. Mat, tenka mokytis iš tokio vadovėlio: „Kratkaja nemeckaja gramatika... für russische Schulen“. Ir tos pamokos metu klasėje skamba net trys kalbos: lietuvių, rusų ir vokiečių... Gaila tik, kad paskutinės dvi beveik niekam nesuprantamos...

Catilina

X. 4 d. išleidome savo mylimą mokytoją p. J. Ramanauskaitę. Jos palydėti į stotį susirinko daug mokinių. Mokinių atstovai — A. Vaitkutė ir St. Razmus — įteikė puokštę gėlių, kaipo nuoširdžią padėką už pedagoginį darbą.

Dar trims mokytojams p. Urbiečiui, p. Barkauskui ir p. Karkliui iš Skuodo išsikėlus, gavome naujus mokytojus: ponią Mockevičienę, p. Sūdžių ir p. Moisiejevą.

Atėna

ŠAKIAI

— X. 8. atsisveikinom savo gerąjį kapelioną kun. J. Adomaitį. Tą dieną, penktos pamokos metu, gimnazija surengė jam išleistuves. Direktorius atsisveikino gimnazijos vardu, kartu palinkėjo uoliam darbininkui ir naujose pareigose — (Vilkaviškio vyskupijos sekretoriaus) laimės. Mokytojų vardu atsisveikino p. mok. Stočkus, mokinių — Kasperavičius ir Striūpavičiūtė. Kapelionas gi pasižada nenutraukti ryšių su moksleivija ir stengtis jai padėti visame kame.

Nors gerb. kapelionas šakiečius moksleivius auklėjo tik 2 metus, spėjo įsigyti simpatijų — ne tik palankumo, bet ir meilės moksleivijos ir visų šakiečių tarpe. Net ir „šaltesnie-

ji“, o kai kur „karštieji“, jį mini su pagarba. Kun. Adomaičio sumanymu gimnazijoj įsteigtas katalikiškojo moksleivių jaunimo sambūris — Mald. Apašt. Be to, jis — didelis „Ateities“ draugas ir rėmėjas.

X. 10. Literatai su imponuojančiu pirmininku J. Pavalkiu priešaky padarė extra sus-mą. P. mok. B. Stočkus papasakojo apie žymesnius, pasaulinio masto rašytojus. P. Gailiūnas skaitė savo novelę, sukėlusią aliarmą Šakių „rašytojų“ (panų) tarpe; pasirodė naujas „rašytojas“ J. Riauba, o J. Pavalkis davė novelę. Literatams praktiškų pastabų davė p. mok. Dragūnaitė. Girdėt, literatai surengs Jakšto minėjimą.

Literatų laikraštėlis — leidinys „Žingsniai“ išeis apie lapkričio vidurį. Jam raštai plaukia. Eina parengiamieji darbai „spaustuvėje“ ir kitur.

S. O.

Kor. P. A.

Kai kurių įsitikinimų moksleiviuose visados yra tam tikro entuziazmo pasidarbavimui kitų gerovei. Pas šakiečius visados tas buvo pastebima.

Pirmojo Pasaulio Lietuvių Kongreso metu iškilo sumanymas labiau suartinti išeivijos ir nepriklausomosios Lietuvos jaunimą. Tam tikslui pasiūlyta populiarinti susirašinėjimą laiškais. P. Naliaika paskelbė „Ryte“ adresų. Į tai tuoj reagavo jaunieji moksleiviai. Jie parašė kolektyvų laišką Sao Paulo Dr. Vinco Kudirkos mokyklos mokiniams Brazilijoje.

Po laišku pasirašė per 20 moksleivių.

Ta pačia proga, per DULR, tos pačios mokyklos mokiniams išsiųsta 110 egz. įvairių knygų bei laikraščių. Juos suaukojo taip pat moksleiviai. Malonu čia juos išvardinti: 1) P. G. paaukojo 4 egz., 2) Elena Stankevičiūtė VII kl. — 20 egz., 3) Petras Gailiūnas — 5 egz., 4) Žv. Sk. — 51 egz., 5) Ona Laurynaitytė V kl. — 24 egz., 6) Anelė Vyšniauskaitė VI kl. — 3 egz., ir 7) Antanas Gudaitis VI kl. — 5 egz.

Šį moksleivių žygį tenka pagirti, ir paskatinti patiems imtis iniciatyvos panašiems dalykams.

ŠIAULIAI

Suvažiavusios po atostogų moksleivės rado naują kapelioną, kun. Marcinkų, kuris, kiek apsipratęs naujoje vietoje, susipažinęs su moksleivėmis, tvėrėsi darbo. Nudžiugo mokinės, sulaukusios tokį veiklų, energingą kapelioną.

X. 5 d. įvyko VIII klasės vakaras, į kurį atsilankė nemaža svečių. Programa buvo atlikta puikiai. Ypatingai gražiai padainavo **D. Vaitiekaitytė** „Visur tamsu, visi jau miega“.

Literatūros mėgėjų būrelis sparčiais žingsniais žengia pirmyn. Šiais mokslo metais įvyko jau trys susirinkimai. Daug atsirado mėgėjų rašinėti. Reikia, pastebėti, kad jų tarpe yra ir tokių, kurios moka gan gerai plunksną valdyti.

Per paskutinį susirinkimą nutarta suruošti literatūrinį vakarą ir koncertą. Manoma, į jį pakviesti poetų.

Greitu laiku pasirodys pirmasis literačių laikraštis.

Žibutė

ŠVĖKŠNA

— „Ąžuolas“, kurio naująją valdybą sudaro **J. Pričinauskas** — pirm., **St. Petrošius** — sekr. ir **A. Pareigis** — ižd., jau sušaukė du visuotinius susirinkimus ir kartu su gimnazija suruošė „15 m. Vilniaus pagrobimo“ minėjimą, pastatydamos P. Vaičiūno „Sulaužytos priesaikos“ pirmąjį veiksmą.

X. 19. įvykusiame susirinkime, p. mok. **J. Daniusevičius** skaitė paskaitą „Interpretacija estetiniame išgyvenime“, **St. Miknius** VIII kl. — referatą: „Civilizacija ir institucijos“, **T. Poška** VI kl. — „Jurgaičių piliakalnio padavimą“. Be to padeklamuota porą eilėraščių. Žada greit pasirodyti ir „Ąžuolo“ laikraštėlis. Pavyzdingiausiam ąžuoliukui paskirta premija. Nesant literatūrų būrelio, „Ąžuolo“ susirinkimuose bus recenzuojami naujesnieji lietuvių literatūros kūriniai.

X. 20. įvyko Jakšto 75 m. sukakties minėjimas. Minėjimą atidarė p. direktorius Pr. Samulionis, nurodydamas, kodėl mes Jakštą minime. Paskui **St. Miknius** (VIII kl.) supažindino su Jakšto gyvenimu, p. mok. J. Drazdauskas skaitė paskaitą „Jakštas — matematikas“, **V. Petrikas** (VIII kl.) „Jakštas — kritikas“. Be to, padeklamuota keletas Jakšto eilėraščių ir nutarta jubiliatą pasveikinti.

Kone kas vakarą yra skaitykla ir radio. Laikraščių yra neperdaugiausia, o ir tų pačių sunku gauti, nes pirma perskaito „skaityklos direkto-

rius“ ir jo geradariai. Iš moksleivių laikraštėlių yra „Ateitis“, „Ateities Spinduliai“ ir ypač daug žaliuoja „Jaunųjų Lietuvų“. Daugiausia mokiniai skaityklon susirenka pasiklausyti muzikos o kai kurie net pamokas ruošia.

Aitvaras

ŠVĖKŠNA

Eždžion-Tekš vasaros atostogoms linkėjo, kad stagnacija prasmegtų. Nutarėme iš jos išsilaisvinti. Ir, žinotumėt, kaip gerai pasijutom be jos. Iš to džiaugsmo net į Kauną nuvažiavome. Mes, žemaičiai, mat, rimtais dalykais įdomaujamės, tad ir važiavome į žemės ūkio parodą. Buvome nedaug, tik 10 mokinių. Mums vadovavo mūsų mylimas mokytojas p. St. Rudys. Apžiūrėjome parodą, muziejus, buvome operoj, kine. Žinoma, jokiu būdu neužmiršome nueiti į Pienocentrą. Visur buvo labai gera, tik grįžtant konduktorius nukrapštė nuo trečiosios lentynos.

Išgirdome, kad netoli mūsų važiuos Vaitkus. Sumanėme pamatyti Atlanto Nugalėtoją. Vieni pėsti, kiti važiuoti nukakome į Kukorų stotį, esančią nuo Švėkšnos 12 klm. atstume. Pamanykite, ar mes ne pasiryžėliai? Apypylėme gėlėmis vagoną, pasveikinom, parodėm vokietininkams, kaip mes mokame pagerbti savo didvyrius ir grįžome atgal.,

— Mes labai patenkinti nauju muzikos mokytoju p. Leškevičium. Choro metu nebegalima žirnių valgyti, kaip kadaise buvo.

Žemaičių laumė

TAURAGĖ

Kapeliono sumanymai

Mokslo metams prasidėjus, kapelionas kun. Br. Barauskas, norėdamas apie mokinius šiek tiek daugiau žinių turėti, auklėjimo sumetimais, išdalino mokiniams lapelius, kuriuos prašė užpildyti. Lapeliuose minimi šie klausimai: kada mokinys gimė, kokia yra jo šeimos sudėtis, ar vienas miega, kokius laikraščius skaito ir kokią profesiją norėtų pasirinkti. Mokiniai su noru juos užpildė. Tuojau pasigirdo daktaro, kunigo, profesoriaus, mokytojo ir kitų užsiėmimų linksniavimas. Nuo tada mokykla jau turi „daktarų“, „kapelmeisterių“ ir laisvųjų profesijų bei pažiūrų žmonių.

Neteisingi priekaištai

Į anksčiau paduotas žinias tuojau reagavo „Lietuvos Žinios“. „Lietuvos Žinių“ korespondentas išsišokęs prasitarė, jog tai savotiškas išsigalvojimas.

Tenka pastebėti, jog tas korespondentas L. J. yra visai ne mokinys. Jis tiktai kitų iliuzijomis savo faktus remia.

„Ateities“ žurnalo „vaisiai“

10-me „Ateities“ numery Tauragės Valdž. Aukšt. Komerc. mokyklos mokinių „Mokslo, meno ir literatūros“ būrelis kiek pajuokiamas už jo „nuopelnus“. Tačiau dabar reikia kitaip kalbėti. P. mokytojo J. Štuopio iniciatyva spalių mėn. pradžioje buvo sušauktas visuotinis susirinkimas. Naujasis aparatas daug žada, ypač dideliu septintokų užsimojimu dirbti.

Čiurlionio minėjimas

Spalių m. 19 d. minėjome M. K. Čiurlionį. Programą išpildė mokytojai. Muzikos mok. J. Strolia papasakojo Čiurlionies biografiją.

Apie Čiurlionį, kaipo tapytoją, papasakojo paišybos mok. Varanka. Jis parodė keletą paveikslų kopijų ir paaiškino jų tiesiogines ir alegoriškas reikšmes.

Sveikame kūne — sveika siela

Be žaidimų per gimnastikos pamokas pas mus žaidžiama labai daug po pietų. Krepšiasvydžio mėgėjai kviečiasi kitų miestų mokyklų komandų ir kitur važiuoja.

20. X. mokyklos rinktinė lankėsi Šiauliuose ir žaidė draugiškas rungtynes su berniukų gimnazija. Buvo smarki kova. Rungtynes laimėjo šiauliškiai santykiu 20:22. Reikia pažymėti, jog laimė krypo jų pusėn nulankstytų krepšių dėka.

Laukiame revanšo.

Narūnas

UTENA

— X. 13. Buvo šaulių manievrai. Manievruose dalyvavo ir vyresniųjų klasių mokinių būrelis.

— X. 20. Tuojau po mokinių pamaldų įvyko gimnazijoj kun. kap. dr. L. Lukošiūno paskaita apie vysk. K. Paltaroką.

— X. 20. Įvyko stalo teniso turnyras. Pirmąją vietą laimėjo **Dapkus** (VII kl.), o antrąją — **Lelėnas** (VIII kl.).

— Šiemet, nuo pradžios mokslo metų, prieš tikybos pamokas kalbama „Sveiką Marija". Taip pat kas sekmadienis būrelis mokinių artinasi prie Dievo Stalo. Tai reiškiniai didesnio religinio atgimimo.

— Vartant „Ateities" psl., matosi, kad iš kitų gimnazijų vistik nemažai parašoma apie vietos mokinių gyvenimą. Uteniškiai tuogi nepasižymi ir todėl gal kai kam atrodo, kad Utenoje nėra nė vieno „Ateities" skaitytojo, arba, kad visi uteniškiai ir uteniškės paskendę dienų pilkume, be pamokų rengimo, daugiau nič nieko ir nedirba. Aišku, taip manantieji apsiriktų: jaunai, sveikai dvasiai (o jos uteniškiams netrūksta) apsiriboti keturiomis sienomis ir tik mokymusi — sunku... Ji laisva...

— Uždarius Užpaliuose vidurinę mokyklą, beveik visi „viduriniokai" sugūžėjo į Uteną. Todėl 4-ta ir 5-ta klasės perpildytos. Apskritai, gimnazijoj mokinių skaičius šįmet rekordinis — netoli pusketvirto šimto dūšių. „Viduriniokams" sako truputį sunkiau esą naujose sąlygose.

— Daugiau apie save teparašo tikrieji „raudonųjų rūmų" sūnūs ar dukters. Čia ir rašoma, kad tai padaryti jie neužmirštų.

Vaidilas

VILKAVIŠKIS

Eucharistininkai gyvuoja!

Pasiskirsčius būreliais, darbas eina pilnu tempu. Susirinkimuos skaitomi referatai, novelės, eilėraščiai ir kit. Po referatų vyr. klasių būreliuos kyla įdomių ir naudingų diskusijų. Žinoma, toks referatas duoda dvigubos naudos. Be galo malonu, kad kiekviename susirinkime kapelionas paruošia vis naują ir įdomią, kino paveikslais iliustruotą, paskaitą. Pradedama galvoti apie vakaro suruošimą, apie metinę brolijos šventę, apie tradicinę agapę.

Literatų fronte

Būrelio veikimas sukamas nauja vaga. Pereitais metais susirinkimuos buvo daugiausia nagrinėjami tie autoriai, kurie lukštenami ir literatūros pamokų kurse. Rašomieji referatai, rengiamieji teismai sukosi irgi apie juos. Šiemet visas dėmesys krypsta į jaunuosius rašytojus. Būrelyje ir visoje gimnazijoj jais gana didelis susidomėjimas.

— X. 6. įvyko antrasis literatų susirinkimas. Sveikintinas reiškinys, kad į jį atsilankė gana nemažas skaičius aukštesniųjų klasių moksleivių. Po **K. Bradūno** referato „Optimizmas ir pesimizmas A. Miškinio lyrikoj" kyla įdomios ir aštrios diskusijos. Vieni kovoja už pesimizmą, antri už optimizmą. Galų gale laimi pesimistiškieji. Savo kūrybas skaitė: **K. Bradūnas** ir **E. Danisevičiūtė** eilėraščių, o **J. Švabaitė** ir **B. Kriaučeliūnas** po novelę. Po novelių vėl ginčai. Kritikuojama novelių stilius, kompozicija ir kit. J. Kossu-Aleksandravičiaus eilėraščius deklamuoja **J. Danskevičius.** Gale **P. Žilinsko** „Karjeristų" recenzija. Apskritai, šįmet būrelio susirinkimuos jaučiama visai kitokia dvasia: nėra to nedrąsumo, nesveiko kuklumo, o viskas gyva, energinga, drąsu.

X. 20. vakare salėj suskamba dar lig šiol gimnazijoj negirdėta muzika. (Kaip tą griežimo instrumentą tikrai lietuviškai pavadinti, nežinau, o vilkaviškiečiai jį pakrikštijom „grojimo traktorium"). Literatai ruošia vakarą! Programą parinko gana įvairią ir nenuobodžią. **K. Bradūnas** skaito referatą „Jauniausioji mūsų lyrika", **E. Danisevičiūtė** novelę „Bedarbio sūnus", **J. Švabaitė** feljetoną. Tikrai meniškai **E. Kapteinytė ir A. Bendoraitytė** padeklamuoja Bern. Brazdžionio, J. Kossu - Aleksandravičiaus ir A. Miškinio eilėraščių. Savo eilėraščius skaito **E. Danisevičiūtė, J. Faktarovskis** griežia smuiku, o **J. Jackevičiūtė** skambina pianu.

Šokiams baigiantis, atsiranda visai nelauktas programos papildymas: išeina specialus vakaro laikarštis „Špilka", kuris visus, net ir tuos, kurie jos buvo įgelti, prajuokino ligi ausų.

Jau galutinai apsispręsta lapkričio 16 d. Vilkavišky suruošti didelį literatūros vakarą ir persikviesti iš Kauno šiuos moksleivių mėgiamus rašytojus: Bern. Brazdžionį, Kazį Zupką, Liudą Dovydėną, Nelę Mazalaitę ir kai ką su paskaita.

K. Vilkapis

Apžvalga

Veda V. Valentinas

Šis tas apie mūsų mokyklas

Pirmoji aukštesnioji mokykla Lietuvoj buvo jėzuitų įsteigta Vilniuje 1570 m. Nepriklausomoj Lietuvoj seniausia yra Kėdainių gimnazija, kuri Kristupo Radvilos buvo įsteigta dar 1625 m.

Pirmaisiais nepriklausomo gyvenimo metais Lietuvoje buvo 38 aukštesniosios m-los. Pilnų gimnazijų su aštuonių klasių programa tebuvo tik 6: 2 Vilniuje, 3 Kaune ir 1 Šiauliuose. 6 gimnazijose veikė 5 klasės, visose kitose po 3 ir 2. 1935 m. pradžioje Lietuvoje jau buvo 53 aukštesniosios bendrojo lavinimo mokyklos. Iš jų 23 yra valdžios ir 30 privatinių. Visose tose mokyklose dirbo 981 mokytojas. Mokinių buvo 15.389. Į tą skaičių neįeina dvi to paties tipo suaugusiems gimnazijos su 247 mokiniais.

Specialių aukštesniųjų mokyklų 1935 m. pradžioje buvo 30 su 4132 mokiniais. Tame skaičiuje 7 mokytojų seminarijos su 496 mokiniais. Seminarijose, kaip žinome, veikė tik paskutinieji kursai.

Bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų 1935 m. pradž. buvo 52, kuriose mokėsi 5.172 mokiniai. 1935—36 mokslo metų pradžioje 9 vidur. mokyklos buvo uždarytos, kitose panaikintos pirmosios klasės. Tokiu būdu eina natūrali jų likvidacija. Vietoj uždarytų bendrojo pobūdžio mokyklų, bus steigiamos specialių mokslų mokyklos.

Specialaus pobūdžio vid. mokyklų ir žemesniųjų žemės ūkio mokyklų 1935 m. buvo 140, kuriose yra 5.122 mok. Tos rūšies mokyklų 1930 m. buvo tik 58, ir jas lankė 3.258 mokiniai.

Visų tipų aukštesniąsias mokyklas 1935 m. pradžioje lankė 30.202 mokiniai.

— Visose mokyklose labai susikaupusiai ir širdingai buvo paminėta spalių 9-toji. Buvo ruoštos paskaitos, skaityti kūriniai, bendrai dalyvauta pamaldose ir platinti Vilniaus pasai bei ženklai.

— Raseinių ir Rokiškio korespondentams korespondencijų konkurse 10-jo nr. darbai vis tik bus įskaityti. „Kaltininkai", žinoma, rokiškėnai.

Feljetonų konkursas

jau baigėsi. Visus atsiųstuosius darbus peržiūrėjusi jury komisija, kurią sudarė rašyt. **J. Grušas, Myk. Linkevičius** ir „Ateities" Redaktorius **Kazys Zupka,** nusprendė pirmąją premiją paskirti

A. Jakubaitytei
antrąją —
Stasei Vanagaitei
trečiąją —
Broniui Kuliui

A. Jakubaitytė gauna Žemaitės raštų I ir II tomus, St. Vanagaitė — Žemaitės raštų III t., ir Br. Kulys — V. Krėvės raštų I t.

Katalikų Veikimo Centro Konferencija. Spalių 10 ir 11 d. Kaune įvyko metinė Katalikų Veikimo Centro (KVC) Konferencija. Konferencijos metu T. Paukštys S. J. skaitė paskaitą apie katalikų darbus Vakarų Europoj, T. Petrelevičius S. J. apie uždaras rekolekcijas ir dr. A. Maceina apie tautiškąjį momentą katalikų veikime. Paskaitą dar papildė prof. Dovydaitis, pareikšdamas vertingų minčių dėl religijos ir tautiškumo.

Į naująją KVC Vyriausią Valdybą išrinkti: J. E. vysk. Matulionis, prof. Pr. Dovydaitis, dr. Pr. Dielininkaitis, kun. dr. St. Ūsoris, gyd. L. Ragaišienė ir dr. A. Maceina. Vyskupų konferencija į vyriausią valdybą paskyrė dar šiuos asmenis: prof. kan. Pr. Kūraitį, p. A. Sereikytę, kun. V. Mieleška, dr. J. Leimoną, dr. Ig. Skrupskelį

ir gyd. J. Balčiūną. Dvasios vadu — kan. P. Degelį.

Šiaip Konferencija praėjo su dideliu pasisekimu ir visi išsivažinėjo su pakelta nuotaika.

Konferencijos metu buvo surengta įdomi katalikų spaudos paroda. Parodos tikslas buvo mūsų Kat. Akcijos vadus supažindinti su labai gausia svetimomis kalbomis katalikiškąją literatūrą. Buvo išstatyta įvairiomis Europos kalbomis daugybė laikraščių, žurnalų ir knygų. Daugiausia buvo prancūzų, vokiečių, italų ir lenkų kalbomis. Paroda sukėlė nemažo susidomėjimo.

Baigiamas Vytauto Didžiojo Muziejus. Jau seniai užsitęsusi Vytauto Didžiojo Muziejaus statyba eina prie galo. Šiais metais buvo norėta visai užbaigti, bet dėl lėšų stokos galutinas vidaus įrengimas bus atliktas tik kitais metais. Šiuo metu baigtas išorės tinkavimas ir nemaža atlikta aikštės žemės planavimo ir grindimo darbų.

Įdomūs skaičiai apie katalikų misijas. Katalikų tikėjimą pagonių kraštuose platina 12.952 kunigai, 5100 brolių, 28.112 seserų vienuolių, 51.507 katechistai, 35.678 mokytojai ir 25.684 krikštytojai. Misijų kraštuose yra 7500 kunigų, kilusių iš vietinių žmonių. Misijonieriai išlaiko 692 ligonines, kuriose per metus gydosi apie 300.000 ligonių; 1840 prieglaudų, kuriose priglaudžia apie 82.000 vaikų ir 11.300 senelių.

Stepas Vykintas „J. L." pasiteisino, tačiau tas pasiteisinimas dar reikalauja štai kokių pastabų:

1. Kam p. S. V. „Pastabose" slapukų ieško? Juk jam, kaip žurnalistui, manau, turėtų būti žinoma, jog laikrašty pastabos, jei jos nepasirašytos, visada yra redakcijos. Negi redaktorius po kiekviena pastaba dėlios savo pavardę.

2. Psichologiška, kad žmonės labiau susijaudina, ne kada jiems tiesą į akis pasakai, bet kada jų veidą nori kauke apmauti. Nes p. S. V. iš jo „klierikalais" pavadintų rašytojų neduos nė fragmento, kurs „klierikališkas" būtų. O jei p. S. V., tokiais vardais vadindamas rašytojus sakosi skirstąs literatūrą socialiniu etc. požiūriu, tai viena aišku, kad jam pirmoj vietoj vis dėlto terūpi demagogija, nes nuoširdūs žmonės niekada nesipravardžiuoja.

3. Nejau p. V. S. taip mažai tepažįsta palyginti neplatų Lietuvos gyvenimą, jog be anketų negali žinoti, kurie rašytojai populiaresni. Dėl visko patartume prisiminti ir „Literatūros gražuolės" konkursą.

4. „Ateitis" toli gražu nemano, jog kas lietuviškai parašyta, jau kupina lietuviškos dvasios, nes gi ji pabrėžė, jog V. Alanto „Gaisras Lietuvoje" (kurs, be abejo, nežydiškai parašytas) buvo toks svetimas lietuviškajai dvasiai, o tačiau ir čia, atmetę „optimizmo" tendencijas, rastumėm liet. dvasios.

„Ateities" Redakcija

Drebulės ir k. autoriui. Šiuokart vis dėlto eilėraščiais nepasinaudojome. „Drebulėj" daugoka dirbtinumo ir maža jausmo — išgyvenimo. Forma būtų gera. Antrasis jau geresnis, bet savo idėja ir mintimis neįdomus. Kitą kartą tikimės spausdintų sulaukti.

B. Balaišiui. Pats eini į tikslą. Tačiau dar reikalinga nugalėti vieną nemažą aistrą, vengti prikimšti į eilėraštį begales idėjų ir minčių. Turi būti vientisumas, sąryšys, minties plaukimas. Štai, kad ir „Mylėjime": pirmojoj eilutėj — balandžiai, antrojoj — meile šypsojusios akys, trečiojoj — rugiagėlės ir ketvirtojoj — remunės. Reiškia: tuose keliuose žodžiuose kiek daug vaizdų, nesurištų, taip sau tik sustatytų. Juk gyvoje kalboje šitaip mes nekalbame. Gi eilėraštis turi būti taip pat gyva kalba, tik dar graži, įdomi kalba. Visai jau kitoks „Žodžiai rudeniniai". Juos dedame.

Vl. Čaikauskui — „Karčios šaknys, saldūs vaisiai", gero stiliaus darbas, bet per bendras, kiek pamokslišKas, o minimi faktai labai jau nuvalkioti. Gal kuriuo kitu klausimu parašytumei.

Linui. Forma pakenčiama, bet sakiniai jau seniai kitų išsakyti.

Rimui. Paties eilėraščiai būtų lyg ir spausdintini, tačiau jų tematika gal per daug siaura, tejdomi autoriui. Tikimės platesnės minties. Plačiau laišku.

Visi, kurie vėlinių proga rašėte, per vėlai Redakcijai atsiuntėt.

Kazys Zupka. BALSAS ŽEMEI. Lyrika. Išleido Sakalo b-vė. 2 lt.

Jau ne pirmą kartą Zupka prašneka į mus. Dažnai teko jį girdėti susirinkimuose ir literatūriniuose vakaruose, kur paprastai jį lydėdavo gyvas klausytojų susidomėjimas. Ir iš tikrųjų, apie Zupkos eilėraščius galima drąsiai pasakyti, kad jie įdomūs. Tai matyti ir iš šios, ką tik atspausdintos knygos. Visų pirma: Zupka neverkšlena, nesiskundžia, kaip kai kurie mūsų poetai, nedaro savo sentimentų kūrybos objektu. Čia jis darosi visuomeniškas, paliečia visas aktualias gyvenimo puses ir problemas. Kalba atvirai ir drąsiai. Turi aiškias mintis ir žino, ko nori. Pati knygos antraštė — **Balsas žemei** — nusako kūrybos pobūdį ir dvasią. Kaip gi ir būtų kitaip?! Žemė, tiesa, vietomis yra purvina, bet dažnai graži, masinanti. Zupka jaunas — įsisiūbavęs, įsibėgėjęs į gyvenimą. Toji meilė ir prisirišimas prie gyvenimo todėl jaučiama daugelyje jo eilėraščių, bet entuziazmas pasireiškia tik pirmajame — Viešpačiai. Tai yra lyg preliudija, paleista visais registrais:

Akis — gyvenimui!
Rankas — gyvenimui!
O širdį — vėjam keturiem!
Čia visa mūs pačių bus lemiama —
Audras mum stumt ir suturėt!
(6 psl.).

Tai yra lyg kokia odė jaunystei, pilna dinamizmo, temperamento. Pasveikinimas žemei! Ir kaip jis tą žemę myli, kaip gėrisi gyvenimu! Gamtos grožis, karšti žiedų garai užlieja jo sielą, jausmas jį svaigina.

Išeini į girią — pumpurėlis gvildos.
Tai žinotum, Dieve, kas aistra gyvent.
Ir tą norą žemėj amžinai palikti,
Gal tik tu suprasi, gal tik tu nebent.
— — — — — — — — — —
Išeini į lauką — sunkios varpos linksta
Ar suprasi, Dieve, kaip numirt sunku.
Kuo pakeisi žemę kvapnią ir derlingą,
Kuo pakeisi laimę iš visų laukų?
(28 psl.)

Šitokia žemės meilė yra perdėm jaunatviška ir sveika. Kam čia dejuot, jei taip visur gera, malonu — „Kam gi pasakysi, kaip gyvent gražu". Štai, šitokio optimizmo mums ir reikia. To mes jau seniai laukėm iš nevieno poeto. Tiesa, Zupka žino, kad žemė — dar neviskas, bet jam jos vistiek gaila; jis net nežino, kuo ją būtų galima pakeisti. Ir pagaliau, ar šitas pasaulis su savo grožiu nėra atspindis ano didžiojo dvasios kosmoso? Kamgi pagaliau tos visos gėlės, tas jausmas, tie kvapnūs pumpurai, jei ne žmogui? Kam gi? Zupka, žinoma, čia nefilosofuoja. Jis čia, kaip ir kituose eilėraščiuose, daugiausia operuoja vaizdais — vaizdų „filosofija". Už tai ji yra daug sultingesnė, gyvenimiška.

Apskritai, beveik pusė visų eilėraščių yra visuomeninio pobūdžio. Jo žvilgsnis krypsta į kaimą, į Lietuvos liaudį. Ir čia jau optimizmas staiga mažėja, prasimuša tamsūs debesys. Štai, jo pasikalbėjimas su žirgu:

Juodbėri, versk žemę kietą —
Vargą rankų mano.
Ką darysi, kad ant svieto
mes tik taip gyvenam.
Nuo aušros lig nakčiai tamsiai
vargas vargą veja —
prakaito nebeišsemsi
arimuos nei vejoj.

Iš tikrųjų, ištikimiausias lietuvio draugas buvo ir tebėra — žirgas...

Z. jautri akis pastebi ir socialę nelygybę. O kokia ji biauri: ponų šunes maitinami skanėsiais, o našlaičiai miršta badu. Šias mintis vaizdingai perteikia eilėraštis „Ponia, buldogas ir našlaitis".

— — — — — — — — — —

Ponia nusivedė buldogą
Ir grįžusi vaišins jį šokoladais,
Kakao van Houten.
O tau, šaligatvių našlaiti,
ar bus nors to, kas būtina?

Taip, taip iš tikrųjų yra. Tik gaila, kad Z. čia nepaima stipresnio tono. Juk, jei gėlės, miškai, jei grožis sukelia jame tokią meilę žemei, tai kodėl neužverda jo kraujas matant šitokį vaizdą? O tokių bei panašių vaizdų yra ir daugiau. Zupka juos mato ir jau ryškiau perduoda. Štai Kabare mergaitė.

Tu išteksi juoko
vasarai trumpai,
kai žavėt išmokai
ir juoku tapai

— — — — — — — — — — —

Tu visiem šypsosies,
glusi prie šalies.
Jiem bus mielas šposas
intymiai paliest.

— — — — — — — — — — —

Tipai gurkšnos alų
ir grafiną gers,
gers ir tavo dalią —
jų visų sesers.

— — — — — — — — — — —

Daug visokio ūpo
baras dar matys.
Bet kam bus parūpus
Tavo ateitis...

Čia jau nebėra ko aiškinti. Prieš akis turim menišką šiurpios tikrovės kopiją. Kiek jaunų, žydinčių mergaičių, atvykusių iš sveiko kaimo, žūsta, suvysta miesto baruose?! Ir kam rūpi jų ateitis? — Spekuliantams? Žydams? Moralistams? Tautos elitams? Kam?

Tą patį vaizdą, tik iš kitos pusės, matome eilėraštyje Bulvare. Prieš akis turime išponėjusią kaimo mergaitę.

Nebeliko nė ženklo tavyje,
viską matė vien sodžiaus laukai,
nejauku net pasveikint pavijus —
ką sakyti, perdėm išpuikai.
Ir kas drįstų manyti, jog tujen
buvai, kaip ir mes, purvina,
galvijai, lietus lig Šventųjų
buvo tavo kasdienė duona.
O dabar tau terūpi gusarai,
skrybėlė ir bateliai žali,
tu žinai, kuriam baliuj bus gera,
tu žinai, ką šilkuose gali.

Ot, štai, turime civilizacijos karikatūrą. Tą kontrastą autorius puikiai mato ir dėlto nesigaili karčios ironijos. Žinoma, yra dar daug tokių inteligentų, kurie nesigėdi parvykę į kaimą piaut šieną, rugius ir dalytis menku tėvų valgiu. Malonu todėl klausyt nuoširdžiam lietuviui šių Zupkos žodžių:

Ir gyvenam, sakyt, po senovei,
kaip valiuodami dalgę miškuos,
miestas mūs po savim nepagriovė
ir, tikėkim, savais nerokuos.

Įdomus yra Zupkos meilės gyvenimas. Jis norėtų mylėt, gal ir myli, bet drauge abejoja. Moteryje jis ieško žydrumo, turinio. Bet pagaliau, kas iš to viso?..

Tau mano veidas nepatiko —
tas šalto liūdesio ruduo,
o jei radai eilėse laimę,
sakyk, mieloji, kas iš to?

Taip jau yra— reta moteris supranta gilesnį vyro jausmą. Jai jo suskaudėjęs nuo vidaus pergyvenimų veidas nieko nesako — laimę randa jinai tik žodžiuose. Tenka pastebėti, kad Z. ir meilėje nėra kasdieniškas. Už eilės gražių ir nepakartojamai originalių vaizdų slepiasi gili mintis.

Taip norėtum gyventi — nuo žiedo
lig žiedo,
nuo žiedų lig dangaus:
su rasa, kaip klajone, į žemę nuriedi,
ir kai naktį nualpsi pavargusiam žiede
visa laime tau gaus.
Ir atgal jau sugrįžt' niekada
nebegeistum —
nei už lino akis,
nei už lūpų vyšninių svajonę
nukaitusią
tavo laimės jau niekas čionai
nepakeistų
nė už nieką suvis.

Koks susijautimas su gamta, su žiedais. Norėtųsi autorių net panteizmu įtarti. Prieš žydinčias pievas nublanksta visi žvilgsniai ir... Atvirai pasisako mylįs tik „žydrių akių mergaitę". O tos „žydrios akys" čia charakterizuoja jo jautimą, kuris nėra deganti aistra, bet karštas sielos spinduliavimas.

Mylėjau kožną palaukių smilgą,
bet meile niekas to nepaskaitė.
Meiliai šiandieną mane myluoja

žydrių akių mergaitė.
Kiekvieną dieną žiedai rasoti
iš mano lūpų gėrė įkaitę,
o šiandie mano akim ir lūpom —
žydrių akių mergaitė.

Čia viską pakeičia ir charakterizuoja vaizdai. Paprasti, bet ryškūs. O vietomis pasidaro tikra vaizdų ir žodžių muzika — nuoširdi ir lietuviška. Štai Rudens pasaka:

Paukštės tykiai skrenda,
išskrenda toli,
liūdnas lauko gandas
Lingo lilia li.

— — — — — — — — — —

Skrenda — nepabosta
kaspino kely,
mostas lenkia mostą —
lingo lilia li.

— — — — — — — — — —

Gal už marių kranto
kur toli toli
kas matys jas krentant
lingo lilia li.

Ir šitokia vaizdų simfonija skamba per visą jo lyriką. Jos nuotaika taip lietuviškai artima, taip prigimta. Kaip tik ta pati, kuria mes, jaunieji, šiandie gyvenam...

Tenka pasakyti keli žodžiai ir dėl „Balsas Žemei“ formos. Pirmiausia, čia nejieškoma kažkokių prašmatnybių — imama paezijos formos, kuriomis daugelis naudojasi. Taip pat ir rimai labai vykę, nenuvalkioti; nejieškomi prievarta. Taigi, pasitaiko viena kita silpnesnė vieta, tačiau per vaizdų melodiją ji nelabai nė pastebima. Žinoma, kai kurie eilėraščiai formos atžvilgiu galėjo būti dar daugiau apšlifuoti, patobulinti.

Apskritai gi, Zupkos lyrika gyvenimiška, sklandi, sultinga.

Tikimės, autorius ir toliau eis tuo keliu. Linkėdami jam naujų laimėjimų, pasisekimo, primename Leono Tolstojaus žodžius: reikia eiti ne tiktai tolyn, aukštyn, bet ir gilyn.

B. Laukaitis

KOSMOS, Nr. 7—9. Turiny: **B. Ketarauskas:** Apie laiko skaičiavimą. **V. Morkūnas:** Organinis stiklas. **B. Ketarauskas:** Dangaus kūnų judėjimas besipriešinančioj erdvėj. **Br. Blauzdžiūnas:** Kūno tūrio kitimas šilumos įtakoje. **P. Brazdžiūnas:** Natūralinis ir dirbtinis radio aktingumas. **J. Kuprevičius:** Medžiaga Ukmergės florai tirti. **Pr. Dovydaitis:** Kodėl rudenį medžių lapai nukrinta. **J. Dalinkevičius:** Lietuvos kreida. **B. Ketarauskas:** Iš naujosios astronomijos bei astrofizikos.

Prie šio Nr. eina ir iliustruotas populiarus priedas **„Gamtos Draugas“** už liepos — spalių mėnesius. Jame rašoma — **P. Šivickis:** Paukščių perėjimas. **Pr. Jodelė:** Lyginamojo svorio klausimu. **A. Prielgauskienė:** Labai reta žuvis. **J. Elisonas:** Vieversiai. **Č. Pakuckas:** Kas yra tie kaukspeniai? **V. Kairys:** Vėžlys balinis. **O'Brien:** Žmogaus pozicija beribėj visatoj. **K. Brundza:** Geobotanika, V-jo kongreso mintys ir vaizdai saloje Saaremaa. **L. Vailionis:** Gamta įvairiais metų laikais. **A. Prielgauskienė:** Protoplasmai 100 metų. Elektronų mikroskopas. **Pr. Dovydaitis, E. Jociūtė, K. Šleževičius:** Šis tas apie nepaprastus viesulus Lietuvoje.

A. Vienuolis. MINISTERIS. Sakalas. 224 psl. 3 lt. (Recenzija 12 nr.).

J. Petrulis. PIRMASIS PRIZAS. Šviesos knygynas. 48 psl. 1,20 lt. Dialektologinė dviejų veiksmų komedija.

P. C. Wehrmeister, O. S. B. ŠV. JOANA ARKIETĖ. Trumpas istoriškas jos gyvenimo bei darbų aprašymas. Antrasis leidimas. (Išvertė K. A. Ylius MJC). Marijonų kongregacijos liedinys. 112 psl. 30 cnt.

J. Mičiulis BAŽNYČIOS ISTORIJA. vadovėlis gimnazijoms. Sakalas. 170 psl. 4 lt.

Matas Šalčius. SVEČIUOSE PAS 40 TAUTŲ. Ketverių metų kelionės po Europą, Aziją ir Afriką aprašymas. I dalis. Nuo Kauno iki Atėnų. II leidimas. Spaudos Fondas. 185 psl. 3 lt.

Vienas faktas, kad ši knyga išleidžiama tokiu trumpu laiku jau antrukart, garantuoja jos sėkmingumą.

V. Lapšys. UŽ VISUS, VISIEMS. „Šaltinėlio“ priedas misijų dienai. 32 psl. Marijampolė.

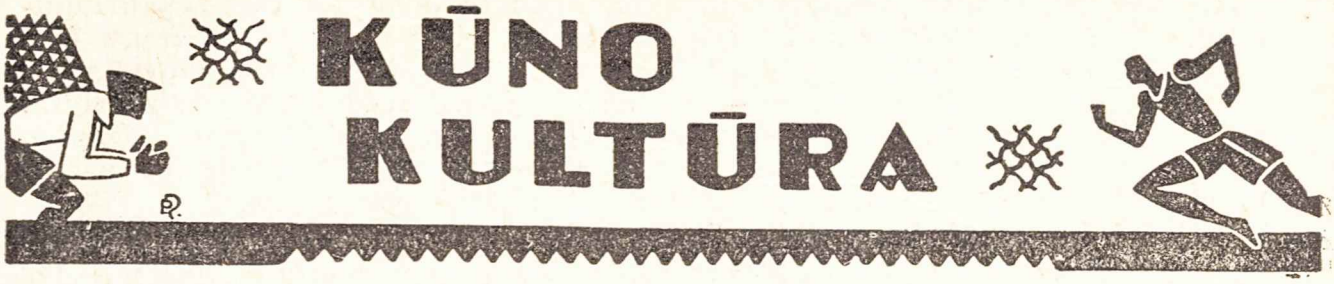

P. Vaitonis

Vasaros dienos baigėsi ir su jomis kartu praėjo pačios sultingiausios sporto valandos. Ruduo savo lytingu ir šaltu oru uždarė sportininkus į namus ir sudarytomis sąlygomis verste verčia laikinai nustoti sportavus. Moksleiviams sporto pertrauka tačiau visiškai nėra reikalinga. Jie, visiems žinoma, negali būti sporto pervarginti, kaip kad kaikurie Kauno sporto klubų sportininkai, kuriems metų bėgyje nuolat tenka rungtyniauti futbole, krepšiasvydy, ledo rituly ir kurie dėl to privalo poilsio ir nuo kaikurios vienos sporto šakos turi atsisakyti, kad pailsėtų. Moksleiviui sportas — būtinas poilsis nuo psichinio darbo, priemonė sutvirtėti fiziškai ir pakelti savo dvasines galias. Todėl suradus tik progų — atiduoti dalį savo laisvo laiko sportui. Šiuo metu, kas turi galimumo pasinaudoti sale ir sporto įrengimais, galėtų žaisti krepšiasvydį arba orasvydį. Didesni individualistai gali užsiiminėti gimnastika, kurios pavyzdžių yra „Ateities" sporto skiltyse jau anksčiau tilpę. Jei kas pageidautų, galima būtų jų ir daugiau duoti. Taip pat metas rengtis smagiajam žiemos sportui —apžiūrėti savo pačiūžas ir pašliūžas ir pasirūpinti tinkamu apsivilkimu.

SPORTO KRONIKA

Lengvoji atletika

Spalių mėn. 13 d. Kaune įvyko lengvosios atletikos sezono uždarymas, per kurį buvo pastatyta nauji 7 Lietuvos rekordai, tik jų daugumas buvo Lietuvoje atliekami pirmąjį kartą, kaip vyrų disko abiem rankom metimas, moterų barjerinis 80 metrų bėgimas ir k.

Sezono užbaigimo proga galime konstatuoti, kad Lietuvoje lengvoji atletika, nors pamažu, bet vis tik žengia pirmyn. Mamone, kad toji pažanga yra didesnio paskutiniųjų metų susidomėjimo tautos kūno kultūros kėlimu vaisius.

Futbolas

Spalių mėn. 20 d. buvo sužaistos paskutinės Lietuvos futbolo pirmenybių rungtynės LGSF — LFLS ir Kovas — MSK. LGSF — LFLS rungtynės baigėsi lygiomis 2:2. Pirmąjį kėlinį LGSF komanda, žaisdama pavėjui, turėjo nemažos persvaros ir kėlinį užbaigė savo naudai 2:0. Golus įmušė Bužinskas ir Jaškevičius. Kėlinio pabaigoje Paulionis dar praleido mirtiną progą pakelti rezultatą. Antrame kėlinyje žaidimas maždaug lygus su nedidele LFLS persvara ir didesniu progų skaičiumi. Kėlinio pradžioje LFLS muša pirmąjį golą ir kėliniui įpusėjus atsilygina. Rungtynės taip ir baigėsi 2:2. Teisėjas Aleksandravičius neblogas, tik nebuvo akylus abzaitams. Iš vieno tokio abzaito LFLS ir mušė antrąjį išlyginamąjį golą. Kovas laimėjo prieš MSK rezultatu 2:1 savo žaidėjų pasiryžimo, ypač vartininko Jankausko dėka. Kovui šių rungtynių laimėjimas buvo labai svarbus dėl to, kad dabar jie turi po lygiai taškų ir turės dar kartą peržaisti su MSK dėl Kauno meisterio vardo. MSK komandai būtų užtekę lygiųjų, kad gautų Kauno meisterio vardą. Rungtynės buvo pradėtos gyvu MSK antpuoliu, kuris pačiose pirmose minutėse vos neužbaigė golu MSK naudai, nežiūrint to, kad Kovas ir žaidė pavėjui. Toliau Kovas išlygino žaidimą ir greitai pasiekė lengvo pirmojo golo. Tašiaus (vartininko) lengvai atmuštą kamuolį Kovo Sabaliauskas lengvai įrito pro gulintį Tašių. Netrukus po to krito į MSK vartus ir antras golas. Tašius, išbėgęs paimti aukšto kamuolio, neapskaičiavo ka-

muolio atšokimo nuo žemės krypties, įvyko susigrūdimas, kurį laimėjo Kovo žaidėjai ir kamuolys atsidūrė MSK vartų tinkle. MSK tolimesnėje pirmojo kėlinio žaidimo eigoje turėjo progų išlyginti, bet nevyko. Antrajame kėlinyje MSK turi persvarą ir kėlinio pradžioje mušė gražų pirmąjį ir paskutinį golą. Prieš kėlinio pabaigą MSK turėjo dar dvi puikias progas (Federavičius ir Lingis), kurias tačiau savo pasiaukojimu likvidavo Kovo vartininkas Jankauskas, nuimdamas kamuolius abudu kartu nuo kojos. Savo rizikingo žaidimo dėliai jam teko net nukentėti: susidūrus su Federavičiumi jis buvo trumpam laikui lengvai pritrenktas, bet atsigavęs stojo į vartus ir žaidė toliau. Rungtynės šiomis likviduotomis MSK progomis baigėsi rezultatu 2:1 Kovo naudai. Po šiųdviejų rungtynių visos Kauno futbolo pirmenybių rungtynės yra sužaistos ir užimtosios vietos atrodo taip: 1 ir 2) Kovas ir MSK po 13 taškų, 3) LFLS 11 t., 4) LGSF 10 t., 5) Tauras 7 t., 6) JSO 6 t., Š. Š.

JSO komanda, kaipo užėmusi aukštojoje futbolo lygoje paskutinę vietą, turės žaisti pereinamas rungtynes su Makabi komanda A klasės nugalėtoju. Abidvi komandos spalių mėn. 19 d. žaidė draugiškas rungtynes tremingo ir savo jėgų patikrinimo tikslais. JSO komanda žaidė su Karo Mokyklos rinktine ir pralaimėjo 5:1, o Makabi žaidė su Tauru ir taip pat smarkiai pralaimėjo rezultatu 4:1. Tačiau pereinamosiose rungtynėse trečiuoju susitikimu JSO prieš Makabi laimėjo.

Krepšiasvydis

Spalių mėn. 22 d. prasidėjo krepšiasvydžio taurės turnyras, kuriame dalyvauja visos geriausios mūsų krepšiasydžio komandos LFLS, Grandis, LGSF ir kit.

Visas mūsų krepšiasvydžio komandas treniruoja pasilikęs Kaune Amerikos lietuvis advokatas Savickas. Jis pasiliko Lietuvoje, norėdamas daugiau susipažinti su savo tėvynės gyvenimu. Taip pat įstojo į V. D. universitetą ir studijuoja lituanistiką.

Stalo tenisas (ping-pongas)

Spalių mėn. 19 ir 20 dienomis įvyko stalo teniso sezono atidarymo turnyras. Vyrų vieneto nugalėtoju išėjo Dzindziliauskas, finale nugalėjęs Remeikį penkiuose setuose 21:11, 18:21, 21:14, 18:21, 21:19. Moterų vicnete laimėjo Smetoninenė-Nasvytytė, finale nugalėjusi Moleraitę 21:18, 26:24. Vyrų dvejetą laimėjo Variakojis — Gerulaitis finale laimėję prieš Peisachovą — Duškį. Mišrųjį dvejetą laimėjo Kurliaučikaitė — Duškas finale nugalėję Moleraitę — Dzindziliauską. Moterų dvejeto nugalėtojais išėjo Smetonienė-Nasvytytė — Moleraitė, laimėjusios finalą prieš Kurliaučikaitę — Zivaitę.

Švėkšnos galerėjoj

Aštuntokai pamokų metu rimti, lyg Egypto pyramydės. Pertraukos, užtat, pilnos įspūdžių, linksmos. Vienas džiaugiasi naują „žvaigždę“ atradęs, kitas tikisi laimėsiąs bučkių konkursą, kurį aštuntokė Genė paskelbė.

Septintokai — labai vieningi. Bravo!

Vienas septintokų yra skaityklos viršininkas. Puikus vyras, tik kartais kyšius ima. Ale, kai baigsis kriaušės, baigsis, manau, ir kyšiai. Šeštokai nejaučia jokio krizio. Na, ten ir yra visi buržujai. Bulkom ramybės neduoda. Sako, kad jie daug valgo, blogai bus karo metu, Ale, kas valginėja, tas ir dirbinėja.

Penktokai šįmet gerai jaučiasi. Ė, penktokių balseliams nė Vilkėnų parko lakštingalos neprilygtų. Penktokai neramiai dairosi į ketvirtos klasės duris. Retkarčiais patartina jiems valerijono lašų.

Žemaičių Laumė

ATEITIES 12 Nr.

raštus siųsti iki lapkričio 22 d. Tame nr. bus paskelbtas naujas įdomus konkursas, **A. Jakubaitytės** premijuotasai feljetonas ir keletas visai originalių straipsnių bei literatūros.

Kreivos Šypsenos

Veda *Eždžion-Tekš*

SKUODIŠKIŲ BĖDOS

Nors Skuodo mokykla randasi vidutinėj klimato juostoj, tačiau čia mokiniai trijų rasių: geltonosios, raudonosios ir juodosios.

Klimatas palankiausias geltoniesiems. Raudoniesiems taip sau, o juodiesiems nepakenčiamas. Serga dažniausiai „gulbele“, bet pasitaiko ir „drugiu“ susirgt.

— Dabar, rudens metu, lietingomis dienomis, kad gimnazijos berniukai laisvu laiku mažiau vaikščiotų ir mažiau lydytųsi, naujasis paišybos mokytojas p. Moisiejevas sugalvojo vaistų: kiekvienam mokiniui liepė sumalti tiek plytų, kad iš jų gautųsi 10 kg. miltų.

Atėna

Nepažabota energija Alytuj

Kas ateis į pagalbą Alytaus literatams išgalvoti naują v-bos vardą, nes bet kokios v-bos kai kam primena nesenus „čėsus“ ir kai kas minint viešai tokį baisų vardą nervuojasi. Kai kas siūlo vietoj „v-bos“ žodį „administracija“, bet kiti priešinasi ir sako: „Vis tas pat, ar avinas ar baronas“. Tad į darbą visų gimnazijų literatai! Vardas premijuotas.

Iš nugirstų pasikalbėjimų Biržų gimnazijos koridoriuose

...Ot tipas, dar jis nežino kodėl p. Ušerauskaitė susirūpino detektyviniais romanais. Matai, jos „slapti pasikalbėjimai“ su jaunesniaisiais apie yresniuosius išėjo aikštėn ir kaipo nusenęs rusiškosios pedagogikos egzempliorius pasiekė Kauną. Tatgi, suprantama, kad reik suktis...

Paskutinė Biržų naujiena

Mirkčioja kaip biržietės po literatūros vakaro.

PRO RAKTO SKYLUTĘ Į SKUODO GIMNAZIJĄ

Smailus gimnazijos pliotkininko žvilgsnis netyčia užklydo ant VI-sios klasės ir užfiksavo keletą įdomesnių jos tipų. O dabar gal reiktų „išdėti į dienos šviesą“ tas nepaprastas „paslaptis“. Na, tai prašom. (Pirmenybė — damų pasauliui!)

— Mažeikių gimnazija, lyg ir atsilygindama Skuodui už „žymiąsias jėgas“, kurias kasmet iš čia gauna, šiais metais atsiuntė skuodiškiams mainais“ Jadzę. Bet daugelio (ypač kai kurių šeštokų...) manymu, tie „mainai“ yra nelygūs, nes viena Mažeikių atstovė, nors gana smarki ir ilga, vis tik negali „atsverti“ tų šešių skuodiškių, kurias gavo Mažeikiai...

— Kita smarki šeštokė pasižymi, kaip gera spalvų derintoja. Mat, ji, dieną ir naktį svajodama, išgalvojo, kad balta virvutė ne labai pritinka prie geltono šlipso: geresnė esanti žalia...

— Iš vyrų pasaulio labiausiai pasižymi du: tai „Totorius“ ir „Ponas Profesorius“. Kadangi jie neperskiriami draugai, tai ir jų abiejų charakteristika turi eiti kartu. Pirmiausia reikia pasakyti, kad savo ypatybėmis tie du prieteliai yra tiek skirtingi, kaip pliusas su minusu. Pirmasis — tvirtas „demokratas“ ir svieto lygybės ieškotojas, antras — griežtas „diktatorius“, diktatūros keliu siekiąs net... na, nesvarbu, ko. Pamokų metu „Totorius“ nuolat žvalgosi į „kairę pusę“, o „Profesorius“ prieš tą pusę „įsivaizdina“ ir savo „akuliorius“ nuolat laiko nukreipęs į klasės kertę prie lubų arba į varinę kaimyninių durų rankeną. Pirmasis — grynai praktiškas žmogus, tikras realistas, o antras — amžinas svajotojas, ieškąs vien to, ko sviete nėra (kitaip sakant, vakarykštės dienos)...

Na, kol kas užteks, nes ir pliotkininkui brangi jo „čiupryna“, kuri po paskutinio nukirpimo šiek-tiek suspėjo ataugti... Apie šeštokus užteks, kitą kartą eisim prie kitų. Penktokėliai, pasiruoškit — greit „pasimatysim“!

Arnoldo šešėlis

Redaktorius — Kazys Kecioris - Zupka

Vyr., atsak. red. ir leid. — **Pr. Dovydaitis**

ŠACHMATAI

P. Vaitonis

Šachmatai gimnazijose

Laiks nuo laiko didėja balsų skaičius reikalaujančių neprivalomo šachmatų mokymo gimnazijose. Kadangi aš iš užsiėmimo gimnazijos mokytojas esu, tai noriu savo svarbiu žodžiu šį reikalavimą taip pat paremti. Aš galiu su kitais pasakyti: „Šachmatai lavina dvasinius gabumus, stiprina charakterį ir suteikia pastovų pagrindą dvasinių jėgų lygsarai". Aš nemėgstu kalbėti žodžiais, aš tik noriu pavyzdžiais išnagrinėti, kad neprivalomo šachmatų mokymo gimnazijose per maža yra. Mano manymu, šachmatai mokymuisi yra vienintėlė vaizdinga priemonė ir dėl to išrodo ne tik privalomas šachmatų mokymas gimnazijose, bet ir įsteigimas šachmatų katedros universitete būtinas yra.

Pirmasis pavyzdys tarnauja paaiškinimui Šilerio Valenšteino tragedijai, antrasis puikiausiu būdu vaizduoja antrojo punų karo gyvą eigą. Išvados, kurias aš pareikšiu tikrai įrodys, kad sunkiausios pamokų vietos šachmatų pagalba nuostabiai lengvai į galvą įkaltos gali būti ir kad šachmatai privalomiausias visų mokslo dalykų turėtų būti.

Juodieji

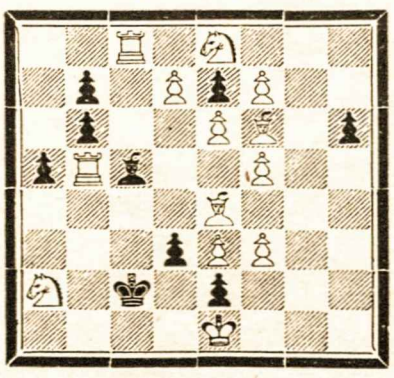

Baltieji

Iš Kreičiko

Priverstinas sau pačiam mato davimas per 9 ėjimus. I. Mes matome laukuose a2, b5, c8 karaliaus katalikiškąją kariuomenę Reino apylinkėse, laukuose a5, b6, b7, c5 jo protestantiškus priešus švedus. c2, d3, e2 vaizduoja Vrangelio vadovybėje prie Bohemijos sienos stovinčius švedus. e1 yra Valenšteinas, e7 jo juodo charakterio simbolis. Pradedame: 1. Rf6—e5. Užpildyta e linija yra vaizdas margos judančios Valenšteino stovyklos. a5—a4. 2. f7—f8ž (baltieji pasistato žirgą), a4—a3. Valstybės priešai imasi iniciatyvos ir puola raitelių korpusą a2. Karalius sudaro naują kiurazičių regimentą po Makso vadovybe, bet intrigų pilnas fridlandietis paaukoja dragūnų regimentą savo puikybei. 3. Že8—f6, e7:f6. Valenšteino charakterio simbolis, partijų pykčio ir prielankumo suklaidintas, pradeda svyruoti. e6, f5, e4, f3 yra karaliaus emisarai, kurie nori jį išlaikyti teisybės kelyje. Šis žmogus tačiau moka sau padėti; 4. Žf8—g6, f6:e5; jis paaukoja geriausią savo stovyklos vyrą, Maksą, su savo raiteliais; 5. Žg6—f4, e5:f4 ir padaro sau tokiu būdu dragūnų pulkininką Butlerį priešą. 6. d7—d8V. Oktavijus gauna generalinį įgaliojimą, tuo laiku, kai Valenšteinas su f4:e3 seka savo žvaigždę, kuri „tik naktį šviečia". 7. Bb5—b4, b6—b5; 8Vd8—d4, b7—b6. Tuo laiku kai Valenšteino neremiamą lygos armiją atmuša, Oktavijus užbaigia lemiamuosius parengimus; jo žmonės pavartoja jėgą. 9. Vh4—f2 ir fridlandietis (Valenšteinas) krinta kaipo auka savo paties klastingo charakterio: e3:f2 matas. Lauke h2 gerasis Gordonas verkia karčiai saldžias krokodilo ašaras.

Punų karas bus sekančiame numeryje.

Moksleiviams patogiausia pirkti:

a) visus vadovėlius, sąsiuvinius ir kt. mokymosi priemones,
b) šachmatus, loto ir kt. moksleivių žaidimams tinkamus įrankius,
c) foto reikmenis ir aparatus (foto aparatų kaina nuo 8 lit.)

ir visa kita, kas tik moksleiviams įsigytina

J. Karvelio ir J. Rinkevičiaus Prekybos Namuose

Kaunas, Laisvės Alėja 25
Telef. 280 ir 12-93

Provincijoje gyveną moksleiviai arba jų kooperatyvėliai visuomet gali užsisakyti prekes raštu ir užsakymas bus tuojau ir sąžiningai išpildytas. Didesniems užsakymams daromos nuolaidos.

Didelis tarptautinių žodžių žodynas

visiškai baigiamas spausdinti ir netrukus išeis iš spaudos

Žodyną sudarė **K. Boruta, Pr. Čepėnas** ir **Alb. Čepėnienė - Sirutytė.** Redagavo **J. Žiugžda.** Peržiūrėjo **prof. Vacl. Biržiška** ir **prof. Pr. Dovydaitis**

Leidžia „Salako" b-vė.

Žodynas sudarytas naudojantis geriausiais įvairių kalbų tos rūšies žodynais, eenciklopedijomis ir atitinkamais mokslo veikalais.

Žodyno yra su viršum 1000 pusl. Paaiškinta apie 24.000 žodžių ir įvairių spaudoje dažnai sutinkamų posakių įvairiomis kalbomis.

„Sakalo" b-vė susitarė su „Spaudos Fondu" leisti tik šį žodyną. „Sp. Fondo" skelbtas „Svetimžodžių šodynas" nebeišeis.

Dr. Šulco ir J. Talmanto VOKIŠKAI LIETUVIŠKAS ŽODYNAS labai papigintas, Įrištas gerais granatolio viršais kaštuoja **TIK LT. 5.—.** Anksčiau buo Lt. 10.—. Žodyno yra 44 pusl.

„Sakalo" b-vė išleido tikrai įdomią knygą apie Abisiniją.

Agota Bulyginienė. ABISINIJA. Šioje knygoje aprašyta: Šalies apžvalga, Abisinijos istorinis likimas, valstybės santarkos religija ir bažnyčia, europiečių plitimas Abisinijoje, santykiai su didžiosiomis valstybėmis, šių dienų Abisinija, karo pajėgos, ekonominis būvis, kultūra — dainos, pasakėčios, legendos, tapyba, Imperatorius Haile — Selassi ir jo aplinkiniai, ką lemia Abisinijai karas ir dabartiniai įvykiai Abisinjoje.

Knyga labai gausiai iliustruota, įdėta apie 50 iliustracijų ir Abisinijos žemėlapis. **KAINA TIK LT. 1,80.**

Gaunama visuose knygynuose.

Netrukus bus išleista ir antra knyga apie **ABISINIJĄ.**

Joje bus daugiau paliesta Abisinijos istorija ir geografinė padėtis.

Kaina 1,75.